

En källa att ösa ur

□ Yoga som lärs ut i Sverige har delvis utvecklats ur brittisk skolgymnastik! Korruptionen i det nepalesiska samhället är systematiskt uppbyggt likt ett spindelnät. BJP:s förlust i indiska parlamentsvalet 2004 avgjordes ytterst av partiets oförmåga att hantera kastpolitiken i Uttar Pradesh. Prov på ny kunskap jag inhämtat när jag besökte den konferens för nordisk Sydasienforskning som arrangerades 3-5 juni på Moesgårds museum i danska Århus.

Nordens främsta Sydasienforskare fanns på plats liksom inbjudna världssaukautoriteter såsom **Christophe Jaffre** lot från Paris, **Zoya Hassan** från New Delhi och **Martin Sökefeld** från Hamburg. En fröjd att i tre dagar lyssna på kunniga professorer och entusiastiska unga forskare som förklarar det ofta svårbegripliga skeendet i Indien, Pakistan, Nepal, Bangladesh och de andra länderna i södra Asien.

En strävan och ambition vi i SYDASIENs redaktion för övrigt delar. I detta nummer lämnar vi därför plats åt **Sören Sommelius** att berätta om Kerala av i dag, **Arne Peter Braaksma** att skriva om Nepal, och **Pär Jansson** leverera ännu en skildring från hans älskade Bombay. Angenäm läsning av SYDASIEN 2/05!

Lars Eklund

INNEHÅLL I NR 2/05:

Keralas röda färg bleknar	2
Allt fler indier adopterar	8
"Barnhem beroende av utländska par	10
Avhandling om fredsarbete i Sri Lanka ..	12
Kände journalisten Sivaram mördad	13
Sri Lanka på farlig och våldsam väg	14
Nepal på glid i flera avseenden	15
Halima tjänar åt andra	20
Fiskare och sköldpaddor får hjälp	22
Afghanska krigsförbrytare bör straffas ..	24
Kashmirbussen i rullning	26
Modi nekas USA-visum	26
Ajit Roy om politiskt dödläge	28
Storaffärer av indiske spritkungen	29
Köpenhamnskonferens om Jharkand	29
Pakistanska kvinnor döms till våldtäkt	30
Indiens första kvinnliga privatdetektiv	32
Dansförbud på Mumbais barer	34
"Vedisk" kunskap gör myter sanna	34
Organisation för änkors rättigheter	36
Avhandling om Indiens nya medelklass ..	38
Direktbuss från Kathmandu till Lhasa	39
Tagores medaljer åter på plats	40

Omslaget:

FOTO: SÖREN SOMMELIUS
Shakela i Fort Kochi läser dagens tidning medan hon väntar på att vattentankbilen ska komma till hennes musikiska kvarter.

Pärleporten till

Sören Sommelius återser det en gång så röda Kerala

"Guds eget land är nu porten till mjukvaruparadiset!"

"Guds eget land", så brukar man kalla Kerala, den indiska delstaten på Malabarkusten längs ner i sydväst på den indiska kontinenten. Det är ungefär som det där med "mjölk och honung" i Skåne. I Kerala är jordmånen bördig. Det regnar mycket och solen ger växtkraft. Allt växer så det knakar, kokos, ananas, gummiträdet, kryddor (särskilt peppar och kardemumma), kaffe och te.

Men i annonsen i The Hindu talar man om Kerala som "porten till mjukvaruparadiset".

Det är Infosys Software Development Center i Thiruvananthapuram (Trivandrum) som söker specialister till sitt nya kontor, det nionde i sitt slag i Indien.

I annonsen nämner man att Infosys av den prestigefyllda tidskriften BusinessWeek nyligen rankats som trea bland all världens IT-service-företag. Under företagets logotyp har man sitt motto:

"Powered by intellect. Driven by values."

– Ingenting i Kerala är vad det ser ut att vara, skrattar **Sasikumar V.**

Vi sitter på Indian Coffee House vid MG-Road i Thiruvananthapuram. Han är frilans-journalist men arbetar också med telekommunikationer.

– När du var här på 80-talet var allt enkelt. Nu råder förvirring, säger han till mig. Confusion. Förvirring.

Eller med ett annat ord – globalisering.

Jag levde och reste fyra månader i Kerala i södra Indien 1982 för

Ingenting i Kerala är vad det ser ut att vara, säger journalisten och (!) telekommunikatören – Sasikumar V.

att samla material till "Indiens kämpande Kerala", en bok om en av Indiens alla kulturer. Den gången var Indien massmedialt synonymt med fattigdom, lidande, katastrofer. I Kerala såg jag vad jag trodde var en annan möjlig väg för Indien och tredje världen, en vilja till förändring, hög politisk medvetenhet, facklig kamp, en dynamisk kultur och ett socialt högt utvecklat samhälle.

På tvärs mot mytbilden

Kerala var annorlunda än våra myter om Indien. Folk kunde läsa och skriva. Här

mjukvaruparadiset?

Den röda flaggan vajar fortfarande i Kerala men får konkurrens från andra budskap. Som här i Alappuzha där en reklamaffisch signalerar vilka kläder som gäller.

fanns bra skolor och fungerande sjukvård.

Människor från tre kulturer levde och lever i Kerala gott tillsammans och påverkar varandra – hinduer, kristna och muslimer. Kvinnans ställning var speciell, med rötter i matriarkala traditioner. Därtill fanns en stark vänsterrörelse. Det var i Kerala som ett kommunistparti 1957 för första gången någonstans kom till makten genom allmänna val.

Visst var folk fattiga, men det som fanns var rimligt rättvist fördelat.

Allt detta, och mer ändå, skrev jag och kanske kan jag i efterhand inse att jag

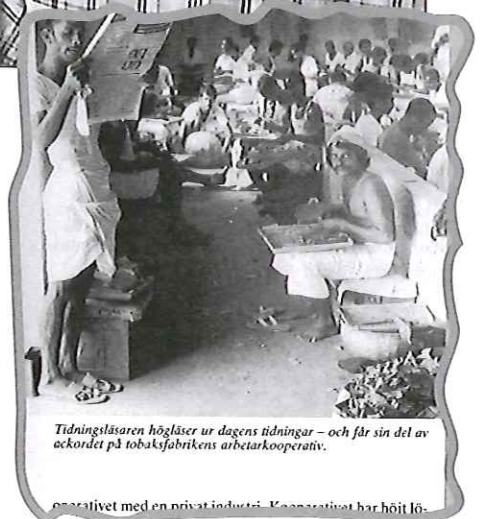
ibland såg det jag ville se, att jag skapade en romantisk bild av människors villkor i Kerala.

Ändå var Kerala speciellt.

Den gången besökte jag ett mappilamuslimskt bröllop, där de nygifta bodde hemma hos brudens föräldrar de första åren. "Sköter sig inte brudgummen blir

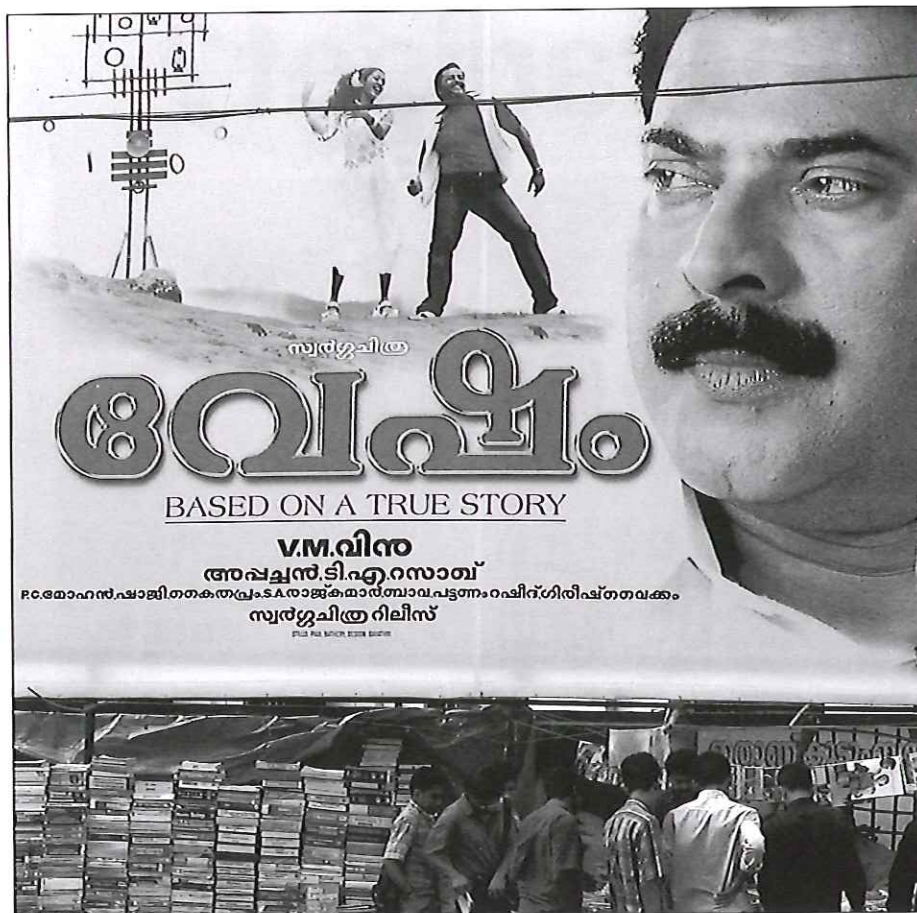
VÄND!

Utdrag ur boken "Indiens kämpande Kerala" skriven av artikelförfattaren Sören Sommelius.

Tidningsläsaren högläser ur dagens tidningar – och får sin del av ackordet på tobaksfabrikens arbetarkooperativ.

kooperativet med en privat industri. Kooperativet har höjt lö-

Bokförsäljning – i Kozhikod (Calicut),

FORTS.

han utsparkad”, hette det. Muslimerna i Kerala hade förmodligen inspirerats av den hinduiska Nair-kasten eller rentav av olika stamfolk med starka matriarkala inslag i sina kulturer.

Mappilamuslimerna är fortfarande en muslimsk grupp där kvinnan har en stark ställning. Så kan det också vara.

Jag intervjuade Keralas förste kommunistiske chefsminister **Achuta Menon**, som genomförde Indiens första jordreform, och träffade den unike muslimske författaren **Vaikom Mohammad Basheer**, som hade levt som en hinduisk *sanyasi*, som näken egendomslös eremit i Himalaya.

Nu är båda döda, men alla minns dem.

Efter 23 år har jag kommit tillbaka till ”mitt” Kerala i södra Indien. Fortfarande ser jag överallt röda flaggor med hammaren och skäran. Delstaten styrs nu av det lokala kongresspartiet, **Nehrus** och **Mahatma Gandhis** parti.

Kapital och marknad är nya signalord mera än socialism och solidaritet i Keralas pärleport till mjukvaruparadiset.

Ingenting är sig likt. Globaliseringen och det hemsända kapitalet från alla Keralas gästarbetare i Gulfländernas oljemitrat har förändrat områdets ekonomi. Därtill kommer att den internationella charterturismen hittat vägen till det tropiskt vackra Kerala. Kovalam och Varkala kan i mycket hävda sig gentemot Goa.

Att det finns pengar i Kerala syns på olika vis. Oljepengarna från Gulfstaterna har investerats i vräkiga privathus i Dallasstil – och i guldsmycken. Juveleraraffärer dominerar många städer.

Sasikumar suckar:

– Ett medelklassbröllop kostar ett kilo guld och en bil. Mannen gifter sig med guldet, inte med kvinnan.

Folk från Kerala har i alla tider arbetat långt borta från sina familjer. På 70-talet arbetade man i Mumbai (Bombay). Från 80-talet började allt fler få jobb i Gulfländerna. Emigranterna sänder fortfarande hem stora summor från oljeländerna vid Persiska viken.

Vad det innebär och hur pengarna används kan man få en uppfattning om genom att slå på TV:n.

Keralas utveckling är inte för alla.

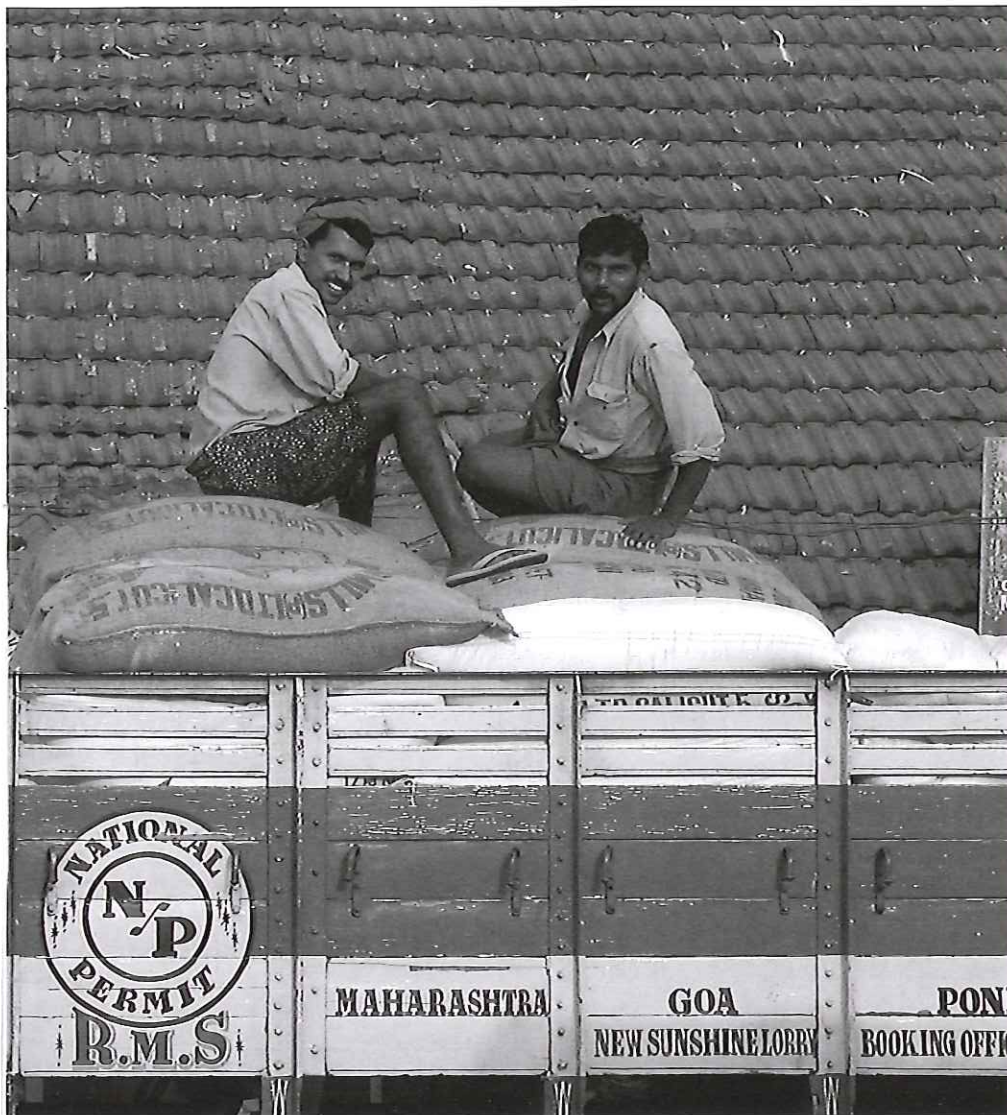
TV-bolagens främsta inkomster kommer från annonser för juveleraraffärer och företag som säljer teknikprylar för hemmet, TV, DVD och annat. Mellan sju och tio på kvällen sänder alla kanaler sentimentala såpor som fångar en publik till annonsörerna.

– I Kerala finns tolv TV-kanaler, fortsätter Sasikumar. CPI(M) är fortfarande det enda partiet som har en egen kanal, *Kairali* (= Kerala). Nu vill det hindunationalistiska partiet BJP (som många betraktar som ett högerextremt parti) starta en egen. Asia Net har två kanaler. Sedan finns *Jeevan*, en kristen kanal, *Suriya* (Sol-TV) och den muslimska Indiavision.

Förvirring och globalisering

En kväll blir jag intervjuad av Asia Net i direktsändning om hur jag ser på utvecklingen i Kerala. Det råder uppståndelse därför att man just rapporterar om en olycka i ett tempel nära Varkala där en vägg fallit samman över en folkmassa under en festival, med flera dödsoffer. Jag sitter i en studio inne i Thiruvananthapurams centrum och blir intervjuad av en programledare i TV-komplexet långt utanför stan. Hörluren håll-

Kapital och marknad är nya signalord mera än socialism och solidaritet

Det marxistiska kongresspartiet CPI(M) har kongress och försöker vinna muslimska väljare genom affischer med Yassir Arafat.

ler hela tiden på att falla ut ur örat. "Confusion", säger jag, confusion och globalisering. Programledaren nickar.

Emigranterna använder sina pengar för att förbättra sina familjers situation. De sätter sina barn i dyra privatskolor. Och så försämras de allmänna skolorna.

Något liknande gäller sjukvården.

I dag förändras migrationen.

– På 2000-talet har Kerala fått en ny IT-emigration, berättar Sasikumar. Utbildade IT-ingenjörer får jobb i USA, Australien och Europa. De tar med sig sina familjer och barnen växer upp i det nya landet för att aldrig återvända. Några pengar sänder man inte hem.

En del stannar ändå kvar. Thiruvananthapuram räknas ibland efter Hyderabad och Bangalore som Indiens tredje viktigaste IT-stad. Strax norr om staden ligger Technoparc, tidigare Kerala Silicon Valley. Här finns många av Indiens viktigaste IT-bolag, också det största, inledningsvis nämnda Infosys.

J. Devika är också med på caféet. Hon är feminist och professor i sociologi vid Center for Development Studies i Keralas huvudstad Thiruvananthapuram. Hon me-

nar att kvinnorna i Kerala inte alls har det så bra som jag inbillat mig.

Var det då bättre för kvinnorna förr, undrar jag. Det var åtminstone vad jag trodde – matriarkala traditioner, med välutbildade kvinnor som inte födde lika många barn som i andra delar av Indien, med tillgång till god sjukvård.

– Det var inte bättre förr, säger Devika. Det var en illusion. Vi har trots allt gjort vissa framsteg!

– Min generation kvinnor var på 80-talet de första som satte sig på männens avdelning i kaffehuset. Det var rökigt och syndigt. Och gud vad männen glodde! Men vi gjorde det. Det och mycket annat var en del av min feministiska uppväxt.

"Rådet har förlorat sin själ"

Som ung var Devika aktivist i "Vetenskap till folket", som arbetade för att vetenskapliga rön skulle förbättra vanliga människors liv.

– Vi trodde på det. Rörelsen finns kvar. Men den har förlorat sin själ.

Vetenskapen är i sig värdenetral men är hos oss i väst nästan alltid underordnad marknadens lagar. Vi diskuterar sällan ve-

tenskapens inriktning. Därför var "Vetenskap till folket" så spännande. Man ville använda vetenskapliga rön till att förbättra vanliga människors villkor, till exempel för att få fram energisnålare och billigare spisar.

Indian Coffee House är en kafékedja som drivs av kaffearbetarnas arbetarkooperativ. Kyparna har stiliga turbaner, masala dosan här är oförläpelig.

Över huvud taget var förekomsten av arbetarkooperativ något som präglade Kerala på 80-talet. Jag minns särskilt ett besök på Kerala Dinesh bidi-kooperativets fabrik i Cannanore, där man rullade bidicigaretter och där en av arbetarna läste högt för sina arbetskamrater ur dagens tidningar.

– Folk röker inte så mycket i dag, säger Devika, när jag frågar hur det går för kooperativet. Men Dineshs arbetarkooperativ har försökt förnya sig och diversifiera. Man gör pickles och softdrinks.

Hur går det för Författarkooperativet, undrar jag sen. Jag minns hur stolt man var på 80-talet över att kunna betala 30 procent i royaltys till författarna, dubbelt mot i Sverige.

– Författarkooperativet är också i kris, säger Sasikumar. Deras bokhandel National Books var för 20 år sedan mötesplatsen

för alla. Nu är det en bokhandel i förfall. Över huvud taget kämpar i dag alla arbetarkooperativ för sin överlevnad. Också Indian Coffee House är på nedgång.

Devika berättar att hon nu ger ut sina böcker på ett annat förlag, DC Books, som har sin bokhandel vid Statue Road i hjärtat av Thiruvananthapuram.

– De ger bara tolv procent i royalt. Men jag vet att man producerar bra böcker och att man också marknadsför dem.

Kerala är fortfarande ett politiserat samhälle. En dag demonstrerar stamfolk utanför Sekretariatet, Thiruvananthapurams Vita hus på huvudgatan MG-road, Mahatma Gandhi-gatan. Två år tidigare hade man "bosatt sig" utanför sekretariatet i protest mot att man förlorat sin hemvist i Keralas skogsområden. När polisen brutalt jagade bort dem dödades en man. Nu påminner några hundra aktivister på årsdagen om händelsen.

Ett kvarter bort demonstrerar en grupp strejkande hotellarbetare utanför det i blockad satta hotell där de arbetar. De samlar in pengar och agiterar. En medelålders man berättar att han tjänar 4 000 rupier i månaden, lite mer än 20 kronor om dagen.

– Hur ska jag kunna försörja min familj på det, frågar han.

Amma hjälper tsunamins offer

Tsunamin drabbade också Indiens västkust och Kerala. Byn Azheekal liknade ännu två månader efter katastrofen en krigszon. 76 människor dog, 570 hus förstördes. Palmer har knäckts som tändstickor.

I Azheekal bor "Amma", Modern, en av Sydindiens mest kända gurus. Hennes andliga specialitet är att krama om människor, tusentals kramar per dag. Hennes ashram ligger i byn, några märkliga 10-12-våningars rosa höghus. Som mest har här bott 8 000 kramtörstande västerlänningar samtidigt, mest amerikaner och tyskar. Amma har pengar. Inkomsterna ligger kring 100 miljoner kronor om året, skriver **Zac O'Yeah** i sin "Guru". Hon har använt stora summor till hjälp åt de tsunamidrabbade. Fiskarekvinnor i Azheekal bär hennes bild som amulett. På affischer undrar Ammas organisation om staten och de politiska partierna behövs, "När ni har en Moder – behöver ni då en styvmor?"

Jag kommer till byn med en känd arkitekt, **G Shankar**, ordförande i den indiska nationella kommittén för husbyggande i tsunamidrabbade områden. Det här är en speciell dag. Shankar mäter upp grunden till det första hus som ska byggas upp permanent i byn.

Shankar är en radikal och folkligt engagerad arkitekt, en bra representant för både det politiska och det driftiga Kerala.

– Mina hus ska vara som politiska uttalanden, säger han, gjorda av lokala material i enlighet med lokala traditioner.

Shankar arbetar med ekologiska, lågenergiförbrukande hus av förnyelsebart

material, särskilt för de svagare grupperna i samhället. Huvudkontoret för hans företag Habitat i Thiruvananthapuram är ett högmodernt trevåningshus – byggt av lera. "Vi är engagerade i den nationella kampen för husrättigheter åt Indiens förtrampade miljoner", heter det i Habitats broschyr. Man vill "tända en hoppets lampa" för Indiens ekonomiskt svagare grupper, för vilka tak över huvudet ofta är en avlägsen dröm.

Så uttrycker sig en folklig och radikal arkitekt från Kerala, därtill exceptionellt framgångsrik. Hans firma Habitat har 700 anställda arkitekter på kontor över hela Indien.

"Hit har ingen hjälp kommit"

Shankar talar till byborna. Sedan berättar jag själv lite om Sverige och om hur man i mitt land samlat in pengar till tsunamins offer.

Fiskarna skakar på huvudet. Till oss har de då inte kommit, konstaterar man.

Fiskaren **Anil** var en av alla som fick sitt hus förstört. Nu får hans familj ett nytt hus med vardagsrum, två sovrum, kök och toalett.

Hjälparbetet har kommit igång sent. Myndigheterna har satsat på tillfälliga bostäder av korrugerad plåt. Shankar är skeptisk när han ser plåtväggarna i nödbostäderna och tror att de kommer att bli obebodliga, heta som ugnar i det tropiska klimatet.

Grundstenen till Anils hus välsignas med rökelse och en ceremoni. 40 dagar därefter ska fiskarens tvåbarnsfamilj kunna flytta in.

Tillsammans med några fiskare vandrar jag runt i byn. En av dem berättar:

– Havet drog sig först tillbaka en kilometer. Fiskare sprang ut på havsbotten för att samla upp sprattlande fiskar. Sedan kom tre tsunamivågor efter varandra, den sista tre meter hög.

Azheekal by ligger på havsytans nivå. Därför har man byggt en skyddande stenvall. Men muren var i dåligt skick och borta på de ställen, där dödsoffer krävdes.

Myndigheterna vill att fiskarna inte längre bor på stranden. De talar om att upprätta en skyddszon på 500 meter från havet.

Shankar är kritisk.

– Fiskarna har alltid levt på stranden, nära båtar och fiskeredskap.

Den svarta sanden i Azheekal är värdefull. I den finns titan, uran och andra dyrbara tungmetaller. Om fiskarna flyttar kan stränderna bli vinstgivande gruvor – det som kallas för gentrifiering, när mera kapitalstarka grupper tar över ett område, gruvägare – eller badhotellkedjor.

Tsunamin synliggör politiska maktförhållanden. Hjälpen blir också en politisk kamp om själarna. Medan byborna bjuder på te glider en kortge genom byn, en lyxbil med gardiner bevakad av mängder av poliser. Det är påvens representant, viskar

JETTY ROAD, ALAPPUZHA
UVANANTHAPURAM | PERINTHALMANNA | KOTTAKKAL | ALAPP

man. Vad vill Amma? Hon är god, menar någon, men hon har dåliga rådgivare. Vill Amma ta över makten över byarna? Antagligen.

När vi lämnar Azheekal kommer en fiskare springande mot bilen med en klubba i handen. Han gör hotfulla utfall och undrar varför inte också han får ett hus. Tre man övermannar honom. Han är berusad, visar det sig. Man skakar på huvudet, beklagande, och med en förklaring: Den där mannen miste sin son under tsunamin. Han har förlorat förståndet.

Plantagen hårt drabbade

Kerala består av tre naturregioner. Den tätbefolkade kustregionen är kokospalmens land. I öster ligger bergskedjan Western Ghats eller Kardemummabergen som avskiljer Kerala från Tamil Nadu. På bergs-

Överst från vänster: Solnedgångstittande kvinnor på stranden i Cochin.

Hotellarbetare strejkar på M G Road i Thiruvananthapuram.

Kathakalidansare – och under honom affisch på lyxbyggen med insatslägenheter för hugade.

På stora bilden ses en affisch för juvelerare i Allepey (Alappuzha).

Bilden längst ner föreställer en busskonduktör i Fort Kochi.

Kaffe är den näst största råvaran på världsmarknaden (efter olja). Överproduktion pressar ner priserna. Fyra stora företag dominerar världsmarknaden.

Kardemummaplantagernas kris har lett till att flera plantager gjorts om till exklusiva naturhotell, ännu ett övertydligt exempel på gentrifiering, när kapitalstarka grupper i utvecklingens namn tar över kontrollen över ett område.

Jag bor själv några nätter på ett sådant hotell, Green Magic Resort i Vythiri. Det är dyrt, men oj! Mitt rum ligger 30 meter upp i ett fikonsträd med utsikt ner över regnskogen. Rummet uppe i trädet har inga väggar men toalett och fotogenlampor. Jag hör djungelns ljud och skymtar eller anar den nilgiriska langurapan och den malabariska jättekorren, vars läte "påminner om ett maskingevär". För bara ett sekel sedan var det här elefantland.

Nya tider, nya värderingar

Solen står i zenit redan före vårdagjämningen i tropiska Thiruvananthapuram. Hettan är total. Efter att ha vandrat i välkända men förändrade kvarter, där gamla hus rivs och nytt byggs i glas och betong räddar jag mig in på ett plastigt vegetariskt ställe vid MG-road med ljuvlig kylskåpsaktig luftkonditionering. Jag sippar på en cold coffee och en fresh lemon soda med salt. Medan jag äter en masala dosa läser jag nya numret av magasinet The Week, utgivet i Kerala av dagstidningen Malayalam Manorama. Nya tider, nya värderingar, tänker jag. På omslaget finns en kvinnlig filmregissör i jeans och rubriken "Vad singelkvinnor önskar". Svaret ges längst ner: "Ja till intimitet, nej till tillfälliga förbindelser".

Antagligen tror magasinets redaktion att det där är säljande rubriker.

Globaliseringen medför nya ekonomiska omständigheter. Några gynnas, andra drabbas. Människor tänkande och värderingar omvandlas i Kerala – liksom här hemma för den delen.

För tjugo år sedan trodde jag att människorna hade initiativet i kampen för ett bättre liv med hjälp av de politiska folkliga rörelserna. I dag i mjukvaruparadiset är det som mest annars de stora företagen som styr.

Ändå rullar nu obevekligt de ekonomiska hjulen allt fortare, i Kerala och i Indien. Brittiska The Economist gjorde för någon månad sedan en analys av två "indiska tigerekonomier", Kina och Indien" och pekade på att dessa länder med 40 procent av jordens befolkning nu båda har bland den högsta procentuella ekonomiska tillväxten i världen.

Fast kanske är Indien inte riktigt en tigerekonomi, snarare en stor elefant, som satt sig i rörelse

Sören Sommelius,
text och foto

slutningen finns sekellånga traditioner av plantageekonomi. Här växer kaffe, kardemumma, kanel, kakao, peppar i en tropiskt frodig kryddbod. Lite längre upp i högländerna anlade engelsmännen lönsamma teplantager.

Nu slår globaliseringen hårt mot plantageodlarna. Billig peppar importeras med nya frihandelsavtal från Sri Lanka och andra sydasiatiska länder, där både löner och kvalitet är lägre. Också kaffeodlarna och kardemummaodlarna är svårt drabbade. Hela plantageekonomin är i gungning.

I en uppmärksam artikelserie i The Hindu har den utomordentligt kunniga och djärve journalisten P Sainath skildrat plantageekonomins nedgång i provinsen Wyanad i Kerala, belägen i regnskogen på mellan 1 000 och 1 500 meters höjd.

Trots att det här är ett ledande kaffepr-

ducerande område är det svårt att få tag på drickbart kaffe i regionen, suckar Sainath, som serverats blaskigt Nescafé. All förädling sker långt borta av de stora bolag som köper upp bönderna.

Kaffebönderna tar sina liv

I Wyanad produceras 82 procent av Keralas kaffe. Här finns 70 000 hektar odlingar med 60 000 små odlare, som ofta odlar kaffe och peppar tillsammans. När nu både kaffe- och pepparpriserna sjunkit kan många av kaffebönderna inte klara sig. För några år sedan fick en odlare 130 rupier per kg skriver Sainath. Vid mitten av år 2003 var priset nere i 70-80 rupier och år 2004 har priset rasat till 15-16 rupier per kilo. Sainath citerar alarmerande uppgifter om att 173 kaffeodlare i Wyanad tagit sitt liv på bara ett år.

”Det finns något där som

Fler och fler indier väljer att adoptera

När kärnfamiljen och gamla traditioner mister sin betydelse banar det väg för nya familjebildningar. I Indien blir det allt vanligare att adoptera. En växande medelklass och ökad infertilitet bidrar också.

Det är januari i Poona (Pune) och socialarbetaren **Urmila Gatne** dras med en envis bihåleinfektion. Den tidiga förmiddagstimmen är sval och hon drar koftan över axlarna inne på kontoret i skuggan av det stora Sassoon-sjukhuset.

Inrymt på några kvadratmeter i ett gårdshus ligger SOFOSH (Society of Friends of Sassoon Hospital), en frivilligorganisation där Urmila arbetar. Hon är en av fyra socialarbetare som jobbar med adoption. Hon utreder och godkänner de blivande adoptivföräldrarna.

– Först gör jag ett hembesök. Då pratar jag med alla i familjen, andra släktingar och med grannar. Hur ser de på att paret ska adoptera? Det är en viktig fråga. Vi tillåter inga dolda adoptioner.

Paret måste också lämna dokument som bland annat rör deras hälsa, ekonomi och eventuella infertilitet.

– De flesta som adopterar är ofrivilligt barnlösa. Därför behöver man samtala om huruvida paret accepterat sin infertilitet.

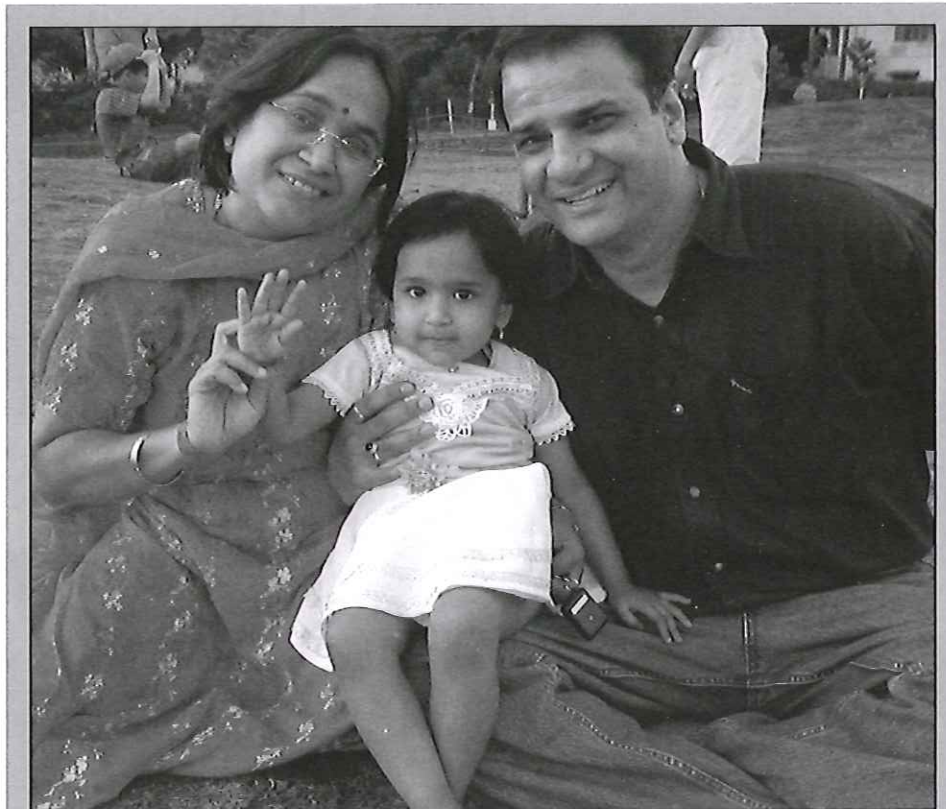
Urmila är också den som utser ett barn till paret. Det läggs stor vikt vid så kallad matchning, alltså att barnet och föräldrarna ska vara så lika varandra som möjligt.

SOFOSH driver barnhemmet Shreevatsa som ligger i ett annex till sjukhuset. Där finns barn som övergetts direkt efter förlossningen eller efter en tid. Dit förs också hittebarn i olika åldrar.

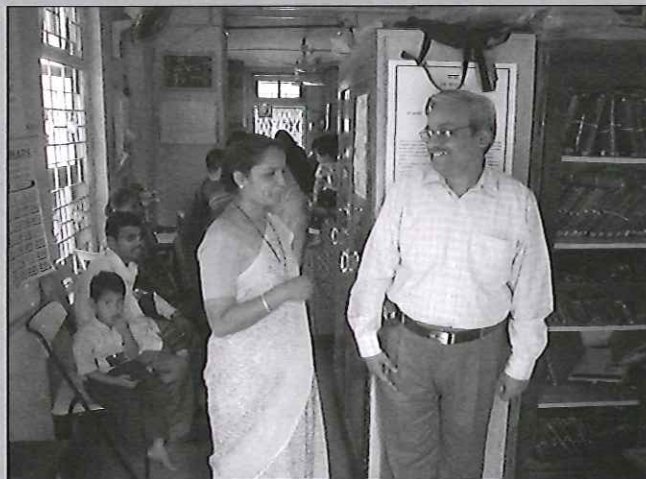
– Nästan alla vill ha ett så litet barn som möjligt och helst ett barn med kända födelsedata, säger Urmila.

Utan exakt födelsetid går det inte att ställa horoskop på barnet, en viktig angelägenhet för många hinduer, även såna som valt ett icke-traditionellt sätt att bilda familj.

Hittebarn har dessutom en bakgrund som man oftast inte vet något om. Det blir ett problem särskilt för troende muslimer som måste adoptera inom sin religionstillhörighet. För hinduer är det enklare, man behöver inte vara född hindu så länge man uppfostras som en sådan. Dessutom har de en förebild i populära Krishna, Indiens mest kända adoptivbarn.

Tanvi är ett två och ett halvt år och kom till Sneha och maken Hemant när hon var tio månader gammal.

Urmila Gatne är socialarbetare på SOFOSH. Mr Gajendra-gadakar adopterade sin dotter där.

Urmila reser sig upp från sin stol och ber **Ritarani Madhuraj Shitole** sitta ner. Hon är lärare och har kommit för att berätta om när hon adopterade sin dotter 1990.

– Hon var älskad från första början, säger Ritani och ler.

Det går inte att ta miste på hur lycklig hon är över sin i dag 15-åriga dotter. Och stolt:

– Hon är medlem i MENSA (förening för personer med hög IQ, red anm).

Jayati, som dottern heter, har alltid vetat att hon är adopterad.

– Men det var först förra året som hon själv började fråga om sina biologiska för-

äldrar – som jag inte vet något om.

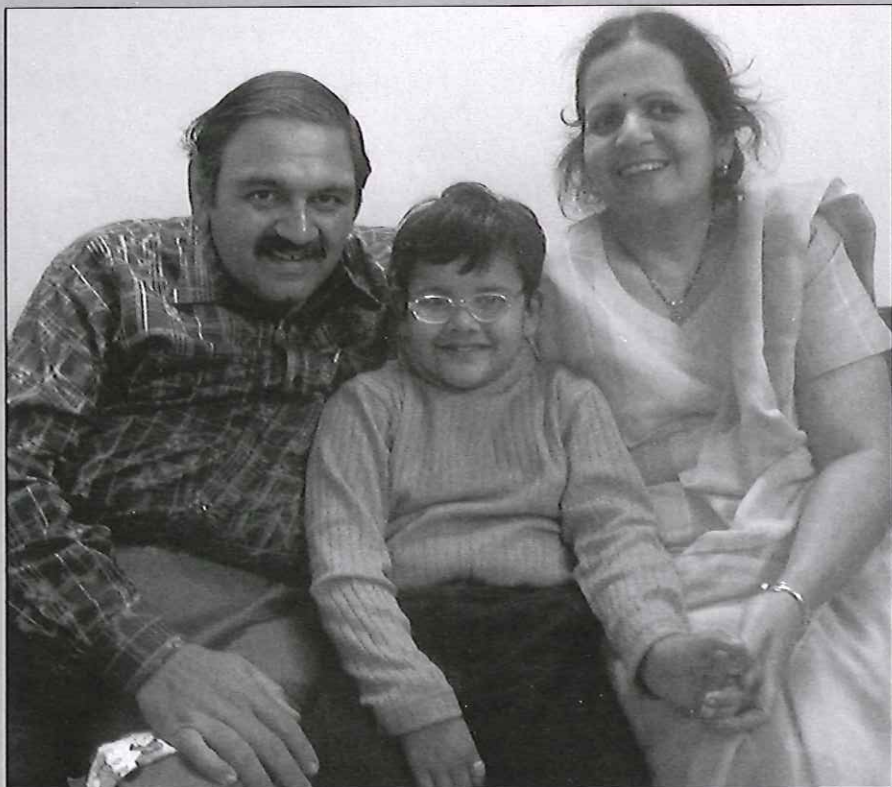
Långt ifrån alla adopterade – uppskattningsvis hälften – vet om att de är adopterade. En del får reda på det först sent. 21-åriga **Jeevani Jagtop** var i 11-årsåldern när han – efter ett bråk med föräldrarna – fick höra sanningen.

– Jag har alltid haft en känsla av hur det ligger till och önskar förstas att mina föräldrar hade bekräftat det tidigare.

Jeevani säger att han inte haft några problem i sin adoptivfamilj. Men tanken på de biologiska föräldrarna smärtar.

– De födde mig, hur kunde de då överge mig? Man får inte göra så mot barn!

har lett oss till varandra”

När Ravi var ett och ett halvt år gammal adopterades han av Snehal och Dhananjay som gav honom namnet Sahil. I september fyller han åtta år.

Medha Kulkarni och Dinesh Gaitonde är indier bosatta i Kalifornien. De har kommit till Poona för att adoptera ett spädbarn. Jyoti Ronghe är socialarbetare och hjälper dem med pappersexercisen som återstår innan adoptionen är genomförd.

Jeevani Jagtop adopterades 1984. Då adopterades endast ett hundratal barn per år. Förra året fick 1 700 barn familj genom adoption.

– Men jag är inte arg, jag har accepterat det de gjorde, säger han men det är svårt att tro honom. Han har uppenbara behov av att bearbeta sin sorg och ilska och går också i samtal hos socialarbetare på SOFOSH.

I ingången till kontoret står **Sneha Sathe** och väntar. Hon är ännu en av alla de adoptivföräldrar och adopterade som jag träffar i Poona. Människor som generöst och öppet berättar om sin långt ifrån spikraka väg till familj.

Eftersom förmiddagen övergått i eftermiddag bestämmer vi oss för att åka till en restaurang. Sneha, som är läkare och undervisar på sjukhuset, hämtar sin bil på par-

keringen och snart är vi framme vid den sena lunchen.

– Jag har alltid tänkt att jag först vill skaffa ett biologiskt barn och sedan adoptera. Jag tog upp det med min man innan vi gifte oss.

Det var 1991 och efter ett par år började ”bebisverkstaden”. Som tyvärr ledde till flera missfall. Hon behandlades med stereoider och övervägde även en surrogatmamma. Skälet var maken **Hemant**.

– Han ville inte adoptera, han var inte redo för det. Då.

1995 ansökte de om att få adoptera men Hemant sa nej till de barn som presentera-

des för dem.

– Ett av barnen var svårt infekterat av skabb. Som läkare vet jag att det går att behandla men Hemant sa nej.

Sneha berättar engagerat och snabbt om de svåra åren. *Pullao*-riset och tallriken med *palak paner* svalnar medan hon fortsätter.

– Vi var överens om att vi ville adoptera ett barn som var fött på sjukhus. Men det blev inte så, säger hon och ögonen blir blanka när hon kommer in på **Tanvi**.

Polisen hittade henne i ett tempel på natten. Hon var bara några dagar gammal när hon kom till SOFOSH. Innan hittebarn kan adopteras måste efterlysningar och efterforskningar göras. Tanvi hann bli 10 månader innan hon adopterades. Den här gången var Sneha och Hemant eniga.

– Vi kände direkt att hon var rätt för oss. Jag känner en djup mening med allt som hänt, även missfallen. Det finns något där som har fört oss samman.

För **Snehal Mahajan** var det likadant. För sju år sedan adopterade hon och maken **Dhananjay** sonen **Sahil**.

– Vi knöt an till varandra direkt, säger hon.

Jag har bjudits hem till familjen – ”kom efter barnprogrammet, Sahil är mycket förtjust i tecknade serier” – som bor i en lägenhet en bit från Poonas centrum.

Det är mest mamma, den tidigare professionella schackspelaren, som pratar. Sahil leker med sina plastödlor. Men när fotoalbumet kommer fram tittar han intresserat på bilderna från familjens resor, bland annat till Goa.

– Det var vår första utflykt tillsammans, säger Sneha förtjust.

Sahil var 1,5 år när han adopterades. Hans biologiska mamma kunde inte behålla honom och kom med Sahil till SOFOSH när han var fyra månader. Det finns uppgifter om vem hon är och Snehal hoppas att Sahil kan träffa sin mamma en dag.

Inställningen är ovanlig men Snehal är också en ovanlig kvinna. Hon tillstår att det ibland är svårt att prata om adoptionen med sin son. När han var i femårsåldern frågade han ofta vems mage han legat i.

– Jag förklarade att det inte var i min men att han växt i mitt hjärta

Katarina Sandström Blyme,
text och foto

Fotnot: Krishna lämnades av sin far Vasudeva till en herde och hans fru eftersom kung Kamsa ville döda honom.

NÄSTA UPPSLAG:
Många barnhem är beroende av utlandsadoptioner

Hur mycket får det kosta?

Adoptionsavgifterna ifrågasätts både i Indien och Sverige

Minst hälften av alla adoptioner i Indien ska vara inhemska. Men långt ifrån alla barnhem lever upp till statens riktlinjer. Pengar kan vara en av anledningarna. Många barnhem beskylls för att föredra utlandsadoptioner eftersom de ger mer inkomster.

"Många barnhem har blivit beroende av adoptioner till utlandet, absolut.

Det säger **Madhuri Abyhankar**, chef på SOFOSH, frivilligorganisationen i Poona (Pune) i reportaget på föregående uppslag. Hon är stressad – adoptionsförmedling är bara en av många sociala arbeten som bedrivs – men tar vänligt emot vid ett ledigt skrivbord.

– 94 procent av alla våra adoptioner är till indiska familjer i Indien eller utomlands. Sex procent av barnen får utländska familjer i USA eller Sverige.

Skälet till att man hittar så många indiska föräldrar är ett medvetet arbete. Det handlar om att visa sig, att visa adoption som ett alternativ, menar Madhuri. SOFOSH får också draghjälp av att ligga i Maharashtra, en delstat som ligger i framkant vad gäller nationell adoption.

– Hälften av alla inhemska adoptioner äger rum här.

Sedan spelar det förstås också in att Poona är en mångmiljonstad med en stor och växande medelklass. Det är i det samhällsskiktet som adoptioner är vanligast. I Poona finns till exempel Catalysts for Social Action, en slags lobbyorganisation för inhemsk adoption. Bakom står programvarutillverkaren Kale med en adoptivpappa, **Vipul Prashad**, i spetsen.

– Jag är säker på att det finns föräldrar till betydligt fler barn än de som adopteras i dag. Men mycket arbete återstår för att sammanföra dem, säger han.

Även om inhemska adoptioner tog ordentlig fart på 1990-talet är det fortfarande en ovanlig företeelse – omkring 2000 varje år, att jämföra med de omkring tre miljoner övergivna barn som finns i landet. Ett tusental barn adopteras till utlandet, ofta till

SOFOSH:s trånga kontor är fyllt av adoptionsfiler. De senaste åren har en majoritet av barnen adopterats till indiska familjer. I bakgrunden äter personalen sin lunch.

utlandsindier. Till Sverige kom 44 barn förra året.

Barnen som adopteras utomlands är oftast äldre barn, barn med handikapp eller syskongrupper. En utländsk familj betalar fyra-fem gånger mer i adoptionsavgift än ett indiskt par. Ett skäl är att handläggningen av en adoption till utlandet tar avsevärt mycket längre tid. Vistelsetiden på barnhemmet blir längre och ofta är de här bar-

nen mer vårdkrävande. I avgiften ingår också en donation som täcker andra utgifter på barnhemmet, till exempel medicinsk utrustning.

Den här delen av adoptionskostnaden är mycket omtvistad. I förarbetet till den nya adoptionslagstiftning som Sverige införde vid årsskiftet talas om barnhandel, bristande integritet, etc. Utredningens förslag var att avgiften endast får täcka de faktiska

kostnaderna för ett enskilt barn. I lagtexten försvann den skrivningen men kvar finns ett krav att de svenska adoptionsorganisationerna kan redovisa hur kostnaderna fördelar sig.

Ett tiotal barn från Poona

Britt-Marie Nygren är verksamhetschef på FFIA, Familjeföreningen för internationell adoption. FFIA har samarbetat med SOFOSH i många år. De senaste tre åren har endast ett tiotal barn kommit från organisationens barnhem Shreevatsa.

– Det kommer allt färre barn från Indien. Vi har svårt att hitta föräldrar till dessa barn eftersom de ofta är sjuka eller äldre barn med syskon.

Avgiften till SOFOSH för ett svenskt par är 22 600 kr. Pengarna går till vård och uppehälle för barnet men också till driften av barnhemmet.

– Vi kan redovisa kostnaderna på ett sätt som jag tror får godkänt, säger Britt-Marie.

För OK-stämpeln ska den nya adoptionsmyndigheten MIA stå. Det är MIA som beviljar auktorisation för svenska adoptionsorganisationer. Eftersom både myndigheten och lagen är nya är det lite av oprövad mark. Det gäller också MIA:s bedömning av biståndsarbetet som många adoptionsorganisationer bedriver.

I Poona stödjer FFIA barnhemmet för handikappade, Preetanjali (se artikel intill). Stödet administreras genom SOFOSH och har inte med adoptionsverksamheten att göra. Pengarna samlas in och administreras av ideellt arbetande medlemmar i FFIA.

Enligt lagen får biståndet "inte äventyra förtroendet för adoptionsverksamheten". Biståndet får alltså inte bli ett villkor för att

barn ska lämnas för adoption. Britt-Marie Nygren har svårt att se att MIA skulle in-vända mot stödet till Preetanjali.

Men tillbaka till Shreevatsa. Socialarbetaren **Urmila Gatne** följer mig dit. Vi går genom området till Sassoonsjukhuset och passerar en byggarbetsplats.

– Här ska vi få ett nytt kontor, säger hon nöjt.

En bit bort ligger Shreevatsa där det finns plats för 64 barn. Vi går in genom en stor järngrind. På övervåningen ligger avdelningen för nyfödda, oftast barn födda på sjukhuset. På grund av infektionsrisken får vi inte gå in men en fyra dagar gammal flicka, **Bhavna** visas upp för mig i dörröppningen. Bakom henne ser jag ett par sköterskor som sitter på golvet och flaskmatar andra barn. Sköterskorna bär rosa skyddskläder utanpå den vit-blå sarin och de bär munskydd. Längst bort skymtar jag ett par kuvöser.

– Vi har all tänkbar utrustning som behövs, säger Urmila.

På avdelning två finns barn mellan fyra och nio månader och längst ner finns barn från nio månader och uppåt. Det är lunch när vi kommer in och på golvet sitter några barn och äter *dal*, böngryta, rödbetsallad, ris och chapati. En verkligt riklig måltid som jag också inbjuds till. I ett skåp förvaras mängder av frukt och grönsaker som kockan stolt visar upp.

Några av barnen har rörelsehinder och måste matas.

Urmila förklarar att de barn som finns här just nu är de som har något slags handikapp eller på annat sätt behöver vård. De friskaste barnen är i skolan eller bor i fosterhem i väntan på att adoptionen ska genomföras.

Shreevatsa – som betyder Guds barn – är välskött och bra bemannat. Här ges en – åtminstone materiell – omsorg som många av Indiens barn på institution inte kommer i närheten av.

Barnhemmets drivs med de donationer som bland annat blivande adoptivföräldrar bidrar med. Jag har svårt att se det oetiska i att svenska par bidrar till en åtminstone dräglig tillvaro för de andra barnen på Shreevatsa.

Det ska bli intressant att se hur MIA kommer att bedöma SOFOSH och andra utländska adoptionskontakter. En del barnhem, särskilt på mindre orter, har svårt att komma upp i 50/50-kvoten för att de inte hittar nog med indiska par. Ofta beskylls de för att inte anstränga sig tillräckligt.

– Det cirkulerar många rykten och beskyllningar i adoptionsvärlden, säger Madhuri Abhyankar och fortsätter:

– Därför är det så viktigt för oss att vara fullständigt öppna med allt vi gör. Det är bra för oss och det är bra för barnen som ska adopteras.

Katarina Sandström Blyme,
text och foto

Många av barnen på Preetanjali har inget språk men kan kommunicera ändå, till exempel Gaori. Här tillsammans med medhjälparen Sofia.

På Preetanjali bor de sjukaste barnen

Barnen med de svåraste funktionshindren får sällan nya föräldrar. De klarar heller inte att vara på ett vanligt barnhem. Därför startades Preetanjali med plats för 25 svårt handikappade barn.

Hemmet ligger i ett lugnt kvarter i Poona-förorten Pimpale Gurav. I hallen till den vita villan möts man av en liten plast-rutschkana, på väggen sitter en Jesus-bild i färg. Hemmet startades – och sköts fortfarande – av ett par nunnor. 1999 kom SOFOSH in i bilden genom att ekonomiskt stödja verksamheten. Socialarbetaren **Urmila Gatne** besöker hemmet varje vecka.

När vi kommer upp till övervåningen springer pojken **Raja** direkt fram.

– Han leker med mig varje gång, ler hon och berättar att han och några till av barnen kan komma att flyttas till specialskolor.

På en stor galonmatta finns de övriga av de 17 barn som bor här just nu. Några klarar inte att sitta själva utan har lagts på stora riskuddar eller halvliggare uppallrade av dynor i plaststolar.

Jag går runt och hälsar och blir djupt gripen av deras utsatthet. Ändå får de mat och annan omsorg av nunnorna och deras medhjälpare, sju unga kvinnor från Tamil Nadu. I skåpen finns leksaker och ibland tas TV:n fram.

Barnen är mellan tre och 14 år. Nästan alla har epilepsi men tack vare medicinering får de inte så många anfall, berättar Urmila.

Jag frågar henne om framtiden för barnen.

– De kommer att stanna hos oss för alltid.

Från höger: SOFOSH:s chef Madhuri Abhyankar och Ritarani Madhuraj Shitole som adopterade en flicka för femton år sedan.

Barnens tandborstar.

En flicka på Shreevatsas matas.

Vägar till fred på Sri Lanka

CAMILLA ORJUELA:

Civil society in civil war. Peace work and identity politics in Sri Lanka.

Doktorsavhandling. Institutionen för freds- och utvecklingsforskning, PAD-RIGU, Göteborgs universitet 2004.

Sedan drygt tre år tillbaka råder vapenvila på inbördeskrigets Sri Lanka men efter 2003 förs inte längre några förhandlingar och det hela liknar mest av allt ett dödläge. LTTE-gerillan har inte lyckats uppnå självständighet för den tamilska befolkningsminoriteten, och regeringsarmén som domineras av den singalesiska majoriteten, har inte lyckats besegra gerillan. Några kompromisser har parterna heller inte kunnat enas om.

Vad gäller allmänheten på Sri Lanka, så har dess stöd för fredssamtal skiftat. Vid tiden för vapenstilleståndet 2002 var det stort, men sedan tycks skepsisen ha ökat. I september 2003 visade sig till exempel 85 procent av tamilerna vara positiva – mot endast 28,5 procent av singaleserna. Bland alla folkgrupper på ön är emellertid krigströttheten stor och trots allt finns nog ett potentiellt folkligt stöd för fredssamtal.

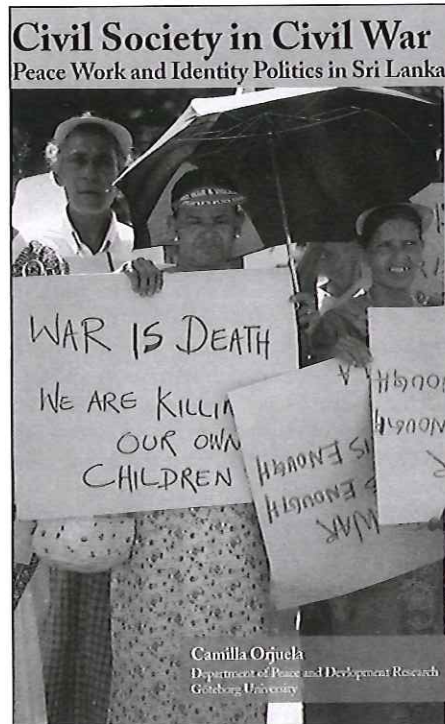
Det är att märka att löften om sådana vid två skilda tillfällen, 1994 såväl som 2001, lett till maktskifte i samband med val till president och parlament. Men fredsfrågan har sällan gått att hålla utanför konflikterna mellan de båda stora politiska partierna på Sri Lanka, och signifikativt nog var det inte samma parti som lovade fred 1994 som 2001. I dag regerar sålunda "freds-presidenten" från 1994, **Chandrika Kumaratunga**, och hennes parti i koalition med extrema singalesnationalister. Nej, det ser inte så ljusst ut för fredens vidkommande.

Envist, splittrat fredsarbete

Likafullt bedrivs ett envist, fast splittrat, fredsarbete på Sri Lanka. Om detta handlar en nyutkommen doktorsavhandling av **Camilla Orjuela**, fredsforskare vid Göteborgs universitet och som skribent redan välkänd för läsarna av SYDASIEN.

Föremålet för hennes avhandling är, nog räknat, det fredsarbete som bedrivits inom det civila samhället på Sri Lanka: frivilligorganisationer, medborgarsammanslutningar och olika sorters icke-statliga grupper och nätverk. På basis av ett omfattande intervjuarbete på ort och ställe analyserar Orjuela systematiskt olika grupper som på ett eller annat sätt arbetar för fred; tyngdpunkten ligger på åren 1999-2002.

Orjuela ställer också den svåra (men nödvändiga) frågan om gruppernas arbete i realiteten haft någon effekt. Betyder det till exempel något att Rotary ordnar ett treda-

Det är inte konstigt att Camilla Orjuelas avhandling väcker intresse i Sri Lanka.

"Imponerande i sin konkretion och infallsrikedom", skriver Anders Sjöbohm.

gars läger där singalesiska och tamilska barn kan träffas, att singales- och tamilungdomar spelar teater tillsammans eller att singalesiska kvinnor, som mist sina barn i kriget, söker kontakt med tamilska kvinnor i samma situation? Att det hålls seminarier och workshops med deltagare från såväl Sri Lanka som utlandet, att det demonstreras och att man samlar namnunderskrifter?

Går det överhuvud att överbrygga den rädsla och misstänksamhet som blivit följden av ett krig som krävt uppemot 70 000 människoliv? Ja, menar Orjuela, fredsarbetet har trots allt haft en stor indirekt betydelse. Den har åstadkommit en svängning i opinionen och det har blivit möjligt för fredsgrupperna att påverka konfliktens nyckelpersoner. Betydligt fler än tidigare ser konflikten som en konflikt mellan en majoritet och en minoritet som upplever sig som diskriminerad – i stället för att avfärda tamilerna som "terrorister". "Fred" och "fredsarbete" har fått mer positiva förteckningar och blivit något som politiker och andra ledare gärna vill bli förknippade med.

Men stötestenarna är många. Fredsrörelsen är som sagt splittrad på många organisationer, med olika målsättning och ideologi, och har på det hela taget inte berört så många människor. Långa tider har det dessutom varit svårt för grupperna att verka aktivt.

Lättare har det visserligen blivit i och

med vapenstilleståndet, lättast på den regeringskontrollerade sidan medan den hårdföra gerillan knappast accepterar något fredsarbete som går stick i stäv med dess mål och metoder.

Fredsgrupperna kan inte heller undgå att påverkas av de motsättningar som sätter sin prägel på samhället överhuvud. Så dominerar många organisationer av singaleser, för vilka det kan vara relativt oproblematiskt att uttrycka en önskan om att folkgrupperna ska kunna "leva tillsammans i fred" – medan tamiler naturligt nog undrar om den freden verkligen betyder rättvisa för den förtryckta minoriteten.

Dessutom hör fredsgruppernas ledare många gånger till en välutbildad engelskspråkig elit, med fäste i Colombo och kanske med utländska kontakter; dessa ledare talar både bokstavligt och bildligt ett annat språk än medlemmarna ute i landet.

Ökat utländskt inflytande

Sprickan mellan ledare och medlemmar handlar också om ett växande utländskt inflytande. Det är från utlandet som huvudparten av penningflödet till fredsgrupperna numera kommer. Tidigare utgjordes flertalet givare av kyrkliga organisationer, men idag handlar det om länders regeringar.

Många fredsorganisationer har för sin överlevnads skull blivit beroende av utländska fonder att söka pengar ur. I kölvattnet på dessa fondpengar har fredsarbetet inte sällan blivit ett avlönat arbete, om man så vill en karriärmöjlighet, och fördömandena från nationalistiska grupper har inte uteblivit – fredsvännerna går de utländska imperialisternas ärenden! Den kritiken, menar Orjuela, avspeglar i själva verket en polarisering mellan grupper som gynnats av globaliseringen och sådana som marginaliserats av den. Fredsgrupperna gör klokt i att inte blunda för den.

Väcker intresse i Sri Lanka

Det finns mycket av intresse att hämta i Camilla Orjuelas avhandling, och många av hennes iakttagelser och slutsatser skulle kunna gälla andra konflikter än den mellan Sri Lankas singaleser och tamiler. Hon är välgörande medveten om hur vagt och förenklat talet om "fred" och "civilsamhälle" gärna vill bli, men hennes egen undersökning av fredsrörelsens olika grenar är desto mer imponerande i sin konkretion och infallsrikedom.

Redan teckningen av konfliktens bakgrund hör till det bästa jag har läst, och avhandlingen som sådan är skriven på en föredömligt lättläst engelska. Att den redan väckt stort intresse i Sri Lanka är inte att undra över.

Anders Sjöbohm

Politiska mord hotar nu freden

Trots vapenvilan vilar inte vapnen i Sri Lanka. Fredsprocessen präglas nu av politiska mord, oroligheter vid östkusten och brist på återuppbyggnad av krigs- och tsunamidrabbade delar. Otåligheten växer hos dem som satt sitt hopp till en kommande fred. Hittills har krutdurken inte exploderat, men det saknas inte tändande gnistor.

En överenskommelse mellan regeringen och LTTE, Liberation Tigers of Tamil Eelam, om handhavande av tsunamibiståndet hänger fortfarande i luften. Trots diplomatiska påtryckningar har inte president Kumaratunga förmått skapa politisk enighet kring en "Joint Mechanism" (JM) för biståndspengarna. Regeringspartnern, det singalesnationalistiska JVP, har bromsat. Partiet förkastar allt samarbete med LTTE och vill inte se tamilskt självstyre i någon form i de norra och östra delarna av ön.

Norska medlare, FN genom sändebudet Bill Clinton, EU och Japans fredsmäklare Akashi är hängivet engagerade i Sri Lankas framtid. De kämpar alla i motvind så länge JVP har något att säga till om. Partiet är arg motståndare till utländska makter och hjälporganisationer som vill blanda sig i Sri Lankas angelägenheter.

I början av juni sades åter att ett under-tecknande av JM är nära, även om det innebär slutet för regeringssamarbetet.

Spiralen har varit nedåtgående sedan presidentens maktövertagande och "LTTE-översten" Karunas revolt (se SYDASIEN 1/05). Våld och vedergällning präglar nu vardagen.

Kriget har bytt skepnad

Vapenvilan undertecknades i februari 2002. Inga direkta strider mellan parterna har ägt rum sedan dess. Kriget har bytt skepnad. Under vapenvilan låter LTTE "pistolgrupper" likvidera oönskade personer, främst från rivaliserande tamilska grupper. Regeringstrupper gör inget för att stoppa tamilska paramilitärers attacker mot LTTE.

Tigrarna visar missnöje med vad de kallar regeringens "skuggkrig". Mordet på major Nisam Muthaliff (postumt befordrad till överstelöjtnant) den 31 maj var en respons. LTTE har under vapenvilan mördat ett femtiotal personer från en specialgrupp inom armén som riktade attacker mot LTTE i tigerkontrollerade områden under 2000-2001. Muthaliff var näst högste chef och hjärnan bakom flera framgångsrika attacker mot höga LTTE-officere. Han arbetade sedan början av 90-talet med de fruktade tamilska paramilitära gruppernas insatser för att bekämpa LTTE.

Veckan efter mordet på Muthaliff sköts

flera tigeragenter i Colombo.

LTTE har mycket att stå till svars för. De som tycker att en vapenvila ska följas anser självklart att ett mord på en hög officer är oacceptabelt. Lika lite kan en nybyggd landningssträcka och flygplan, användbara för militära ändamål accepteras.

Vid flera tillfällen har arméns poster ingar beskjutits av tigersoldater. Vid ett tillfälle beskötts ett av marinens skepp utanför Trincomalee av tigersoldater på land.

LTTE står för drygt 95 procent av de nu cirka 3 000 brotten mot vapenvilan som registrerats av SLMM (Sri Lanka Monitoring Mission). Det handlar främst om kidnappning och rekrytering av barn under 17 år till styrkorna. Utpressning, misshandel, tortyr, och smuggling är punkter där LTTE medvetet bryter mot det avtal som undertecknades av dåvarande premiärministern Ranil Wickremesinghe och tigerledaren Velupillai Prabhakaran i februari 2002.

I början av 2005 kidnappade tigrarna en affärsman i Wann. Han är tamil men brittisk medborgare. Hans hindutempel i London krävdes på "skatt". Han hölls fången i 60 dagar. Brodern som är läkare beskrev i flera tidningar tigrarnas metoder som mafialiknande. Han riktade sin kritik direkt till tigerledaren, som måste inse att behovet av demokratisering är skriande och att många officerare missar målet. I stället för att hjälpa sitt folk skor de sig själva. Frågan är hur många människor gerillan har i fångenskap.

Få flyr från tigrarnas träningsläger. Nyligen lyckades ett par 20-åringar med bedriften. Träningen beskrivs som mycket hård och befälen upprätthåller kadaverdisciplin.

För de flesta är LTTE och de tamilska partierna i TNA, Tamilska nationella alliansen, enda alternativet. Under fredsprocessen och det illavarslande tillståndet sker varken demokratisering eller avrustning av gerillan. Den förväntade normaliseringen i de norra och östra delarna har avstannat.

Det tamilska folkets missnöje kan vändas mot tigrarna. President Kumaratunga och hennes närmaste rådgivare är väl medvetna om detta faktum. Men LTTE:s krigsmaskin är och förblir en maktfaktor.

"De krafter som motsätter sig förhandlingar med LTTE är krafter som vill bevara det nuvarande strukturen för styret i lan-

Fortfarande är vägen till fred lång för Sri Lankas väntande folk.

det, som vill att en centralmakt ska bevaras. Om dessa krafter lyckas kommer fredsprocessen utan tvivel att kollapsa, vilket får fruktansvärda konsekvenser", varnade TNA-ledaren R. Sampanthan i ett tal.

Tamilernas misstro mot statsmakten förstärks efter att de fyra som suttit fängslade, dömda till döden för massakern på 28 tamilska fångar i Bindunuwewa år 2000, släpptes fria efter en dom i maj i Högsta Domstolen i Colombo. En mobb stormade ett fängelse och slog och högg ihjäl tamilska ungdomar, som hade koppling till tigergerillan. Asian Centre for Human Rights varnar för att en urholkning av rättssamhället i Sri Lanka kan få katastrofala följder.

Rykten om Prabhakarans död

Det finns fortfarande de som gärna vill tro att Prabhakaran avled vid tsunamin. Det är känt att LTTE:s spionchef Pottu Amman låtit tillverka ett par dockor föreställande tigerledaren med och utan mustasch. Det är fullt möjligt att gummigubbarna fortfarande står i något förråd i tigrarnästet i kuststaden Mullaitivu i norra Sri Lanka. Men de norska medlarna intygar att de har träffat en livs levande Prabhakaran.

Tigrarnas hopp till fredssamtalen med den förra regeringen dog när synbara tecken på återuppbyggnad uteblev. LTTE kan ha mist ett par tusen soldater vid tsunamin. Även Sri Lankas marina styrkor led förluster. Som plåster på såren köps nu krigsfartyg från Storbritannien, Serbien och Uruguay. USA har också skänkt ett gammalt skepp. Affärer värda 160 miljoner dollar med Iran ligger också i loppet. Fredsbyggande åtgärder? Knappast. Fruktan för dolda agendor skapar en farlig osäkerhet.

Många singaleser lägger all skuld på tigrarna. De glömmer de anti-tamilska upploppen från 50-talet och framåt som banade vägen för tigrarnas födelse på 70-talet.

Kärnan i konflikten återstår att lösa. De flesta föredrar fortsatta fredssamtal. Sri Lanka behöver starka singalesiska röster som talar om försoning. Folkmassorna lyssnar redan. Endast en minoritet vill göra ett nytt försök att lösa konflikten med våld.

**Johan Mikaelsson,
text och foto**

Mordet på "Taraki" kan lösas

Vid sin död var Dharmaratnam Sivaram ("Taraki") en av Sri Lankas mest kända och inflytelserika journalister. Han väjde inte för farorna när han förde fram obekväma åsikter eller gjorde politiska analyser. När hans röst tystades blev Sri Lanka fattigare. Mordet är i alla fall på väg att lösas, vilket skulle kunna bli ett genombrott i fredsprocessen.

På kvällen den 28 april föstes den kände tamilske journalisten Dharmaratnam Sivaram in i en bil av fyra män när han kom ut från en restaurang i Colombostadsdelen Bambalapitya. Morgonen därpå återfanns han mördad, bara 100 meter från parlamentsbyggnaden i centrala Colombo. Han hade skjutits med flera skott i huvudet.

Sivaram var mest känd under signaturen "Taraki" och han skrev för bland andra engelskspråkiga Daily Mirror samt för olika tamilska tidningar. Framför allt var han redaktör för webb-nyhetsbyrån Tamilnet. Hans liv släcktes vid 46 års ålder. Det såg länge ut som om mordet skulle bli ett i raden av olösta mord på journalister de senaste åren i Sri Lanka. Men den 5 juni kunde Sunday Leader avslöja att polisen hade säkra bevis och att gripanden kommer att följa. Källor inom polisen avslöjade också att "ett av partierna i president Kumartungas regering stod bakom mordet".

"Mordet utfördes av ett parti som stöder regeringen och har starka länkar till ett parti som innehar en ministerpost", skrev Sunday Leader. Källor i Colombo uppger för SYDASIEN att det handlar om de två tamilska militanta partierna PLOTE, respektive EPDP.

Hatkampanj från JVP:s sida

De misstänkta mördarna hade rört sig utanför restaurangen och hade en stor fyrhjulsdriven bil parkerad på gatan. Vittnen uppger att de samtalade både på singalesiska och tamilska. Sunday Leader skriver att tidningen har alla detaljer, men väntar med att publicera för att inte störa utredningens slutfas, där alla misstänkta ska gripas.

"Men om några försök görs att tysta utredningen kommer det att förödmjuka personer och politiska partier i en full redogörelse nästa vecka", skrev tidningens politiske reporter Suranimala.

Samma dag skrev också Sunday Times försvarskorrespondent Iqbal Athas att mordet var på väg att lösas. Omedelbart efter mordet kritiserades det singalesnationalistiska, marxistiska JVP (Folkets befrielsefront) starkt, främst från tamilskt håll, för

På pressfrihetens dag 2004 stormades Tarakis hem i Colombo av poliser (SYDASIEN 2/04). Nästan exakt ett år senare mördas han.

att partiet hade fört en hatkampanj mot Sivaram. Partiets propagandachef Wimal Weerawansa beskrev i tal efter tal Taraki som en "LTTE-terrorist". Även i partiets egen tidning attackerades Sivaram. Taktiken är inte ovanlig inom politiken i Sri Lanka. Liknande hatkampanjer har utförts av president Kumaratunga, bland annat mot UNP-politikern Jayalath Jayawardana.

Sivaram har under en längre tid tagit emot direkta och förtäckta hot från den extremnationalistiska delen av de singalesiska partierna grupperna, även efter mordet beskrevs Taraki som en "terroristjournalist" av en buddistmunk som företrädare den extremistiska singalesiska gruppen JHU.

Tamilnet (www.tamilnet.com) är en nyhetssajt som ger regelbundna nyheter som rör Sri Lankas tamiler. Den står på LTTE:s sida, men räknas som en av de viktigaste nyhetskällorna. Den rapporterar i första hand om det som rör den etniska konflikten, såväl politiskt och ideologiskt som militärt. Under den senaste fasen av kriget var Tamilnet en av få nyhetskällor som fanns på plats i stridsområdena.

Reportrar utan gränser (Reporters Sans Frontieres, RSF) var till en början mycket kritisk till polisens utredning. Organisationen var en många internationella som uppmärksammade mordet. Till skillnad från flera av de andra journalistmorden sattes redan från början ett hårt diplomatiskt tryck på de singalesiska myndigheterna och därmed också på polisen. Sivaram var för känd och hade för många internationella kontakter, för att mordet skulle passera obemärkt i nyhetsflödet.

"Mordet på en av de mest framträdande tamilska journalister är en enorm förlust för Sri Lankas press. Vad man än kan säga om hans koppling till de tamilska tigrarna, var Sivaram en briljant journalist", skrev RSF.

Taraki var kritisk till Karunas utbrytning från LTTE i mars 2004. Han tyckte att splittringen hotade möjligheterna att nå en godtagbar lösning på den etniska konflikten. Snart följde dödshot.

Sivaram har ett förflutet inom den militanta tamilska rörelsen PLOTE, en av grupperna som slogs på 80-talet för en separat

tamilsk stat. I dag är det ett av få tamilska partier som slåss mot LTTE. Taraki berättade att han lämnade rörelsen av hälsoskäl.

Hans stora talang var skrivandet och de politiska analyserna. Få kunde som han sätta fingret just på de viktigaste punkterna. Samtidigt som han hela tiden kunde få intervjuer med LTTE:s ledning var han en av få tamilska journalister som kunde röra sig i alla kretsar i Colombo. En av hans närmaste vänner var Rajpal Abenayake, krönikör på Sunday Times, känd för sin bitska hätskhet mot LTTE. Men Sivaram var aldrig rädd för att föra fram åsikter som var obekväma främst för det singalesiska etablissemangen. På så sätt skaffade han sig livsfarliga fiender.

Någon sa att Sivaram skulle ha uppskattat om hans vänner skålade för honom, nu när han inte längre finns bland dem. Det skulle han säkerligen ha gjort.

Avvisade falska förhoppningar

Framför allt skulle han ha velat leva och se att konflikten i hans land kom till vägs ände. Svaret var givetvis tamilskt självstyre i de norra och östra delarna. Men Sivaram tvivlade starkt på att Sri Lankas regering någonsin kommer att erbjuda något konkret och något tillräckligt. I en av de sista artiklarna Sivaram skrev för Colombobaserade Virakesari, uppmanade han att inte resa falska förhoppningar hos det tamilska folket. Var gång de norska medlarna, med Erik Solheim i spetsen, kom till Colombo skriver tidningarna att nu kanske ett genombrott är nära.

I samma stund som kortegen med Sivarams kropp under polis eskort lämnade hemmet i Mount Lavinia söder om Colombo öppnade sig himlens portar och ett skyfall piskade mot marken. Dharmaratnam Sivaram begravdes i hemstaden Batticaloa. Vid en ceremoni i de tigerkontrollerade delarna utanför Batticaloa tillerkändes också Sivaram titeln "Maamanithar", vilket betyder viktig människa (för det tamilska folkets kamp). Sivarams kropp lindades in i de tamilska tigrarnas flagga. Närmast sörjande är hans fru och hans tre barn.

Vid ceremonierna i Colombo och Batticaloa deltog såväl tamilska som singalesiska parlamentsledamöter och även oppositionsledaren Ranil Wickremesinghe. På plats i Batticaloa fanns Sunanda Deshapriya, framstående journalist och representant för Free Media Movement. Personal från armén sägs ha fotograferat alla i sorgetåget. I slutet av maj mördades Deshapriyas chaufför när han körde organisationens minibuss på en väg i Batticaloadistriktet. Sri Lankas journalister behöver allt stöd de kan få.

Johan Mikaelsson,
text och foto

Ett Shangri-la eller helvetet på jorden?

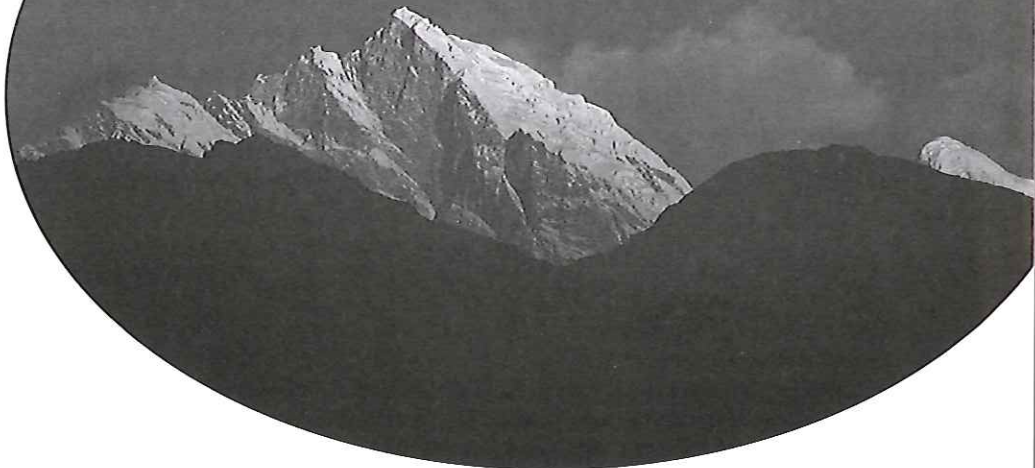
Nepal måste bli ett sammanhållet och fredligt land

Nepals väg in i 2000-talet kantas av våld, korruption och maktmissbruk. Landet, vars natur och kultur, leder tankarna till mytomspunna legender, behöver komma ur vanmakten och bli ett stolt land. Men vad göra när kanske inte ens Mount Everest förblir nepalesiskt?

Ända sedan *The Lost Horizon*, James Hiltons bok som lanserade föreställningen om ett mytomspunnet Shangri La kom ut 1933 har många människor faktiskt trott att riket existerat i verkligheten och att landet är Nepal, världens enda hinduiska kungadöme. Nepal är en brokig väv av olika tidsåldrar, festivaler och ritualer. Även om landet snabbt moderniserats så är det ännu inte riktigt redo för 2000-talet. "Ke garne?" (Vad göra åt saken?).

Buddhistmunken Vimalananda är ensam kvar på sitt kloster. Snart flyttar han till Indien eftersom han menar att buddhister behandlas illa i Nepal.

– 2003 stod jag här tillsammans med kung Gyanendra och hans drottning, vi var helt ensamma, säger Vimalananda, ledare för Lumbinis munkkloster och pekar på minnestavlan över Buddhas födelse. När klostret, som byggts på Buddhas födelseplats, återinvigdes utlovades Vimalananda regeringens stöd.

– Men regeringen gör inget för buddhismens sak och numera är Lumbini omringat av hinduer och muslimer. Jag är den sista munken som är kvar och nu vill jag resa till Sri Lanka. Där tas buddhism på allvar.

Många vill fly Nepal trots de många heliga platserna för buddhister. Samtidigt är det många tibetaner och bhutanesiser som söker sig till Nepal för att undgå förföljelse i sina hemländer.

Annan tidszon än Indien

Att försöka förstå Nepal är en livslång uppgift. Om man till exempel avtalar tid med någon får man snart erfara den nepalesiska tidsuppfattningen: personen dyker aldrig upp på avtalad tid. Nepaleser är inte särskilt vana vid att passa tider och lever i högsta grad i nuet. Och för att hålla grannlandet Indien på distans har en särskild tidszon införts och som innebär en kvarts (!) tidskillnad.

Utöver en överväldigande vacker natur och kulturella skatter, erbjuder kungariket en serie sociala tillkortakommanden. Det råder ingen fred, det finns inga pengar, ingen social rättvisa, ingen fungerande lagstiftning och små utsikter till förbättringar.

Endast sju procent av den arbetsföra befolkningen arbetar inom industri och tjänstesektor. Resten är sysselsatt med olika kreativa sysslor i städerna eller arbetar i små självförsörjande jordbruk.

Hälften av Nepals 27 miljoner invånare lever under fattigdomsstrecket, 30 procent av barnen saknar skolgång, 60 procent av kvinnorna är analfabeter och en tredjedel av landets hushåll har inte tillgång till rent dricksvatten.

Till och med vattenkraften, som skulle kunna vara en enorm tillgång, är outvecklad, endast 0,2 procent av den är utbyggd. Det gör att Nepal i stor utsträckning är beroende av sina grannar, jättarna Kina och Indien, när det gäller energiförsörjning.

1951 avslutade Nepals kung en lång era av ett regeringssystem där alla ministerposter ärvdes. Han grundlade en regering med parlamentet som bas. 1990 års reformer

mer innebar en flerparti-demokrati och konstitutionell monarki lik en del av Europas författningar. Men samhället var så underminerat av korruption att en revolt ägde rum 1991. Personer som misstänktes för korruption fördes ut på gator och torg där de tvingades bära ihopbundna skor – ett vanligt sätt att förödmjuka folk i Nepal – och slogs ihjäl.

1996 mobiliserade Nepals maoister en rebellarmé för att bekämpa monarkin – som man kallade ”den feodala elitens vainsinne”. Nu skulle en republik, efter förebilden **Mao Zedongs** modell, införas. Kinas offentliga hållning mot maoisterna är att dock man inte har något samröre med dem.

Sedan revolten har över 12 000 människor dödat. De flesta bor på landsbygden och är just de människor som maoisterna påstår sig kämpa för. Många dödas i bombattacker. Bombarna är vanliga kokspisar som fyllts med dynamit, spik och sten. Det gör att så fort någon kommer för att köpa en kokspis i någon av Kathmandus eller Pokharas affärer, blir han eller hon direkt misstänkt.

Makt genom våld

”Kampen för politisk makt går genom gevärspipan”, skriver maoisterna på sin blodröda webbsajt. **Pasang**, en tidigare förhandlare mellan regeringen och maoisterna, säger:

– I början hade maoisterna stort folkligt stöd, inte minst eftersom folk vet hur korrupta politiker och regeringstjänstemän är. Men maoisterna har förlorat sin popularitet på grund av alla grymheter och det obeskriverliga våldet på mänskliga rättigheter. De är som en demon som dansar framför ögonen på oskyldiga människor. De terroriserar utan att besegra.

Ofta utlyser de *bandhs* (strejker) för att visa sitt inflytande över nationen. Mrs **Parveen** är rektor på Baby Angel English School. Hon säger:

Keshav Shtapiti var tidigare borgmästare i Kathmandu, en post han hotades bort från av maoisterna.

– Under den senaste strejken sa vi åt barnen att komma till skolan ändå. Men utan skoluniformer för att inte väcka uppseende. Två dagar senare kom maoisterna. De krävde en stor summa pengar som gottgörelse och hotade att vandalisera skolan eller skada barnen.

Maoisterna berövar barnen deras skolgång och omvandlar

skolgårdar till militära träningsläger. Själva bor de i norra Indien och skickar sina egna barn till skolor i Europa och USA. På barnhemmen i Kathmandu tränas barn som tvingats se på när deras föräldrar mördades av maoisterna.

Företagare och affärsidkare måste också betala regelbundna summor för att slippa repressalier från rebellerna. Amnesty International har påpekat den ohållbara situationen för Nepals regering och att något måste göras.

Men regeringen är orubblig i sin uppfattning att man faktiskt har kontroll över situationen. Därmed lämnas befolkningen i sticket. Vanliga människor har inga möjligheter att hävda sig själva, de saknar demokratiska vägar att göra sina röster hörda. **Kofi Annan** har erbjudit FN-medling vid ett flertal tillfällen och maoisterna hävdar att de är samarbetsvilliga. Men, säger **Pasang**, deras samarbetsvillighet är svärdets och inte tuggummit.

Det påstås att **Keshav Shtapi**, Kathmandus borgmästare, nyligen ”ombads” av maoisterna att avgå från sin post. Han vägrade först men sedan hans kollega i Pokhara, Nepals andra stad, blivit mördad, trädde han tillbaka.

Hans storstilade planer att hjälpa de hemlösa i Kathmandu och att ta itu med korruptionen, kommer därför att rinna ut i sanden. Han är dock medveten om vart al-

la pengarna tar vägen: Till extra bostäder och sviter till regeringstjänstemän.

Finns det då någon som tar Nepals svårigheter och framtid på allvar?

– Regeringen har över huvud taget inga visioner, säger **Bandhari**, chef för universitetsbiblioteket i Kathmandu.

– Det finns bara en förhärskande tanke hos våra ledare. Först och främst tänker de på sig själva och sedan på sitt parti, aldrig på folket som de satts att tjäna.

Kungen misstänks för morden

Kungen har av tradition ett stort inflytande över folket och det är många som hoppas att han ska ställa allt till rätta. Men efter det blodiga dramat 2001 då kronprinsen mördade nio familjemedlemmar, så tror många att kung **Gyanendra** själv låg bakom morden på sin brors familj.

Vad än andra tycker så anser kungen att han har en aktivare roll än vad konstitutionen medger. I februari 2005 utlyste han undantagstillstånd och bröt alla telekommunikationer. Han utsåg ett nytt kabinett som bestod av trogna politiker för att, som han sa, ”få ett slut på terroriserandet av oskyldiga människor, utpressningar, mord, hämndaktioner, försvinnanden, grymheter mot lärare och studenter, falska löften och sabotage av utvecklingsprojekt, åtgärder som befolkningen är i desperat behov av”.

Den omedelbara reaktionen på undan-

Eleverna i Baby English School är lyckligt ovetande om skolledningens problem med rebellernas ekonomiska krav.

En tredjedel av Nepals barn får ingen skolgång alls. I Kathmandudalen bor de allra fattigaste. Många barn lever som gatubarn.

tagstillståndet var ökade grymheter från maoisterna som också tvingade fram en utdragen strejk som lade ytterligare börda på det redan drabbade samhället. Den gordiska knuten av kraftlöshet och de mörka framtidsutsikterna har blivit ännu större.

Den 30 april meddelade kung Gyanendra att han hävde det undantagstillstånd som infördes för tre månader sedan. Det är dock fortfarande oklart vilken effekt detta beslut kommer att ha eftersom kungen samtidigt tycks bibehålla sina extraordinära maktbefog

Enligt **S.D. Muni**, en av Indiens främsta Nepalkännare och professor i internationella relationer, var det påtryckningar från indiskt håll som tvingade kung Gyanendra att släppa lite på greppet om landet. Detta efter att försöken att få stöd från Kina misslyckats.

Krishna Prasad Sitoula, politisk ledare som nu lever i exil i Indien, påpekar att kungen behållit kontrollen över landets politiker genom en kunglig kontrollkommission, som kommer att fortsätta vara verksam även efter att undantagstillståndet upphävts.

Trots alla dystra omständigheter görs ändå många försök att leda landet in i en ljusare framtid. Exakt hur svårt detta är märks i oförmågan att få ner födelsetalen. Frågan har stått högt på den politiska dagordningen de senaste femtio åren, ändå för-

dubblades befolkningen mellan 1954 och 1991.

Antalet personer över 60 år har ökat märkbart mycket, en åldersgrupp som har svårt att anpassa sig till 2000-talets materialistiska trend. De unga flyttar till städerna för att söka arbete medan de äldre lämnas ensamma och övergivna på landsbygden. Medellivslängden är endast 59 år.

Omkring två miljoner äldre människor får en pension på 100 rupier i månaden (ungefär 11 kronor) vilket enbart räcker till tre enkla måltider om dagen. Många av de gamla struntar i att anmäla sig för pension eftersom de inte anser vandrigen till ett distriktskontor vara värd ansträngningen.

Fackföreningsmannen **Updhyaya** säger:

– 90 procent av landets befolkning arbetar i den informella sektorn. Nu utarbetar vi en plan för dels de tio procent som är formellt anställda någonstans, dels en särskild plan för alla andra. Det är första steget mot ett heltäckande socialt skyddsnet med hälsovård och pension.

Kastsystemet lever

Kastsystemet ogiltigförklarades 1967 men är fortfarande en faktor som styr människors liv och som leder till stora orättvisor. **Pooja**, duktigaste eleven i sin klass, upphörde plötsligt med att komma till skolan. Ett äktenskap med en pojke från en lämplig

kast hade arrangerats för den 16-åriga flickan. Snart kommer hon att leva som en slav. Hon kommer att få arbeta som kocka, som städerska och som tjänare i sin mans familj. Hennes framtidsutikter försvinner framför ögonen på henne.

Även bland tiggare finns undergrupper och hierarkier och inom politiken är det sqamma namn som återkommer: Joshi, Shreshta, Koirala. Det är inte meriter utan kast och förbindelser som ger inflytande – men också pengar.

Ett angränsande problem är könshandeln. Enligt **Ronda** som arbetar på en frivilligorganisation så finns omkring 200 000 prostituerade kvinnor. Inom de lägsta kasten finns det fattiga och skuldsatta föräldrar som ibland tvingas sälja sina döttrar till rika indier och araber för att bli skuldfria. Ofta återvänder kvinnorna från utlandet efter flera års utnyttjande. Då hamnar de i ännu mer lidande genom den avsky som människorna i deras hemby visar.

Höjd pension = högre priser

En sak som intresserar mannen på gatan är tidningarnas första sidor. Samma dag som pensionen för regeringstjänstemän höjs, så stiger också priserna på bränsle och transporter. Samtidigt höjs också skatterna. Därmed finansieras välfärden för de åldrande regeringstjänstemännen. Militärer och polistjänstemän har också en pension att se fram emot efter fyllda 58 år. Den baserar sig på en obligatorisk försäkring. **Shankar Sharma** är medlem i den nationella planeringskommittén. Hans äger:

– Regeringen har inte täckning för pensionsutgifterna.

Men trots planerna för framtiden så kan de återstående 90 procenten av befolkningen som saknar formell anställning inte räkna med någon form av socialt skyddsnet.

Värst är det för kvinnor som drabbas på alla områden: I arrangerade äktenskap, som utnyttjade hustrur, som änkor, som arbetsdjur, som utnyttjade inom kvinnohandeln, för alltid beroende av mäns godtycke och nycker. De patriarkaliska strukturerna kommer dåligt överens med inflytandet från kvinnofrigörelsen i väst och fortsättningen i 2000-talet.

En av få fördelar med Nepals långsamma utvecklingstakt är att den ursprungliga kulturen hålls vid liv i mer isolerade delar av landet. Men dessa områden är i stort behov av snabb utveckling. Mängder av frivilligorganisationer finns på plats för att upprätthålla den sociala infrastrukturen, särskilt hos de mest sårbara grupperna som inte får något stöd från staten. Kampanjer som går ut på att medvetandegöra befolkningen misslyckas ofta på grund av den typiska nepalesiska nonchalansen. Om man ser till allt som Nepal trots allt har så kunde landet varit Asiens Schweiz. Men landet

VÄND!

Poliser syns överallt i Nepal. Ändå hör explosioner och andra attentat till vardagen, även i städerna.

Till nyår 2005 lät turistkontoret i Kathmandu göra en stor mandala på Tamel-torget.

FORTS.

har aldrig varit ett väl sammanhållet samhälle och är fortfarande en lös sammansättning av olika kulturer och språk som varierar från dalgång till dalgång. När invånarna i de mest avlägsna distrikten reser till Kathmandu säger de att de "reser till Nepal".

Urbaniseringen splittrar invanda sociala strukturer samt storfamiljerna med mor- och farföräldrar, föräldrar och barn.

Av Kathmandudalens 1,5 miljoner invånare är det bara 300 000 som räknas som medborgare. Resten är lösdrivare, flyk-

tingar, prostituerade, illegala affärsmän eller hemlösa gatubarn.

Nu kan nationens redan svaga självkänsla vara på väg att få ytterligare en knäck. Kinesiska kartritare håller på med mätningar av Sagarmathas (Mount Everest) höjd och position.

Rykten gör gällande att berget sakta sjunker och att det rör sig i riktning mot Tibet och den kinesiska folkrepubliken. *Ke garne?*

Arne Peter Braaksma,
text och foto

Översättning: Katarina Sandström Blyme

Världsbanken varnar Nepal

Världsbanken överväger att stoppa sina projekt i Nepal om inte de grundlagsskyddade rättigheterna i landet respekteras. Det meddelade man i mitten av mars.

Det internationella samfundet och finansinstitutionerna står för över 28 procent av landets totala statsbudget. Institutionernas inflytande över landet är därför enormt, menar många analytiker.

I ett uttalande säger Världsbanken att man noga bevakar händelserna i Nepal och att banken kan komma att agera inom ett par månader.

Världsbankens styrelse har uttryckt farhågor över säkerhetssituationen i landet och ifrågasatt om de pågående projekten kan fortsätta.

Man har även ifrågasatt om Nepals regering ska kunna fortsätta genomföra ekonomiska reformer.

Ken Ohashi, Världsbankens chef för Nepal, säger att den nepalesiska regeringen har en till två månader på sig att visa att man tänker arbeta för politiska reformer.

Ohashi sa också att institutionen kommer att iakttä om landets nya regering på allvar ämnar leva upp till den ekonomiska reformplan som kallas Poverty Reduction Strategy, PRS.

Borde fördömt tidigare

– Jag anser att detta är ett mycket betydande hot från Världsbanken, säger **Mark Schneider**, vice ordförande för International Crisis Group, ICG.

ICG har krävt att Världsbanken använder sitt inflytande för att få ett slut på brotten mot de mänskliga rättigheterna i Nepal.

Världsbanken och Asiatiska utvecklingsbanken har kritiserats hårt för att man inte offentligt fördömt de demokratiska åtgärder som genomförts efter kuppen i landet den första februari.

Då avskedade landets kung **Gyanendra** regeringen och tog över makten samt beordrade att ett stort antal politiker skulle sättas i husarrest. Kungen menade att detta var nödvändiga åtgärder för att få ett slut på det blodiga maoistiska uppror som pågår i landet.

Undantagstillstånd och censur infördes och kungen förbjöd all kritik mot sitt agerande under de kommande sex månaderna.

Människorättsaktivister hävdar att övergreppen i landet snabbt förvärrats sedan kuppen och att ett stort antal poli-

Regeringen uppmanar till hämnd mot gerillan

Företrädare för den nepalesiske kungens regering har uppmanat civila till vedergällningsaktioner mot den maoistiska gerillan – vilket lett till att våldet stegrats ytterligare i det krisdrabbade landet.

I mars sade FN:s människorättskommissionär Louise Arbour att Nepal tillsammans med Sudan utgör två av de värsta platserna i världen i fråga om brott mot de mänskliga rättigheterna.

FN och biståndsorganisationer har dessutom varnat för att det lilla fattiga landet står inför en humanitär kris, och man har vädjat till både landets säkerhetstrupper och gerillan att inte blockera nödvändiga hjälpsändningar, samt att skydda de civila i striderna.

Uppmaningen kom samtidigt som medborgargarden dödat 31 påstådda maoistsympatisörer i det sydnepalesiska distriktet Kapilvastu. Som hämnd har maoisterna hittills dödat 16 bybor, samtidigt som tusentals människor av rädsla flytt över gränsen till Indien.

Känslorna har svalnat något efter att säkerheten skärpts betydligt, men läget är fortfarande oroligt.

– Det är alla mot alla, säger Narayan Prasad Poudel, journalist i Taulihawa, den största staden i distriktet Kapilvastu.

Politiska ledare fängslade

Sedan den maoistiska gerillan inledde sitt så kallade "folkkrig" 1996 har fler än 12 000 människor dödats i strider.

Den första februari i år avskedade landets kung Gyanendra regeringen, fängslade många politiska ledare och tog själv

över makten i landet. Han sa sig agera för att få ett slut på gerillaupproret. Kungens agerande har dock fördömts världen över.

I Kapilvastu har även spänningarna mellan olika etniska grupper ökat.

– Det är mycket instabilt där ute, säger Poudel.

Allt började den 16 februari då maoister kidnappade den före detta polisen Prem Bahadur Bhujel i byn Ganeshpur. Bhujel hade en hög ställning i byn och förberedde sig för ett familjebrottopp när han fördes bort. Dagen därpå samlades runt 300 bybor beväpnade med påkar för att leta efter

ministrar kommit till Ganeshpur från huvudstaden Kathmandu och uppmanat byborna att hämnas på maoisterna.

– Detta eldade upp känslorna, säger journalisten Tilak Pokharel, som besökt byar i området, samtidigt som uppretade mobbar dragit omkring.

– Närmare 30 000 bybor har flytt över gränsen till Indien, och många av dem kommer nog inte att återvända, säger han.

Uppeldade av regeringens stöd satte man eld på nästan alla hus i byn Hallanagar, som anklagats för att vara ett starkt fästet för maoisterna.

– De första hämndaktionerna mot maoisterna var spontana. Men det som skedde senare var det inte, säger Poudel, som även företräder regionens avdelning för landets journalistförbund.

Samtidigt tycks regeringen i Kathmandu vara oberörd. Regeringens talesman Tanka Dhakal, sa vid en presskonferens den 18 mars, att byborna tvingats att hämnas i sin önskan att skapa fred.

De bybor som är kvar i Kapilvastu menar att den spända situationen snart kan blossa upp igen genom minsta lilla händelse.

Säkerheten har stärkts i regionen med upp till 1 200 armésoldater på plats. Byborna frågar sig dock vad som kommer att ske när dessa soldater tvingas bege sig till andra problemområden i landet.

En högt uppsatt polis i Kapilvastu erkänner nu att det var fel taktik att uppmantra till hämndaktioner mot maoisterna.

– Vi insåg snabbt att situationen gått överstyr.

En slutsats som dock inte tycks delas av regeringen i huvudstaden.

Akhilesh Upadhyay/IPS

FOTO: ARNE BRAAKSMA

Mantrat om juvelen i lotusblomman – om mani padme hum – är vida spritt i Nepal. Men fredens och kärlekens lov får oftast stå tillbaka för blodigt våld.

Bhujel och hans kidnappare. De hittade honom inlåst i en bur, bunden och försedd med ögonbindel.

Det som sedan skedde är inte helt klart. Vissa hävdar att byborna först överlämnade de infångade kidnapparna till den lokala armén, och sedan krävde att få dem utlämnade igen och dödade dem. Enligt andra lynchades kidnapparna direkt.

Ett par dagar senare bröt våldsamheter ut på allvar, efter att tre högt uppsatta

tiska aktivister har försvunnit. Hundratals politiker och aktivister har gripits och protester har slagits ned med våld.

De medborgerliga rättigheterna har fortsatt att dras in, och landets medier utsetts för hårdare restriktioner.

Bryssel-baserade International Crisis Group, ICG, begärde tidigt att de internationella biståndsgivarna skulle agera för att få ett slut på övergreppen. ICG menar att de viktigaste aktörerna – Indien, USA, Storbritannien och FN – måste samarbeta

för att hjälpa Nepal att hantera det pågående maoistiska gerillakriget.

ICG har bland annat krävt att allt direkt ekonomiskt stöd till den nya regeringen stoppas.

Vissa länder har reagerat

Vissa länder har redan genomfört åtgärder. Indien, landets mäktiga granne i syd, ströp tillfälligt det militära biståndet till Nepal och Storbritannien har dragit in en planerad försändelse av militär hjälp.

Även om vissa anser att Världsbankens meddelande kommit alldeles för sent, så anser Schneider att budskapet i sig är ett steg i rätt riktning.

– Jag anser att det är ett mycket positivt uttalande. Och jag hoppas att kungen kommer att inse allvaret i det och dra tillbaka beslutet att sätta de demokratiska institutionerna ur spel.

Emad Mekay/IPS

”Jag drömmer om att få åka hem”

Halima växer upp som piga

I Bangladesh beräknas över sex miljoner barn mellan fem och 14 år arbeta och det finns ingen lag mot barnarbete. Sedan 1991 finns skolplikt för barn mellan sex och tio år, men många har inte tiden eller motivation att börja skolan.

Bildjournalisten Marta El-Hasri följde Halima Lutfa som är hembiträde hos en familj i Dhaka.

Halima (längst till höger) tillsammans med sina kompisar på gatan där hon bor.

Tidigt på morgonen hörs ett barn gråta ute i köket. Ett stilla snyftande mot ett hårt stengolv. Halima Lutfa är tjänare hemma hos en familj i Bangladeshs huvudstad Dhaka. I natt har hon drömt om sin mamma som bor i en by sju timmar bort. Hon drömde att hon skratade och lekte med sina syskon. När morgonen kommer är drömmen borta, men längtan hem sitter kvar i bröstet.

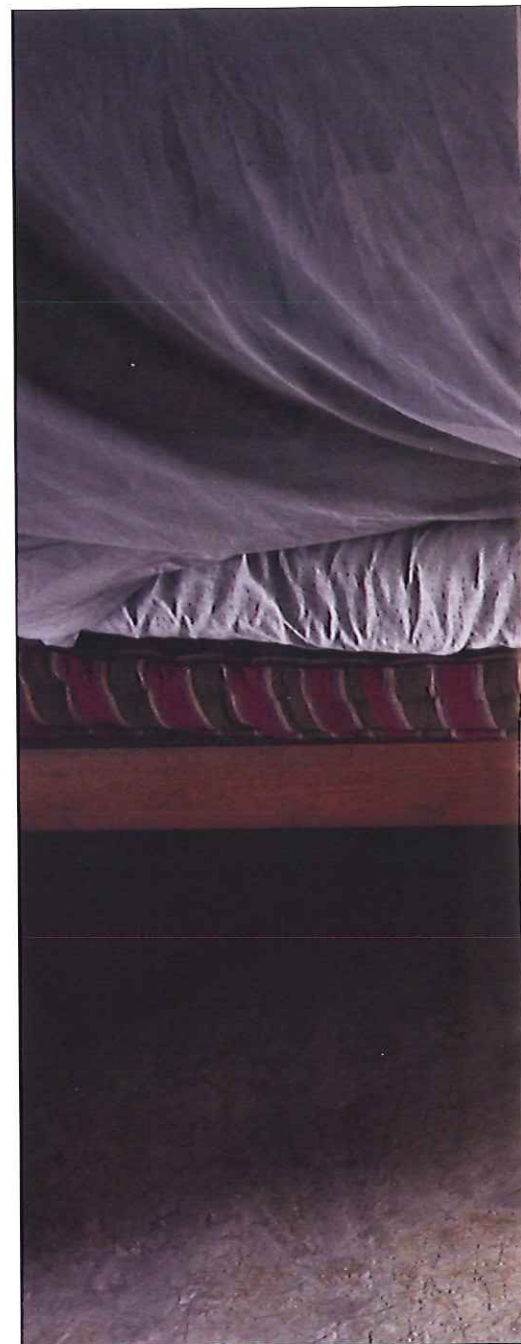
Halima Lutfa har aldrig firat sin födelsedag. Men hon tror att hon är nio eller tio

år, för hon har tappat alla sina mjölkttänder. Sedan sex månader bor och arbetar hon hos familjen Rahman. Hennes huvudsakliga uppgift är att ta hand om familjens ett och ett halvt år gamla dotter, Orini. Hon springer även ärenden, viker tvätt, dukar och diskar.

Halimas pappa har två fruar. Han jobbar som cykeltaxiförare och bor med Halimas styvmor i ett litet skjul i Dhaka. Ibland kommer de och hälsar på för att se hur hon

Halima pysslar om familjens 1,5 åriga dotter Orini som ska sova.

Halima är av Bangladeshs miljoner barnarbetera

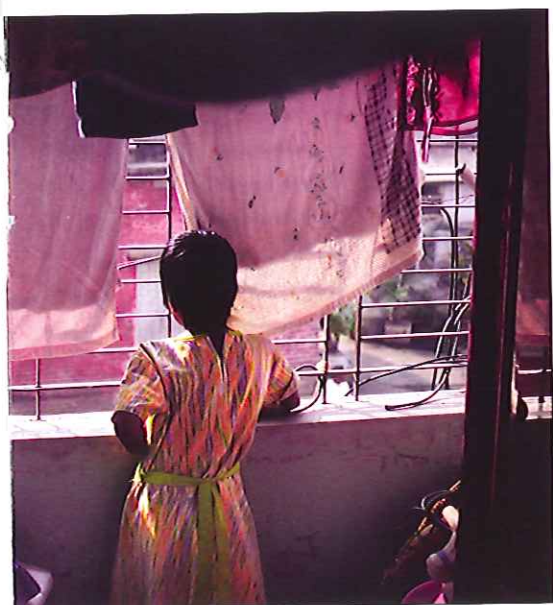

Ute på gården leker några barn. Halima har h

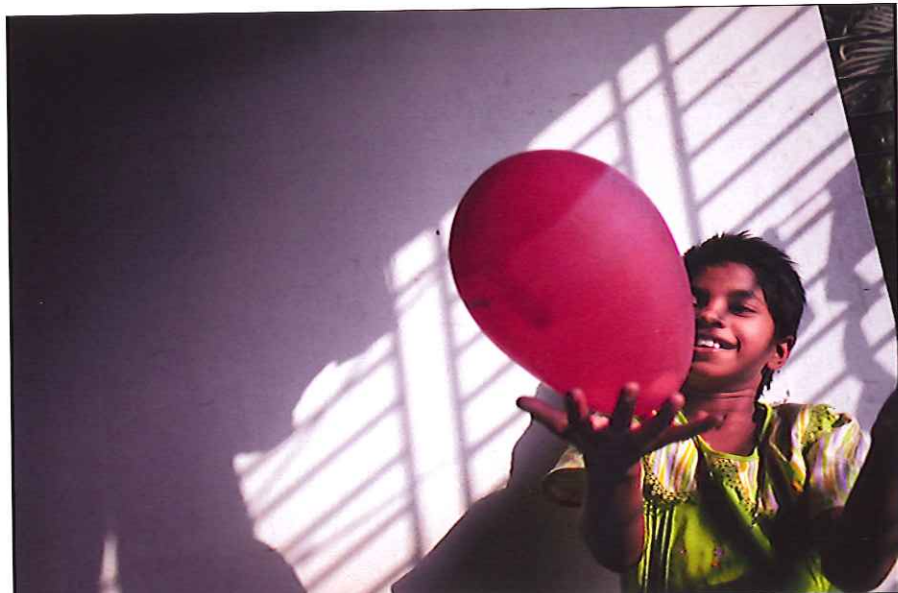
VÄND!

e. Att bädda sängarna är en av hennes uppgifter i familjen hon jobbar hos. Myggnätet håller myggorna och malarian borta.

ngt tvätt på balkongen.

Ibland blir det en stund över för lek, som här på balkongen.

FORTS:

har det. Då lyser Halimas ögon av stolthet och hon växer flera centimeter. Sin biologiska mamma har hon inte sett på flera månader. Hon är mycket fattig och bor i en by utanför Dhaka med Halimas storebror och lillasyster.

Familjen Rahman tog emot Halima för att hennes styvmor hade jobbat hos dem förut. De har redan tre kvinnor som arbetar hos dem. Halima är som deras barn, men har redan lärt sig att ta ansvar som en vuxen. Hon är väl medveten om att hennes jobb är förutsättningen för att hon ska kunna äta sig mätt varje dag. Från en journalist i Dhaka får jag höra att man bör betala sina tjänare minst 900 taka i månaden. Men det är nog något de flesta inte vet om eller struntar i. Halima får 150 taka i månaden, vilket motsvarar omkring 20 svenska kronor. Pengarna skickas till hennes mamma.

Trots allt är Halima lyckligt lottad. Hon har någonstans att sova, mat att äta, rena kläder att ta på sig. Så ser inte verkligheten ut för många av Bangladeshs barn. Ett av 13 barn dör före sin femårsdag.

Vad vill du göra när du blir stor? frågar jag Halima.

Hon tittar på mig med sina stora rådjursögon.

Har du några drömmar? försöker jag igen.

Hennes blick undrar vad jag vet om överlevnad, medan hon funderar på vad hon ska svara.

– Jag drömmer om att åka hem, för där kan jag leka. Fast om jag stannar i Dhaka kanske jag kan få börja i skolan.

Marta El-Masri,
text och foto

Halima sitter i trappuppgången i huset där hon bor och arbetar. Klänningen är hennes finklänning.

Småskalig satsning på jordbruk visar resultat

Rahmans kampanj hyllad av regeringen i Bangladesh

Fattigdomen är mycket utbredd i Bangladesh. Men det finns även exempel på framgångsrika lokala initiativ – exempelvis en jordbrukssatsning som inleddes på gräsrotsnivå.

Hamidur Rahman kom till Chuhor i det nordliga distriktet Rangpur 1990.

Hans uppgift var att bistå de lokala småbönderna med rådgivning och att försöka utveckla det lokala jordbruket. Inom hans område fanns 23 byar med drygt 2 500 familjer, varav de flesta hade mycket små jordegendomar att leva av. Många av invånarna hade stora problem med att försörja sina familjer.

– Jag har sett människor som efter en dags arbete fått äta ris med enbart lite chili. Jag funderade mycket på hur jag skulle kunna hjälpa dessa människor, säger Rahman till IPS.

För tio år sedan lanserade Rahman en kampanj mot fattigdomen. Målsättningen var enkel: att maximalt och mångsidigt utnyttja varje centimeter odlingsbar mark.

Kalebass och chilifrukt

Nu hänger kalebass på gårdarna, klängväxter löper längs taken. I rabatter växer tomater, chilifrukt, bönor och andra grönsaker. Via ledningar förs vatten till en liten damm där fiskar odlas för att möta behovet av protein bland befolkningen. Utanför gårdarna växer frukter som papaya och banan.

När Rahman lanserade sitt projekt satsade han främst på att nå ut till traktens kvinnor.

– Kvinnorna förblir hemma medan deras män beger sig till distrikt och städer långt borta för att sälja sin arbetskraft. Dessutom var inte männen särskilt intresserade av mina idéer när jag presenterade dem. Men kvinnorna var mycket intresserade, säger Rahman.

Ali Ahmed från byn Belbari erkänner att kvinnorna visat sig ha större tålamod.

– De insåg att små satsningar med ti-

den kunde växa sig stora.

Den åsikten delas av **Sona Mia**.

– Kvinnor bär fattigdomens största börda. Barnen vänder sig till sina mammor när de är hungriga och kvinnor är beredda på allt för att få mat till sina barn, säger hon till IPS.

Rahman stödjer för närvarande 1 200 familjer. Och de förändringar han upplevt sedan arbetet inleddes kompenserar allt det hårda arbete som ligger bakom.

Råd att äta grönsaker nu

Rashida Begum visar stolt sina grönsaksodlingar och berättar hur hennes familj även föder upp getter och höns samt komposterar.

– Tidigare hade vi aldrig råd att äta grönsaker. Men nu kan vi till och med sälja ett överskott. Även för komposten får vi bra betalt.

För Marjina handlade det om att börja från noll. Hon ägde inte ens någon en jord utan arbetade som daglönearbetare och tjänade mycket dåligt.

Men Rahmans kampanj fick henne att låna en liten jordremsa där hon började odla grönsaker och föda upp kossor. Det hon producerade delade hon med markägaren, som därigenom upplät marken utan att ta ut någon hyra.

I dag äger Marjina en egen kossa och några getter och har till och med råd att betala hyra för den mark där hon odlar grönsaker och kryddor.

Byarna ligger i närheten av en stor väg så det är inga problem att sälja överskottet.

Rahman har hyllats av landets regering för sina insatser, och projektet har besökts av många representanter för icke-statliga organisationer.

Den lokale journalisten **Mahboobul-Islam** har på nära håll följt utvecklingen i Chuhor.

– Den största framgången med denna satsning är att den ökat medvetenheten om den egna förmågan. Rahman har bidragit till den förändringen endast genom att motivera människor.

Och enligt Rahman själv är det den lokala befolkningen som står bakom utvecklingen.

– Jag har bara motiverat och gett dem råd, samt försökt bistå med teknisk hjälp. Men det är människorna själva som skapat förändringen genom sitt eget hårda arbete, påpekar han.

Qurratul-Ain-Tahmina/IPS

I fiskebyn Injambakkan söder om Chennai får fiskarna hjälp från en frivilligorganisation. I februari sjösattes tsunamiskadade båtar under högtidliga former.

Fiskarna återtar sin vardag

I södra Indien vänder livet långsamt tillbaka efter tsunamin. Frivilligorganisationen Tree Foundation hjälper fiskare – och sköldpaddor – tillbaka till havet.

Boats Back to the Sea – ungefär ”Till Havets igen” – stod det på ett handskrivet plakat vid det första huset i fiskebyn Injambakkan femtio meter från stranden.

Det hade gått lite drygt sex veckor sedan fiskarna i Injambakkan söder om Chennai plötsligt på morgonen vid niotiden såg hur havet drog sig tillbaka för att sedan snabbt komma tillbaka som en jättevåg som drabbade besinningslöst.

I Injambakkan klarade sig fiskarna efter omständigheterna förhållandevis bra så tillvida att alla lyckades sätta sig i säkerhet. Den materiella förstörelsen var förstås stor – vågen sköljde över husen närmast stranden, båtarna slogs sönder, nät försvann. Den lokala fiskmarkanden hade varit stängd sedan dess, dels för att fiskarna inte kunnat gå ut och dels också därför att det sedan tsunamin funnits ett motstånd mot att äta fisk.

Fem stora fredsduvor

Klockan var halvsju på morgonen och det fläktade skönt från havet. Om två timmar skulle det komma att vara för hett för att gå längs stranden där det nu var full aktivitet. Under ett solskydd stod röda plaststolar uppradade och barnen tittade intresserat på fotoutställningen om renoveringsarbetet som NGO-gruppen Tree Foundation satt upp.

Tree Foundation arbetar tillsammans med Injambakkan och de fyra närmaste fis-

kebyarna som här symboliserades av fem stora fredsduvor i vitt tyg som satts upp vid solskyddet och som fladdrade triumferande i havsbris. I flera veckor hade man nu arbetat för att kunna komma tillbaka till rutinerna. Man hade städad rent på stranden, reparerat husgrunder och skadade båtar. Viss ekonomisk hjälp hade fiskarna fått som kompensation men knappast så att det täckte de materiella och ekonomiska förlusterna. Det handlade om ungefär 2 000 rupier per familj, inte en stor summa ens med indiska mått.

Populär t-shirt

I dag var det mesta klart och det var äntligen dags – fiskarna skulle återta sin vardag.

– Kom här, sade **Prakash**, en ung man från ett av husen närmast stranden. Han hade på sig den t-shirt med Tree Foundations sköldpaddslögga som uppenbart var populär bland folket på stranden.

Han förde oss till en liten bur av gröna nät som stod lite längre bort.

– Titta, sa han stolt och visar på en liten babysköldpadda som sedan i triumf bars ner till havet.

Och han tillade:

– I morgon kommer vi att kunna bära ner tolv sköldpaddor till!

Förutom att förbättra fiskarnas villkor arbetar också Tree Foundation med att skydda de utrotningshotade havssköldpaddorna som lägger sina ägg på stranden.

Under solskyddet började folk samlas och satt sig tillrätta i de röda plaststolarna. Det blev tal av representanter från Tree Foundation och fiskarna. Presenter delades ut till personer som gjort stora insatser i arbetet med att få båtarna i skick.

Så började det bli dags för den stora hän-

delsen. En efter en bars båtarna ner till stranden. De såg vid första ansynen lätta och smäckra ut men skenet bedrar – det krävs åtta man för att bära en båt. De flesta såg närmast ut som stora kanoter och är målade i glada färger. Sammanlagt var det elva stycken som skall ut i havet varav bara en är av den gamla katamarantypen av sammanbundna stockar.

– Men det är den bästa båten, påpekade **Prakash**.

Gudarna välvilliga?

Motorerna hämtades och surrades fast – även på den väderbitna katamaranen. Men innan båtarna sattes i sjön var man förstads tvungen att försäkra sig om gudarnas välvilja och visa sin tacksamhet. Vid varje båt byggde ägaren ett litet sandtempel, lade ner bananer och kokosnötter och tände rökelse och havsdoften blandades med sandelträ.

Första båten ut var den där fotografen ska sitta – naturligtvis skulle denna viktiga händelse dokumenteras. Båtägaren drar igång motorn, farkosten skjuter ut och nu är fotografen redo.

En efter en lyfts båtarna i och glider ut. I varje båt står sex till åtta man och snart vimlar båtarna som svarta siluetter i motljuset mot horisonten. Fiskarna har vunnit över tsunamin.

– I morgon skall båtarna i grannbyn i sjön, sa **Prakash**. Det blir en invigning per dag den här veckan.

Det blev inget fiske sjösättningsdagen – ritualen var mest symbol för segern över förödelsen. Men dagen efter återgick livet till det vanliga för fiskarna i Injambakkan.

Birgitta Tingdal, text
Anita Andersson, foto

Afghanska folket kräver att krigsförbrytare straffas

Krigsförbrytarna måste straffas och avlägsnas från offentliga poster. Det anser en majoritet av befolkningen i Afghanistan. Det framgår av en undersökning om vad folk anser skall göras med de senaste 25 årens afghanska krigsförbrytare.

Det betyder att undersökningen i en mycket begränsad grad berör människorättsövergrepp som kan tillskrivas utländska makters militära interventioner i Afghanistan under den senaste 25-årsperioden.

I undersökningen som har genomförts av Afghanistans oberoende människorättskommission vill 90 procent av 6 000 tillfrågade personer runt om i landet se dem straffade och inte som presidentkandidater, ministrar eller rådgivare till president **Hamid Karzai**.

Folk vill ha rättvisa både vad gäller tidigare och aktuella brott mot de mänskliga rättigheterna. Det finns dessutom en mycket stark oro för de pågående övergreppen.

Genomgående har folk inget förtroende för regeringen, och myndighetspersoner och till en del även det internationella samfundet som inte har gjort något åt att förbrytarna går lösa. Strafflöshet ses allmänt som en del i det politiska systemet, som belönar förövare med maktpositioner trots att de fortsätter begå övergrepp.

Av de utfrågade deltog 2 000 personer i fokusgrupper. Deltagarna var väl medvetna om vilka rättigheter de borde ha men känner sig förrådda av maktbarna som skall värna om dessa rättigheter.

De flesta oroar sig mest för den bristan-

de säkerheten och tre fjärdedelar ansåg att säkerheten skulle öka om krigsförbrytarna ställdes inför rätta inom en snar framtid. Med tanke på situationen sade sig många vilja ha möjlighet att skydda sig mot godtyckliga övergrepp från just maktbarna.

Folk anser inte att perioden efter Bonn-avtalet 2001 har fått våldet att upphöra. Många berättade att de nyligen själva utsatts för övergrepp.

Männen nämnde mest övergrepp under Sovjettiden, medan fler kvinnor nämnde övergrepp under mujahedin-tiden (1992-1996). Färre övergrepp rapporterades från talibantiden, vid jämförelse med andra perioder, och då i lika stor utsträckning av män som kvinnor.

Av de intervjuade såg 70 procent sig själva eller sin familj som offer för grova människorättsbrott under de senaste 25 åren. 500 av deltagarna i fokusgrupperna berättade om släktingar som dödats. Nära 400 hade själva torterats eller fängslats eller så hade medlemmar i deras närmaste familj utsatts för det.

Saknas motstycke i världen

Enligt människorättskommissionen saknas motstycke vid jämförelse med andra konflikter i världen.

– Det är på grund av dessa mujahedin som många av våra systrar dränkte sig och kastade sig från hustaken sedan deras heder hade kränkts. Nu är det samma mujahedin som sitter i toppositioner i regeringen och har nominerat sig till valen, sade en man från Kunduz.

Deltagarna ansåg att varje regimskifte bara medfört nya övergrepp.

Människorättskommissionens slutsats är att om regeringen försöker agera mot

förbrytarna skulle det återskapa förtroendet för ledarna.

I stället ses tillsättandet av människorättsförbrytare på höga poster som ett godkännande av deras kriminella beteende.

– Det finns många kriminella som fortfarande lever här och annorstädes. Staten har inte ställt dem till ansvar. Även nu skyddar Karzai-regeringen dem, sade en kvinna från Herat.

– I dag är det samma krigsförbrytare som härskar över folket och har statsapparaten i sin hand, sade en man från Zabul.

En viktig aspekt med att döma förbrytarna, som framkom, är att det skulle hindra dem från att få politisk makt i framtiden. En stor del av kraven på rättsskipning kom just från folk i regioner där det förekommer kriminell aktivitet från krigsherrars och andras sida riktat mot befolkningen. Över 90 procent av deltagarna i fokusgrupperna ville att brotten skall kommas ihåg och dokumenteras. Tre fjärdedelar av dem för att det skulle ha en preventiv inverkan i framtiden.

– Framtida statsmän skulle lära sig en läxa så att de inte begår samma brott och får sina namn nedsvärtade av historien, som en deltagare uttryckte sig.

En del var också rädda för att avslöja sanningen.

– Jag är rädd. Jag kan inte säga sanningen just nu för då skulle jag omedelbart bli hängd, förklarade en kvinna i Khost.

Omkring nio av tio oroar sig för att det kan uppstå ett revanschistiskt dödande om de skyldiga inte ställs till ansvar. Oron för konsekvenserna av en amnesti är befogad. När den första presidenten efter kommunistregimens fall 1992, **Mujadiddi**, utfärdade en amnesti tog folk i Kabul saken i eg-

EU-pengar ska minska opiumproduktionen i Afghanistan

EU bidrar med en miljard euro för att hjälpa Afghanistan att bekämpa narkotikaproduktionen i landet. Afghanistans president **Hamid Karzai** säger att pengarna kommer att bidra till en minskning av opiumproduktionen i landet med en fjärdedel under det här året.

EU-kommissionens ordförande **Jose Manuel Barroso** sade nyligen att pengarna ska gå till utveckling av landsbygden med målsättningen att förmå bönderna att sluta odla opium. Barroso sa samtidigt att pengarna kommer att förbättra hälsovården i landet, vars medellivslängd är en av

de lägsta i världen. Biståndsprogrammet omfattar 376 miljoner euro under 2005 och 2006, varav 30 procent ska gå till att uppmuntra till alternativa försörjningsmöjligheter för bönder som är beroende av opiumodlingar. Resten av pengarna kommer att fördelas längre fram.

Afghanistan är världens ledande producent av opium. Förra året tillverkades uppskattningsvis 87 procent av den globala opiumproduktionen i landet, varav en stor del var ämnat för den europeiska heroinmarknaden. Enligt FN stod opiumindustrin för närmare 60 procent av

Afghanistans bruttonationalinkomst 2003.

President Karzai har förklarat "jihad" mot narkotikan i landet.

– Utvecklingen har varit god under året. Jag hoppas att vi kan se en minskning av narkotikaodlingarna med 20 till 30 procent, sa Karzai i mitten av maj.

Han värdade samtidigt till EU och det internationella samfundet i stort att se till att landets bönder ges möjlighet att odla alternativa grödor. Karzai menar att bönderna odlar opium på grund av att de inte har något val.

Stefania Bianchi/IPS

Affischering inför presidentvalet hösten 2004. Krigsherren Rashid Dostum framställd som respektabel kandidat.

na händer och dödade många av de gamla plågoandarna från den kommunistiska säkerhetspolisen.

Fyra av fem såg ett behov av en försoningsprocess i landet. 40 procent ville att en "sannings- och försoningskommission" skall ha hand om processen

Många såg eliminering av diskriminering och fördomar mellan folken som en början på att bygga upp förtroende och nationell enighet. Deltagarnas inställning, oavsett metod kan sammanfattas i att de alla anser att det är brådskande att bryta med det förflutna.

Rättegång inom landet

En majoritet ansåg dock att rättegångar skall begränsas till dem som begått allvarliga brott samt deras kommandanter eller bara kommandanterna.

Drygt hälften sade sig inte lita på rättsväsendet och vill ha en domstol med både afghanska och internationella domare. De flesta vill dock att rättegångarna skall hållas i Afghanistan.

– De måste ställas inför rätta i Afghanistan så att folk kan se och följa processen med egna ögon och stämma dem, förklarade en man från Herat.

En kvinna från Kabul påpekade vikten av att ha den i landet så att folk kan vittna.

Fyra av fem utfrågade ansåg att offren bör få ersättning, men bara en femtedel föredrog skadestånd framför rättsskipning. Intressant är att trots att många identifierade sig själva som offer så var det inte sig själva de tänkte på. De uttryckte en önskan om gottgörelse till de mest behövande i samhället; så som invaliderade, de som förlorat anhöriga eller familjeöverhuvuden mm. Alltså inte som man lätt skulle kunna tro att de ser det som en chans att få något

för egen räkning.

Människorättskommissionen konstaterar att alla försök att bygga in mekanismer för ansvar i den politiska processen sedan Bonn-mötet 2001 har misslyckats. Bonn-avtalet bejakar ansvar som en princip, men saknar någon form av mekanism för detta, i motsats till andra aktuella fredsavtal (Sierra Leone, Liberia, Demokratiska Republiken Kongo och Burundi).

Dock undveks i Bonn Nordalliansens försök att få in en klausul om amnesti. Likaså ett försök från FN:s sida att få in en paragraf om ett förbud för regeringen att ge amnesti för krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten.

Försök att utesluta påstådda förbrytare från den politiska processen har stött på många bakslag. Det första var försöket att utesluta en del av de 50 personer som president Karzai tillsatte vid den första Loya Jirgan i juni 2002 och som var kända för brott mot de mänskliga rättigheterna, brott mot mänskligheten och inblandade i narkotikahandel.

Kommissionen anser att den totala avsaknaden av ansvar och att folk tillåts få maktpositioner utan att deras tendenser att begå övergrepp ses över är ett hot mot Afghanistans långsiktiga möjlighet att skapa en fredlig och stabil miljö för sina medborgare.

Kommissionen uppmanar president Karzai och hans rådgivare att offentligt förbinda sig att gottgöra tidigare brott genom en långsiktig och integrerad strategi, som innefattar granskning, bestraffning, sanningssökande och gottgörelse.

Den uppmanar också president Karzai att inte tillsätta kandidater som är kända för att ha begått människorättsbrott och avsätta dem som namnges i nyligen publicerade

människorättsrapporter.

Mindre än fem veckor efter det att rapporten offentliggjordes utnämnde i stället president Karzai den ökände krigsförbrytaren General **Rashid Dostum** till stabchef för den nya nationella armén. Hans soldater är ökända för plundring massvåldtäkter och avrättningar av krigsfångar.

Åklagarämbete inrättas

Ett "Speciellt Åklagarämbete" med en permanent specialiserad utredningskapacitet bör inrättas inom två år. Ämbetets mandat skall vara att utreda och åtala tidigare och pågående massövergrepp, systematiska brott mot de mänskliga rättigheterna, brott mot mänskligheten eller krigsförbrytelser. De skall också utreda och åtala dem som hotar landets stabilitet.

Inom två år efter upprättandet av detta ämbete vill kommissionen att det upprättas en speciell instans som skall ta upp fall av krigsförbrytelser, och brott mot mänskligheten.

Kommissionen rekommenderar FN och det internationella samfundet att hålla regeringen ansvarig för att strategin genomförs. Att de skall utöva politiska påtryckningar som leder till att folk som begått människorättsbrott inte tillsätts och att de brottslingar som har statliga uppdrag avlägsnas från dem.

Kommissionen rekommenderar lokala och internationella frivilligorganisationer att dokumentera människorättsbrott och uppmärksamma regeringen, den oberoende människorättskommissionen och det internationella samfundet om dem. Att de skall förespråka och ge allt möjligt stöd till genomförandet av strategin.

Börje Almqvist, text och foto

Busstur med höga insatser genom delat Kashmir

Torsdagen den 7 april flaggade den indiske premiärministern Manmohan Singh av den första passagerarbuss på 58 år som skulle gå genom det delade Kashmir. Bussen bär även på förhoppningar om att en mjukare gränspolitik ska leda till en lösning på den långvariga konflikten om delstaten mellan kärnvapengrannarna Indien och Pakistan.

Hur viktig händelsen är bevisas av att Singh vid sitt besök i delstatshuvudstaden Srinagar hade sällskap av landets högsta politiska ledare.

– Fredens karavan har startat och inget kan stoppa den, sa Singh i sitt tal vid invigningen i Srinagar. På TV visades i direktsändning hur Singh och hans kolleger skakade hand med passagerarna innan bussen rullade iväg på den farliga färden. Islamistiska grupper har lovat att förvandla bussen till en "likkista".

Busslinjens potential som fredsbärare gick inte de militanta grupperna förbi. Dagen innan genomfördes en desperat attack mot de väntande passagerarna, som befann sig på en strängt övervakad turistanläggning i Srinagar. Passagerarna väntade där på att få börja den 17 mil långa resan över till Muzaffarabad, huvudstad i den pakistanska delen av Kashmir.

Attentatsmännen skadade flera personer och tände eld på den byggnad där de 21

väntande passagerarna fanns innan de stoppades av säkerhetspersonal som sköt ihjäl två beväpnade män. Attacken tyckte dock bara befästa viljan hos de indiska ledarna att se till att busslinjen verkligen kom igång.

– Detta var en desperat respons från dem som inte vill att dialogen fortsätter, sa Singh direkt efter attacken.

I Islamabad uttryckte den pakistanske utrikesministern Khursheed Mehmood Kasuri liknande känslor när han till pressen sa att attacken var "obegriplig" med tanke på att de väntande passagerarna bara ville få möjlighet att möta sina nära och kära som man separerats ifrån.

Möjlighet till återförening

Kasuri har varit djupt involverad i de långa förhandlingar som slutligen ledde fram till invigningen av busslinjen, vars passagerare måste inneha särskilda handlingar för att få resa med.

Även FN:s generalsekreterare Kofi Annan fördömde attentatet. I ett pressmeddelande skrev Annan att busslinjen utgör ett verkligt framsteg i dialogen mellan Indien och Pakistan.

Efter frigörelsen från Storbritannien delades Indien av religiösa skäl 1947. Maktkampen om Kashmir och dess främst muslimska befolkning startade direkt efter att delstatens hinduiska härskare anslöt regionen till Indien. Indien och Pakistan har flera gånger gått i krig om det omtvistade området och den kontrollgränslinje som löper genom delstaten. Delningen har lett till att hundratals familjer splittrats på olika si-

En indisk passagerare vinkar åt folkmassorna

dor av gränsen. För dessa familjer kommer busslinjen att erbjuda en möjlighet att återförenas. De militanta grupperna ser dock passagerarna som förrädare mot kampen för ett fritt Kashmir. En konflikt som under de senaste 15 åren krävt uppskattningsvis 50 000 människors liv.

För Indien och Pakistan, som båda innehar kärnvapen sedan 1998, ingår busslinjen i en serie av förtroendeuppbyggande åtgärder som i slutändan kanske kan leda till en lösning av konflikten i Kashmir.

Inget USA-visum för Modi på grund av

Det hör inte till vanligheterna att USA agerar på inrådan av indiska människorättsaktivister. Men i slutet av mars i år gjordes ett undantag då högerpolitikern Narendra Modi, BJP:s blodsbesudlade chefsminister i delstaten Gujarat fick avslag på sin visumansökan till USA.

Lokala människorättsgrupper anklagade Modi för delaktighet i upploppen i delstaten Gujarat 2002 då fler än två tusen muslimer brutalt mördades.

– Vi förde en intensiv kampanj för att detta skulle ske, säger Shabnam Hashmi,

ordförande för den lokala organisationen Anhad, som samarbetar med USA-baserade Coalition Against Genocide.

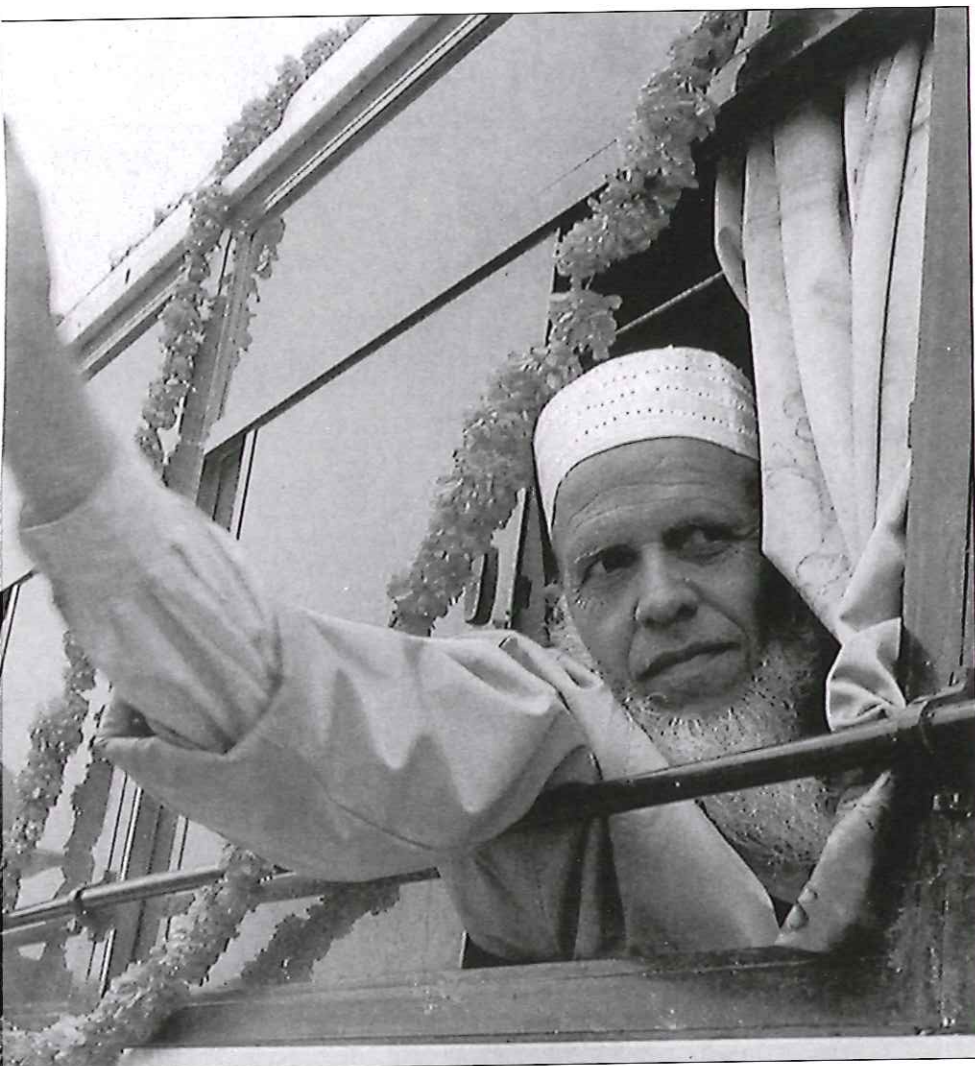
– Han är ökad för sin aktiva delaktighet i en av de mest brutala massakrerna mot indiska medborgare sedan landet blev självständigt 1947, säger Hashmi.

Enligt människorättsgrupper dödades närmare 2 500 människor, de flesta muslimer, i de upplopp som blossade upp i Gujarat i början av 2002. Oroligheterna inleddes efter att 59 hinduiska pilgrimer dödades i samband med en tågbrand, som en

muslimsk mobb anklagas för att ha legat bakom.

Modi har förnekat anklagelserna om att han medvetet valde att inte agera för att få ett slut på mordandet av muslimer, utan har hävdade att polisen agerade resolut. Vittnen till upploppen och människorättsgrupper har dock sagt att polisen inte gjorde något för att förhindra att hinduiska mobbar attackerade muslimer. I vissa fall sägs till och med polisen ha varit delaktiga i våldet.

– Modis hatiska politik bör inte legitimeras av det internationella samfundet.

innan bussen lämnade Srinagar på väg mot Muzaffarabad.

FOTO: NARENDRA BISHI/OUTLOOK

Ett annat initiativ utgjordes av en inbjudan till den pakistanske presidenten **Pervez Musharraf** att resa till Indien för att beskåda en cricketmatch mellan länderna den 17 april i den indiska huvudstaden Delhi, som är Musharrafs födelsestad.

Indiska analytiker anser att busslinjen även kan leda till att en politisk dialog kommer igång med de kashmiriska ledarna i Srinagar.

Detta skulle i sin tur sätta Pakistan under press att gå med på en bestående lös-

ning som är acceptabel för alla parter.

Suba Chandran, vid tankesmedjan Institutet för freds- och konfliktstudier, IPCS, påpekar samtidigt att om Indien ser busslinjen som ett mål i sig och inte initierar en dialog med kashmiriska ledare eller börja förhandla med Pakistan, finns risken att slutresultatet bara blir frustration. Och därigenom äventyras de pågående fredssamtalen mellan Indien och Pakistan.

Ranjit Devraj/IPS

Fortsatt vapenvila vid världens högst belägna krigszon – Siachenglaciären

Efter att representanter för Indiens och Pakistans högsta försvarspolitiker träffades i slutet av maj står det klart att den 18 månader långa vapenvilan vid Siachen-glaciären fortsätter. Platsen är den högst belägna och kanske mest kostsamma konfliktzonen i världen.

I ett pressmeddelande från Indiens försvarsminister **Ajai Vikram Singh** och dennes pakistanske motsvarighet **Tariq Wazim Ghazi** säger man att båda sidor beslutat att lösa konflikten vid Siachen "på ett fredligt sätt" samt att vapenvilan ska fortsätta.

Tusentals pakistanska och indiska soldater har trots vapenvilan förblivit posterade på glaciären, vilken ligger 5 500 meter över havet. Fler soldater har avlidit på grund av den extrema miljön än i samband med strider.

Indien ockuperade större delen av Siachen 1984 och tre år senare utbröt blodiga strider om kontrollen av glaciären. Många analytiker menar dock att platsen förlorade en stor del av sitt strategiska värde efter att båda länderna 1998 klev över kärnvapentröskeln.

Demilitarisering

Samtalen som nu pågår fokuseras på en demilitarisering av Siachen. Det stora hindret för att så ska kunna ske tycks vara att Indien kräver att den elva mil långa gräns som soldater bevakar från båda sidor formellt ska godkännas, innan en demilitarisering genomförs.

Pakistan hänvisar i stället till en överenskommelse som gjordes 1989, där man kom överens om att båda ländernas soldater ska dra sig längre tillbaka.

Länderna har vid flera tillfällen diskuterat hur man ska kunna demilitarisera glaciären och kunna dra tillbaka sina soldater, vilka tvingas befinna sig i en miljö där temperaturen ofta sjunker till mer än minus 40 grader.

Efter ett bottenläge i relationerna 2001 då ett krig var nära kom så ett genombrott i januari 2004 då länderna beslöt sig för att börja förhandla om skiljaktigheterna. Det viktigaste var att man även beslöt sig för att diskutera den gamla tvistefrågan om delstaten Kashmir. Förhoppningarna var därför stora inför mötet om Siachen nu i maj. Ett möte inför vilket pakistanske presidenten **Musharraf** antytt att en metod för att lösa den långvariga konflikten om Kashmir är att göra gränsen mellan länderna av mindre betydelse.

Ranjit Devraj/IPS

massakern i Gujarat

Och av den anledningen välkomnar vi de amerikanska myndigheternas beslut, säger Hashmi.

Enligt planerna skulle Modi besöka USA under fem dagar på inbjudan av amerikansk-indiska företagsgrupper, och bland annat talat inför ett förbund för hotellägare, som domineras av personer från Gujarat. Hans ansökan om affärs- och turismvisum avslogs av det amerikanska utrikesdepartementet i enlighet med en lag som förhindrar att visum ska utfärdas till politiker som varit ansvariga för grova brott mot re-

ligionsfriheten. Modi ansökte därefter om diplomatvisum, men fick även då avslag.

Indiska utrikesdepartementet i New Delhi beklagade att Modis visumansökan blivit avslagen och hävdade att USA genom sitt beslut visat brist på artighet mot en folkvald delstatsminister. Att den av kongresspartiet ledda regeringskoalitionen (som står för en sekulär samhällssyn) i denna fråga valde att stödja Modi har i sig vållat debatt i Indien.

Ranjit Devraj/IPS

Vänstern vågar inte ta strid

Kolkata 11 maj 2005

Det har nu gått ett år sedan det udda experimentet inleddes med en kongresspartistisk minoritetsregering som styr Indien med stöd utifrån av kommunistpartiet CPI(M). Regeringens uppträdande har inte kommit att betraktas med gillande av allianspartiet, som öppet beskyllt den för att "föra samma gamla skamliga politik som för" och som exempel angett ansträngningarna att locka till sig utländska direktinvesteringar också inom känsliga områden där samhället borde bibehålla full kontroll.

Det gäller också regeringens positiva inställning till privatiseringar och utförsäljningar av viktiga offentliga verksamheter, också av sådana som i dag ger vinst, dess så kallade reformering av banksektorn, avveckling av statliga elbolag och dess senfärdighet i att agera för att skapa sysselsättning åt dem som är i mest trängande behov av arbete.

Det råder också en total tystnad kring frågan om att distribuera mark åt jordlösa, kärnfrågan för att genomföra jordreformer, liksom att driva igenom lagstiftning till stöd för lantarbetare och oorganiserad arbetskraft. Mycket lite har också gjorts för att främja landsbygdsutveckling, vattenrensurtsutnyttjande och liknande.

Inget att frukta från vänstern

Kongresspartiet vet dock att man har föga att frukta, för hur stort missnöjet än blir kan vänstern inte kosta på sig att fälla regeringen i det att man därmed skulle bereda vägen för det "fascistiska" BJP:s återkomst till makten.

På andra sidan i detta maktkomplex närs en viss strävan hos de båda kommunistpartierna CPI och CPI(M) – båda allierade med kongressregimen – att komma närmare varandra för att på så sätt bilda en fast massa representerande en alternativ progressiv makt. Men nedärvd misstro sedan decennier tillbaka inom den kommunistiska rörelsen kan inte så lätt överbryggas.

Den politiska situationen i Indien i dag kan ses som en studie av förvirrade rörelser inom snäva ramar, resulterande i ett dödsläge både till höger och vänster. Den konservativa högerpolen med sin långa erfarenhet av att leda den nationella rörelsen är medveten om behovet av ett populistiskt kamouflage för att upprätthålla massornas nedärvda lojalitet, och den radikala oppositionen saknar djuprotat engagemang för att genomgripande förändra den sociala ordningen. Indisk politik är därmed i grunden reducerbart till att gälla ettriga skärmytslingar som handlar om begränsade och sekundära mål.

Vänsterpolen representerad av kommu-

Den hindufundamentalistiska rörelsen RSS mister alltmer sin popularitet, något som lett till konflikt med det tidigare så trogna partiet BJP.

FOTO: BHAWAN SINGH/INDIA TODAY

nisterna å sin sida är på det stora taget handikappad av sin ytterligt svaga närvaro i det hindispråkiga hinduiska kärnland som också går under beteckningen *Aryavarta* – ariernas hemvist. Vänstern har aldrig förmått förankra klassbaserad kamp i Indiens organiska kastbaserade samhällsordning. Därigenom är man dömd till ett utdraget dödsläge inom ramen för ett förutbestämt jämviktstillstånd.

Den indiska historien kommer att behöva antingen en omvälvande omorganisation eller en våldsam påverkan utifrån för att framkalla en verkligt radikal förändring. Lyckligtvis, eller hur man nu ser på saken, förefaller inga katastrofartade utbrott stunda inom överskådlig framtid, och såväl nationen som dess ekonomi är alltför väl förankrade för att lätt låta sig påverkas av externa faktorer.

Det återstår därför för dagens generation uppfylld av självförverkligande motivation att framkalla en acceleration av den evolutionära processen, även om man misslyckas med att nå fram till revolutionära dimensioner. Men kan vänstern vara situationen vuxen? En fråga som bara historien kan ge svar på.

Hoppingivande tecken

För tillfället finns det emellertid vissa hoppingivande tecken på nya rörelser i den sociala basen. Uråldriga kastbaserade lojaliteter dominerar fortfarande, men med en lägre grad av effektivitet. Exempelvis håller sammanhållningen inom *yadava*-kaste i Uttar Pradesh och Bihar, liksom *kshatriya*-kaste i Maharashtra, på att minska, i det att marginalgrupper börjat alliera sig med i en del fall med storbondekonglomerat, och i andra fall med grupperingar bestående av egendomslösa människor av olika kastursprung, förenade av sin likarta-

de sociala situation. Detta är dock en process som just börjat, det kommer att ta tid innan den utvecklas och mognar.

Just nu befinner sig även det hindukonservativa lägret i problem och oordning, till följd av interna motsättningar. Alldeles bortsett från den traditionella spänning som länge rått mellan BJP:s två starka män, den diplomatiska **A B Vajpayee** och puristen **L K Advani**, har det på senare tid kommit i dagen ömsesidiga beskyllningar mellan företrädare för den hinduiska fundamentalismens grundval, RSS, och dess öppna massfront utåt, BJP.

Motsättningarna har djupgående organiska och existentiella rötter, i det att ledarna för RSS – fundamentalister som de är – kräver av BJP:s företrädare ett öppet och kompromisslöst stöd åt sin ideologi, samtidigt som en del av dessa ser sig tvungna att vackla i hållningen och slingra sig i frågor om stenhårda religiösa deklamationer för att inte tappa stöd bland väljarna. I den konflikt som uppstått vänder sig grupper av fanatiska RSS-sympatisörer bort från BJP, trots att ledningen för RSS är angelägen om att bromsa processen.

Indiens social-reformistiska omstruktureringsprocess inleddes för övrigt långt tidigare, jämförbart med andra motsvarande länder. Faktum är att den satte i gång redan med britternas kolonialstyre, och dess påverkan har stadigt men långsamt brett ut sig.

Det är därför inte att undra på att till och med den sociala reaktionens krafter inte är fullständigt immuna mot de underströmningar av reformvilja som finns bland folket.

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

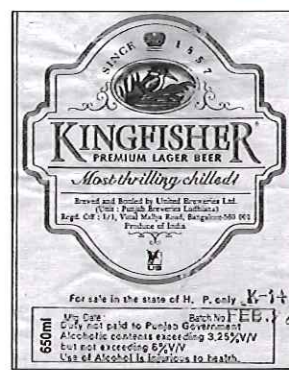
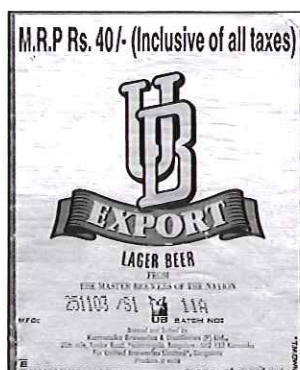
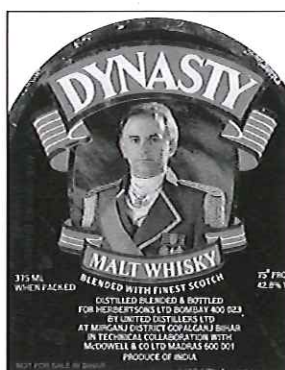
Smarta affärer av Indiens spritkung

Det indiska spritföretaget United Breweries, eller UB som det allmänt kallas, har nyligen genomfört en serie smarta affärer som fått mycket uppmärksamhet.

Hjärnan bakom affärerna är Indiens obestridde spritkung, playboyn Vijay Mallya som är ordförande i UB-gruppen. Mallya är känd för sitt utsvävande liv och iögonfallande projekt.

Nyligen startade han till exempel ett flygbolag med namnet "Kingfisher" efter bolagets storsäljande ölmärke, och med unga kvinnliga modeller som flygvärdinnor. Som ledare för UB gruppen har han däremot gjort sig känd som en slug affärsstrateg och visionär.

Några av UB:s mest kända spritmärken är whiskysorterna Bagpiper och Mac Dowell samt konjakerna Honey Bee. Nu har UB gruppen även tagit kontrollen över sin värsta konkurrent, Shaw Wallace med inarbetade märken som Royal Challenge och Director's Special.

Grunden till Vijay Mallyas företagsimperium som expanderar snabbt.

Kommentatorer anser att UB betalat alldeles för mycket och varnar för en kommande likviditetskras. De stora lånen måste snart betalas tillbaka och UB är därför beroende av att skaffa en kapitalstark utländsk partner.

Men det som kan se ut som en riskabel satsning på kort sikt är bara en del av en ännu djärvare plan där Mallya vill slå ihop UB-gruppens olika företag till United Spirits Limited. Därmed skulle företaget bli den näst största spritproducenten i värl-

den efter det engelska Diageo, med en total produktion på runt 60 miljoner lådor sprit om året. Det uppskattade värdet på företaget skulle då landa på över fem miljarder kronor.

Att UB:s expansiva strategi är intressant för aktörer på världsmarknaden visas av att den engelska sprittillverkaren Scottish & Newcastle nyligen köpte 37,5 procent av UBs öltillverkning till ett för UB mycket fördelaktigt pris.

Jan Magnusson

150 år sedan kampen för Jharkhand inleddes

I år är det 150 år sedan santalerna, ett stamfolk i nordöstra Indien, gjorde uppror med krav om att Santal Raj skulle införas, det vill säga ursprungsbefolkningen skulle få makten. Det uppmärksammades bland annat med en konferens i Köpenhamn.

Upproret 1855 slogs hårdhänt ner, precis som skett med tidigare uppror av andra stammar, och precis som kom att ske med senare uppror bland närbelägna stammar, exempelvis mundafolkets uppror kring sekelskiftet 1900.

På 1930-talet gick en rad stamfolk i området samman och ställde krav på att bilda en stat eller delstat med det dokumenterade namnet Jharkhand. Att förverkliga detta lyckades man dock inte med, varken vid Indiens självständighet 1947 eller vid den stora omorganisationen av de indiska delstaterna som kom till stånd 1955.

Det faktum att området inte var homogent språkligt, utan här talades ett stort antal olika språk av skilda språkfamiljer, såsom mundari och santali (kherwariska språk), oraoan (dravidiskt språk), och hindi, bengali och oriya (indoeuropeiska språk) utan klara skiljegränser dem emellan blev den gången den formella orsaken till att kravet avvisades.

Under loppet av 1980-talet fördes kravet åter fram, men nu snarare som ett regionalt krav än ett rent etniskt, och den 14 maj 1990 rekommenderade den parlamentariska Committee on Jharkhand Matters i en rapport till inrikesministeriet att Jharkhand borde utgöra en avgränsad kulturell enhet. Men det är en sak att skriva så i en rapport till centralregeringen, det är en helt annan sak är vad de delstatsregeringar som måste lämna ifrån sig territorium kan förväntas gå med på.

Endast södra Bihar

Först 1994 etablerades därför vad som kallades Jharkhand Area Autonomous Council, som jämfört med de ursprungliga kraven endast omfattade södra delen av en enda delstat, Bihar, vars lokala regering framgångsrikt obstruerade rådets verksamhet. Men år 2000 beslutade centralregeringen att upphöja området till självständig delstat under namnet Jharkhand.

Sett i historiens flyktiga ljus dröjde det alltså från santalupproret 1855 till november 2000. Men kan man över huvud taget dra en rät linje från kravet om Santal Raj till upprättandet av delstaten?

Denna och liknande frågor diskuterades på ett seminarium som Institutet för tvärkulturella och regionala studier vid Köpenhamns universitet anordnade tillsammans med organisationen IWGIA (International Work Group for Indigenous Affairs) den 18 mars i år.

Seminarieret hölls med anledning av 150-årsjubileet av santalupproret, och som led i en långsiktig diskussion om hur ursprungsbefolkningar kan tillförsäkras sociala och kulturella rättigheter.

Tre indiska specialister på området deltog i seminarieret, däribland Amit Prakash från Centre for the Study of Law and Governance, Jawaharlal Nehru University, New Delhi, som diskuterade försök att ena stamfolk och lokala kasthinduer. R.K. Bhattacharya, före detta chef för Anthropological Survey of India, tog upp och avlivade myten om icke-hierarkiska stam-samhällen

Stutligen visade Samar Bosu Mullick från organisationen Jharkhand Save the Forest Movement/Jharkhand Jangal Bachao Andolan att den indiska statens försök att ekonomiskt involvera djungelbefolkningen i skogsbruket inte ger dem rimligt självbestämmande i förhållande till den fortsatt alltför dominerande Skogsmyndigheten, Forest Department.

Mycket har hänt men självbestämmande för stamfolken är inte något som automatiskt följer på upprättandet av en delstat, i all synnerhet inte när grundvalen för delstaten just är en lokal allians mellan stamfolk och kasthindugrupper.

Peter B Andersen
Köpenhamns universitet

Sille Stidsen
IWGIA

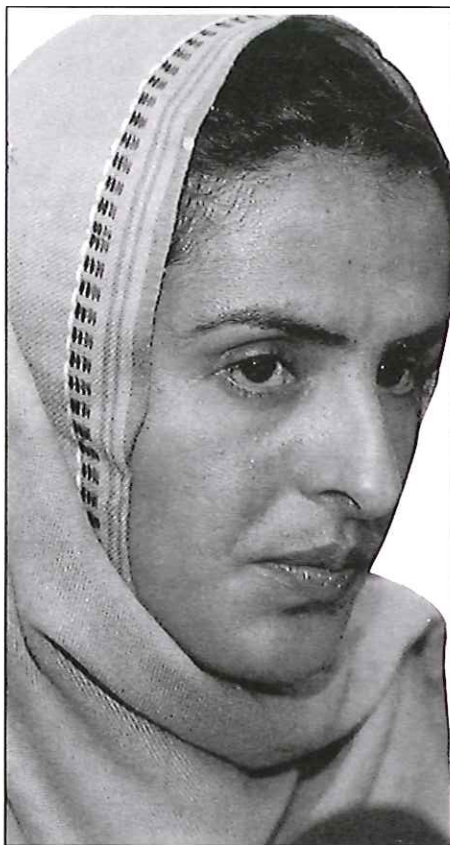
Rättvisan vänder ryggen åt våldtäktsstraffad Mukhtar

I den punjabiska byn Nawabpur inträffade 1984 en uppmärksam händelse. Ett halvduzin kvinnor av låg kast släpades ut ur sina hem, fick sina kläder avslitna och tvingades sedan nakna paradera utmed gatan. I avsikt att utkräva hämnd för brott mot familjehedern piskades de slutligen i den lokala basaren. Det hela hade utlösts av att en pojke av lågkastig familj beskyllts för att ha blivit kär i en flicka av högre kast.

År 2002 i den avsidade belägna byn Meerwala, också den i Punjab-provinsen, grät och vädjade den unga flickan **Mukhtar Mai** om nåd sedan hon lyssnat till den dom som utfärdats mot henne av en domare och en jury bestående byns stamäldste. Domen gick ut på att hon skulle utsättas för gruppvåldtäkt i avsikt att skämma ut hennes familj. Hon fördes omgående in ett angränsande lerhus där straffet verkställdes alltmedan en stor skara människor stod samlad utanför.

Bakgrunden till den bisarra "rättegången" bestod av att medlemmar av mastoistammen, av något högre kast, anlagat 12-åriga pojken **Abdul Shakoor** (Mukhtars bror) för en utomäktenskaplig förbindelse med en 22-årig kvinna. Pojken blev illa slagen och inspärrad, varefter byrådet, *panchayaten*, sammanträdde och beslutade att familjehedern måste hämnas. Pojkens pappa **Farid** beordrades att låta en av familjens fem döttrar ta emot straffet. Om han vägrade skulle i stället samtliga kvinnor i hans familj våldtas. Ställd inför detta ultimatum lät Farid föra sin äldsta dotter Mukhtar till bydomstolen och låta henne utsättas för straffet.

För att ytterligare förnedra henne och för att statuera ett avskräckande exempel för andra som eventuellt skulle trotsa de lokala maktbarnas dekret, tvingade man efteråt Mukhtar att naken löpa gatlopp mellan rader av hundratals åskådare. Hennes

pappa skylde henne nödortfikt med en schal på vägen hem.

I ännu ett mycket uppmärksammat fall våldtogs i början av januari 2005 den kvinnliga läkaren **Shazia Khalid** av en kapten **Imdad** tillhörig säkerhetsstyrkorna DSG (*Defence Security Guards*) inne på gasraffinaderiområdet i staden Sui i Baluchistan.

Trots att polisen säkrade tydliga bevis för genomförd våldtäkt i Dr Shazias nerblodade och sönderslagna rum väcktes inget åtal på grund av att höga officerare i DSG i samråd med ledningen för raffina-

deriverksamheten tystade ner händelsen. Ingen skugga skulle få falla över en man i uniform.

Dessvärre är sexuellt våld och övergrepp mot kvinnor vardagsföreteelse i Pakistan. Samhället domineras av feodala jordägare, stammedlemmar och extremt religiöst sinnade män. De nyssnämnda fallen är några få som uppmärksammats rejält, men det stora flertalet fall rapporteras det aldrig om. Flickor våldtas regelmässigt av storgodsägare och inflytelserika personer. Den pakistanska människorättsorganisationen HRCP) rapporterade om 320 bekräftade fall av kvinnovåldtäkt från januari till oktober 2004, och därutöver 350 stycken gruppvåldtäkter. Andra oberoende pressrapporter uppskattar antalet kvinnor som utsätts för våldtäkt i Pakistan till cirka 10 000 om året.

Hedersbegreppet finns kvar

I stamfolksdominerade områden är det stamledare som har den verkliga makten, och deras beslut avgör människornas öde. De flesta familjer väljer att hålla tyst om vad som händer för att inte riskera förlora sin heder. Få kvinnor har modet att bryta tystnaden och kräva att rättvisa skipas. Och skulle de likväl göra det får de uppleva besvikelse över att gärningsmännen i regel slipper fria. Tvärtom blir det så att offren stigmatiseras och samhället i fortsättningen behandlar dem som utstötta.

Hedersbegreppet skiljer sig åt på olika nivåer i samhället. Trots att regeringen redan i början av 1970-talet officiellt förbjöd det traditionella rättssystemet i de stamfolksdominerade områdena fortsätter det att existera, och statsapparaten är oförmögen att stå emot de mäktiga stamledarna.

– I de flesta stamsamhällen är hedersbegreppet starkare än till och med religionen. Hedern förmår män att döda, säger männi-

Läsprogram förändrar livet för pakistanska kvinnor

Aysha Solangi hade ett arbete som rådgivare men kände sig underlägsen sina manliga kollegor eftersom hon inte kunde läsa och skriva. En dag skrev hon in sig vid ett vuxenutbildningsprogram i sin hemstad Sanghar – och det har förändrat hennes liv.

– När jag hade lärt mig skriva mitt namn började jag skriva under officiella handlingar med mitt namn i stället för att sätta dit mitt tumavtryck. Skrivkunskheten har gett mig ett självförtroende som jag tidiga-

re saknade och vissa manliga kollegor tycker inte om det, säger hon.

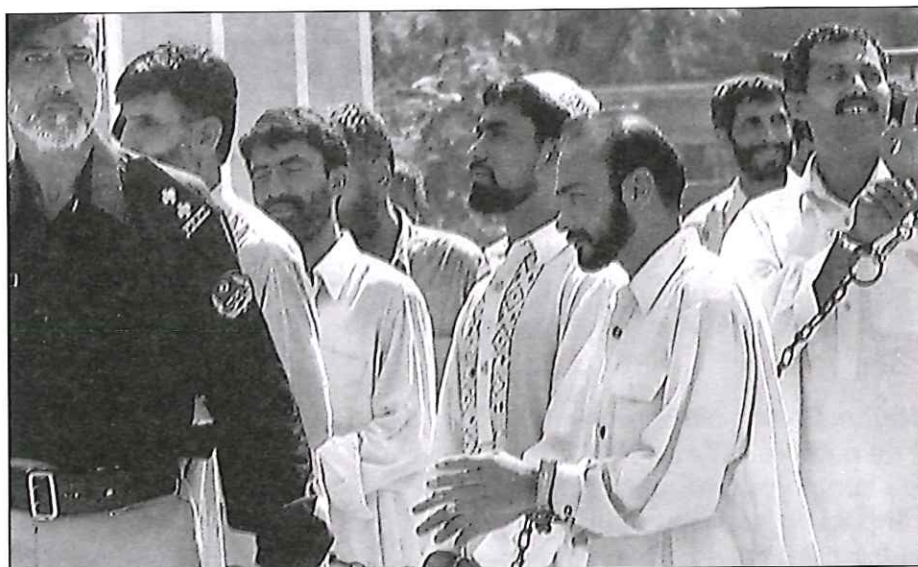
Solangi har gått på ett av de tio center för kvinnliga analfabeter som den pakistanska organisationen Safwco och en katolsk hjälporganisation driver sedan åtta månader. Hittills har de haft 400 elever. Initiativet är välkommet eftersom bara omkring 28 procent av de pakistanska kvinnorna kan läsa och skriva, enligt FN,

32-åriga **Ummat** bor i ökenområdet Achro Thar i provinsen Sindh. Hon gläds

över att äntligen få lära sig läsa och skriva.

– Det första jag ska göra är att skriva ett brev till mina släktingar i Indien, säger hon. Ummats man är också analfabet. Han gick med på att hon började i skolan om det inte innebar att hon försummade sitt arbete med de fyra barnen, hushållet och husdjuren. Nu är han glad för det.

– Du skulle ha sett henne den första dagen. Hon skakade av entusiasm och vägrade bära sina böcker själv ifall någon hon kände skulle se henne och driva med hen-

Våldtäktsmännen i Mukhtar Mai-fallet i samband med hovrättsförhandlingen i Lahore. FOTO: HERALD

skorättsaktivisten **Noor Naz Agha**.

Det pakistanska rättsystemet är en kombination av islamisk och brittisk lag. Men därtill finns alltså i stamfolksområdena runt om i landet ett parallellt system där stamledare avgör rättsfall som kan gälla allt från mord till stöld, och de kan också bestämma om hur människor ska leva.

En framstående jurist karaktäriserade det övergrepp mot den oskyldiga flickan Mukhtar Mai som byns stamäldste beslutade om såsom varande det mest flagranta exemplet på hur brott mot mänskliga rättigheter och mänsklig värdighet fortlever in på 2000-talet.

Uppmärksamheten kring Mukhtar Mai ledde i alla fall till att polisen till sist tvingades överlämna fallet till en antiterrorism-domstol i Dera Ghazi Khan. 14 personer åtalades, och en rättegång vidtog som ledde fram till en fällande dom den 31 augusti 2002. Sex medlemmar av byäldsterådet dömdes till döden medan sex frikändes.

Domen överklagades dock och efter en ny prövning av hovrätten i Lahore frikändes den 3 mars 2005 ytterligare fem av männen, medan dödsdomen mot den sjuätte, **Abdul Khaliq**, omvandlades till ett livstidsstraff. Hovrättsdomarna **Ijaz Chaudhry** och **M.A. Shahid Saddiqi** skrev i sin dom att det inte gick att bevisa att någon i rådet verkligen skulle ha beordrat en gruppvåldtäkt, och att man över huvud ta-

get inte trodde på anklagelsen att Mukhtar Mai alls hade utsatts för en sådan.

Mot denna mildare dom reagerade dock omgående Högsta domstolen, som i ett suo moto-förfarande den 14 mars fattade beslut om att verkställigheten av hovrättens dom måste uppskjutas, och samtidigt själv ta upp fallet. På order av Pakistans premiärminister arresterades samtliga anklagade på nytt.

Ingen vågar vittna

Att verklig rättvisa nu kommer att utkrävas är dock omöjligt att förutspå. För som advokaten **Ghazala Kazilbash**, juridisk rådgivare åt Edhi-stiftelsen, desillusionerat påpekar är det så att gärningsmän i den mån de har pengar och makt lätt köper sig fria från rättvisa. Det är därför de känner sig fria att begå vilka brott som helst.

När Mukhtar Mai utsattes för gruppvåldtäkt fanns exempelvis hundratals åskådare som kunnat vittna om händelsen, men inte en enda av dem berättade någonting, eftersom de stod under inflytande av gärningsmännen. Mukhtar Mai kämpade ensam, och det gjorde hon sedan hon hört talas om att en flicka som begått självmord efter att ha blivit våldtagen av två stammedlemmar i en angränsande by. Och det är bara tack vare Mukhtar Mais envetna kamp som fallet slutligen hamnat på högsta nivå i det pakistanska rättsystemet.

I fallet med Dr Shazia Khalid har rätts-skandalen kring det skamlösa försöket att tysta ner våldtäkten av mån i uniform utlöst en omfattande våldsvåg i Baluchistan, och i sin tur vållat en politisk och ekonomisk kris för president **Pervez Musharraf**.

Shazia Khalid hade under 18 månader arbetat som sjukhusläkare för Pakistan Petroleum Limited (PPL) i staden Sui, och bodde inkomvarterad i en personalbostad inne på raffinaderiområdet. Natten till den 3 januari överfölls hon, våldtogs och lämnades sedan bunden. Shazias man som befann sig utomlands vid tillfället har berättat för massmedia att hans hustru efteråt utsatts för en rad försök att tona ner händelsen och beskriva det hela som ett fall av väpnat rån. Den lokala polisen ska enligt uppgift ha väntat en hel vecka med att förhöra Shazia Khalid, och läkarundersökning företogs likaså först flera dagar efter det skedd.

Våldtäkten och den påföljande mörkläggningen urartade i våldsdåd, sedan militanta medlemmar av bugti-stammen lät avfyra hundratals raketer mot gasraffinaderiet i Sui och allvarligt skadade anläggningen som svarar för en stor del av Pakistans naturgasbehov. Det bidrog också till blottlägga de allvarliga motsättningarna som existerar mellan militären och den lokala administrationen/polisen.

Polisen ville lagföra officerarna i våldtäkten alltmedan armén införde ett landsomfattande förbud för media att namnge gärningsmän eller ens identifiera vilken organisation de arbetade för (Pakistans armé).

Konflikten mellan polisen och armén pågick samtidigt som flertalet gasberoende industrianläggningar och huvuddelen av de privata gaskonsumenterna runt om i landet genomled avbrott i gasleveranserna 14-16 timmar om dygnet.

De ansvariga för Sui-raffinaderiet hävdade till en början att skadorna till följd av raketattackerna var ännu värre än de senare visade sig vara, och i det läget förberedde sig industrin på neddragningar.

VÄND!

ne. Vår son fick följa henne till skolan. Och nu – nu kan hon både skriva sitt namn och hjälpa vår son med läxorna. Jag är verkligen stolt över henne, säger maken.

Ummat säger själv att utbildningen har förändrat henne.

– Jag brukade vara extremt blyg. Jag skulle ha haft svårt att prata med dig. Det självförtroende jag har fått på dessa få månader är enormt, säger hon.

Sughra Khatoon har inte mött samma engagemang från sin man som Ummat.

– När jag kom hem första gången, helt entusiastisk, och visade honom att jag kun-

de skriva mitt namn så orkade han inte bry sig. Han blev irriterad över att jag stört honom när han vilade sig, säger Khatoon be-sviken.

Men trots makens ointresse är hon motiverad att studera vidare. Utbildningen har fått henne att vilja börja läsa koranen. Varje kväll går hon nu till koranläsningarna i byns lärares hem.

Suresh Kumar, ansvarig för utbildningsprogrammet på Safwco, säger att när organisationerna först började med kvinnoklasserna så mötte de motstånd från många män.

Men genom taktik lyckades de övertyga männen om att det även var för deras bästa att kvinnorna studerade.

– Vi förklarade för männen och de äldste i byarna att om kvinnor lär sig läsa och skriva så blir de bättre mödrar och fruar.

Ett annat problem med att få igång utbildningscenter på landsbygden har varit brist på kvinnliga lärare, berättar Kumar. Ofta kräver männen att läraren ska vara kvinna och helst komma från regionen. Det går inte alltid att ordna.

Zofeen T Ebrahim/IPS

FORTS.

Nationen förberedde sig på en energikris.

Armétrupper skickades i stor skala till Baluchistan för en operation som enligt förre provinsguvernören **Nawab Akbar Khan Bugti** skulle komma att rikta in sig på att undanröja och döda framstående baluchiska ledare. Khan Bugti hävdade också att 3 000 soldater och 12 stridshelikoptrar skickats till Sibi, som komplement till de 7 000 soldater i gränspolisens som funnits i bugti-regionen sedan tidigare och de 750 man i säkerhetsstyrkan i Sui.

– Vi står under belägring och kommer att utsättas för en militär insats. Ingen vet vem som kommer att få leva och vem som ska röjas ur vägen, sade Khan Bugti.

Musharraf uttalade själv en varning med samma innebörd ett par dagar tidigare:

– Vi lever i en ny tid nu, det är inte längre som på 1970-talet. Separatisterna kommer inte ens att förstå vad som drabbar dem.

Inför detta hot påpekade flera baluchiska ledare, däribland sonen till **Nawab Khair Buksh Marri** liksom veteranpolitikern **Mir Hasil Bizenjo**, för Musharraf att inte armén heller kommer att förstå vad som drabbar den.

– Visste ni vad som hände med Sui-raffineriet, frågade Hasil Bizenjo, och tillade att också nationalisterna av i dag är försedda med vapen tillverkade 2005 och inte med gevär av 1970-talssnitt.

En politisk kris hotade sedan **Altaf Hussains** Karachi-baserade parti MQM förklarade sig vara helt emot militärens operation, och hotade med att dra sig ur regeringskoalitionen om den ändå genomfördes.

Allt detta sammantaget gjorde att regeringen tvingades tänka om. En appell utgick till våldtäktsmännen att "frivilligt" träda fram och försvara sig. Musharraf kallade våldtäkten av Shazia Khalid en avskydd händelse, och svor att de skyldiga ska straffas. Samtidigt förklarade han dock att alla anklagelser mot den utpekade arméofficeren var grundlösa.

En natt i mars lämnade så plötsligt Dr Shazia och hennes man landet och for till London. Hur detta kunde ske och vem som tvingade iväg dem är frågor som ingen kunnat svara på.

En baluchisk nationalistledare hävdade att protesterna mot Dr Shazias våldtäkt höll på så länge som de gjorde därför att regeringen komplicerade fallet genom att försöka försvara en anklagad som tillhörde en "helig" institution. Nu har alltså offret tvingats lämna landet. Frågan om våldtäkt har begravts och andra frågor har lyfts fram i förgrunden. Någon rättvisa kommer Dr Shazia aldrig att få. Var hon nu kan tänkas befinna sig.

Rana Rizvi

Översättning: Lars Eklund

Rajani Pandit den sanningssökande privatdetektiven

Rajani Pandit är obotligt nyfiken och besatt av att ta reda på sanningen. Men denna läggning var yrkesvalet självklart. Hon är privatdetektiv, Indiens första kvinnliga.

Rajani Pandit kommer till vårt möte klädd i en vacker svart sari med guldinlägg. Hon berättar att hon är på väg till ett hemligt uppdrag, men vill inte tala om var, för som privatdetektiv är diskretion en nödvändighet. Skulle hon avslöja klientens namn skulle telefonen sluta att ringa. Hon berättar dock att det är en societetsmiddag där hon diskret skall observera gästerna.

Sedan Rajani Pandit för 15 år sedan öppnade sin byrå har hon haft många förklädnader: hon har utgett sig för att vara astrolog, blind, galen och under ett av sina farligaste, men också intressantaste uppdrag, spelade hon hembiträde för att få fram sanningen om vem som låg bakom ett mord på en far och hans son. Rajani tog anställning som husa hos frun till den mördade mannen och sonen.

Låt kökskniv falla

Efter fyra månaders spaning listade Rajani ut att det var hustrun och hennes älskare som begått dådet. En kväll då hustruns älskare besökte lägenheten lyckades Rajani bända deras avslöjande samtal med en dold mikrofon. Mitt i deras konversation tog bandet slut och bandspelaren gjorde ett klickande ljud. Hustrun blev misstänksam och krävde en förklaring av Rajani varifrån ljudet kom. Rajani lät då en kökskniv falla på sin egen tå så att hon började blöda. På så sätt fick hon en ursäkt att lämna lägenheten och kunde ringa polisen.

Är du aldrig rädd, frågar jag?

– Jag har ingen fruktan för döden, säger Rajani och skruvade på sig. Hon var lite stressad och orolig för att komma för sent till vår intervju.

Hon är full av energi och inte alls blyg som många indiska kvinnor är vid möten med okända män. Hon tittar mig rakt i ögonen och förklarar att jobbet som privatdetektiv är hennes liv och att hon därför beslutat sig för att inte gifta sig. Att kombinera ett liv som kvinnlig privatdetektiv och moder är än så länge svårt i Indien. Hon er-

känner dock att många av hennes klienter förläskat sig i henne.

– Jag har haft stunder av frestelser, säger hon på ett litet kryptiskt sätt. Men mina fötter står stadigt på jorden och det enda som kan få mig att engagera mig till hundra procent är mitt arbete.

Bröllopp är ironiskt nog en av hennes största inkomstkällor. Bombay (Mumbai) är en megastad och den sociala kontrollen inte lika stor som på mindre orter. Därför är det svårt att ta reda på eventuella svärsöners eller svärdöttrars bakgrund. Föräldrar som vill gifta bort sina söner och döttrar vänder sig därför till Rajani för att hon skall ta reda på om bruden eller brudgummen verkligen är den person han eller hon utger sig för att vara.

Är det sant att de äger ett företag? Stämmer det att de inte har någon flickvän? En gång avslöjade Rajani att den flicka som skulle gifta sig inte alls var den blyga jungfru hon påstod sig vara, utan jobbade som callgirl och att hon hade varit gift flera gånger. Enda anledningen till att hon ville gifta sig var att lura pengar av svärföräldrarna. Det har förekommit fall, berättar Rajani, där hustrun sålt lägenheten och rymt med pengarna då maken varit på tjänsteresa.

Rajani får också många samtal från hustrur som misstänker att maken har en älskare och från oroliga föräldrar som vill veta vad deras barn syssla med på fritiden. I Bombay jobbar ofta båda föräldrarna och därför vet de inte vad deras barn gör under dagen.

Att spionera på andra människor har aldrig bekommit Rajani. Hon påstår att hon alltid varit sådan, rent utav besatt av att ta reda på sanningen och aldrig brytt sig om vad folk tyckt eller tänkt om henne. Kanske intresset för brott också har att göra med att fadern var polisbefäl och att han många kvällar tog hem sitt arbete och lilla Rajani fick höra historier om hur han löste mordfall.

Hon berättade att hon som liten ofta fick stryk för att hon var för nyfiken och frågvis. Men det var så att hon inte kunde få någon ro i kroppen om hon inte fick reda på hur det låg till. Denna envishet och inneboende behov av att alltid avslöja lögners försatte ibland hennes föräldrar i pinsamma situationer. När Rajani var 13 år gam-

Rajani Pandit startade sin detektivbyrå för 15 år sedan. Hon är Indiens första kvinnliga privatdetektiv.

fann till sin stora förfäran att skolkamraten jobbade som callgirl. Hon tipsade flickans föräldrar som först blev arga på Rajani för att hon hade följt efter deras dotter, men då deras egna efterforskningar visade att Rajani hade rätt bad de om ursäkt.

Det fall som skulle staka ut Rajanis liv var en förfrågan från en bekant som ville veta mer om den man hans syster skulle gifta sig med. Det tog inte lång tid för Rajani att ta reda på att den tilltänkta brudgummen redan var gift. Brodern till bruden var journalist och han blev så imponerad av den unga detektiven att han skrev en artikel om henne.

Uppdrag strömmar in

Efter publiceringen kom det fler förfrågningar om uppdrag och när Rajani slutade collage startade hon detektivbyrån Rajani Investigation Bureau som i dag har sex anställda, två av dem kvinnor. Sedan starten har hon löst närmare 3 000 fall. Hon har även skrivit en bok om de mest spektakulära fallen.

Hennes klienter kommer från alla klasser i samhället, från hemmafruar till filmstjärnor som **Madhuri Dixit**. Ena väggen är prydd med pressklipp från de indiska tidningar som skrivit om henne. I ett vitrinskåp har hon samlat alla de utmärkelser hon fått som affärskvinna. Hon är numera känd och har fått erbjudanden att spela sig själv i en TV-serie, men tackade nej, orolig för att kändisskapet skulle förstöra hennes möjlighet att jobba vidare som privatdetektiv.

Rajani säger att hon är stolt över att, som hon uttrycker det, hjälpa människor att lösa problem som de inte kan gå till polisen eller läkare för att få lösta – till ett pris förstås.

– Detektiver är födda, inte gjorda, säger Rajani, med en väl inövad formulering som hon sagt till nästa alla journalister enligt de urklipp som hänger på väggen. Men tillägger att kvinnor är bättre detektiver därför att de är duktigare på att observera andra människors beteenden.

Pär Jansson, text och foto

mal var familjen bjuden på ett bröllop. Rajani upptäckte att de fina gåvorna inte alls var så värdefulla som värdarna påstod. Den lilla flickan berättade gladeligen för gästerna om presenternas rätta värde. Hon fick en ordentlig åthutning av de generade föräldrarna. Men Rajani försvarade sig med att hon bara hade sagt sanningen som var uppenbar för alla bröllopsgäster.

Hennes sätt att rakt ut tala om vad hon

tyckte och sitt förakt för falskhet gjorde henne inte populär i skolan. Hon fick i alla fall några vänner genom att hjälpa en klasskamrat från att hamna i dåligt sällskap. Rajani hade observerat att en skolkamrat från en respektabel familj hade konstiga vänner. Ofta reste hon iväg med mystiska män på motorcykel.

Rajani kunde naturligtvis inte låta bli att undersöka vad som egentligen pågick och

PÄR JANSSON
Bombay – Indiens framtid.
CKM

Pär Jansson har länge fascinerats av Indiens mest kosmopolitiska storstad, Bombay och har under de senaste 10 åren tidvis varit bosatt i staden. Det har resulterat i rappa och kunniga reportage och artiklar som publicerats i svenska tidningar, inte minst här i SYDASIEN.

Ett antal av dessa reportage har nu redigerats om och på ett förtjänstfullt sätt vävts ihop till en bok om en stad fylld av

drömmar och framtidsförhoppningar, där allt är möjligt, där människor av skilda religioner tills rätt nyligen levt i harmoni, och där avvikande levnadsmönster såsom homosexualitet accepteras.

Det är också Bollywood-filmens hemstad, och Pär berättar om fängslande möten med dess stjärnor. Men han behandlar också hur en chauvinistisk hindunationalism alltmer fått fäste i staden, med följd att tolerans ersatts av hätska kampanjer med religiösa förtecken.

Författaren ser bytet av officiellt namn

på staden som genomfördes 1996 (till Mumbai) som en del i detta försök att radera stadens öppna karaktär. Han väljer därför medvetet, liksom större delen av dess invånare, att konsekvent bibehålla den gamla stavningen Bombay.

Lars Eklund

SYDASIENS läsare erbjuds köpa boken till specialpriset 90 kronor. Sätt in pengar på postgiro 795496-9 (SYDASIEN). Ange "Pärs bok".

Protester mot dansförbud på Mumbais barer

I april månad i år förbjöds dansande flickor på barerna i Mumbai. Förbudet är ett hot mot omkring en miljon människors försörjning, menar kritiker.

I början av maj demonstrerade därför minst 10 000 dansflickor i Mumbai mot förbudet. Totalt har omkring 80 000 flickor och kvinnor försörjt sig genom att dansa på någon av jättestadens barer, ett förbud som också drabbar managers, bartenders, kypare, dörrvakter, utkastare och andra som direkt eller indirekt arbetat inom branschen. En försiktig uppskattning av hur många som förlorar jobben på grund av förbudet är en miljon människor.

Det finns över 700 barer i Mumbai där flickor enligt bestämda scheman dansar för gästerna. Många av numren utförs till musik hämtad från stadens enormt populära filmindustri. Bargästerna ger sedlar om de uppskattar dansen och gästerna uppmuntras att dricka mer av uppträdandena. Vissa av de kända dansbarerna som Carnival och Topaz omnämns i guideböcker för turister. Andra har dåligt rykte och uppges erbjuda "extra aktiviteter" till rika gäster, som inbegriper allt från politiker till kriminella. Konservativa grupper hävdar att dansbarerna är en grogrund för brott och prostitution och har krävt att de ska förbjudas.

Danserskorna kräver kompensation eftersom deras arbeten plötsligt försvinner. De har samlats i en fackförening som heter *Bharatiya Dance Bar Girls Union*, BGU, och kräver rehabilitering som omfattar minst tre månadslöner från delstaten.

Biträdande regeringschefen i delstaten, **R.R. Patil**, har sagt sig vara villig att betala ut kompensation men bara till flickor som är födda i Maharashtra. Majoriteten av dansarna kommer från andra indiska delstater som Andhra Pradesh och Uttar Pradesh eller från grannländer som Nepal och Bangladesh. I april reste därför en delegation från BGU till New Delhi för att försöka få hjälp från kongresspartiets ordförande **Sonia Gandhi**. Både hon och premiärminister **Manmohan Singh** har förespråkade humant genomförda reformer, och de har redan blandat sig i den lokala regeringen i Maharashtras agerande en gång tidigare. Då gällde det de brutala rivningarna av slumområden i Mumbai.

Julio Rebeiro, Mumbais före detta polischef som blivit känd för sitt korståg mot den organiserade brottsligheten i staden, är också kritisk till förbudet.

– Flickor utan hopp hamnar i händerna på hallickar och bordellägare, säger han.

Ranjit Devraj/IPS

Myter blir sanna i

I Indien är Saraswati känd som flod och gudinna. Saraswati omtalas redan i de vediska skrifterna och flyter enligt en mycket känd myt samman med floderna Ganges och Yamuna vid Triveni, i närheten av Allahabad. Detta är en av Indiens – och världens – mest välbesökta pilgrimsorter. Sammanflödets rituella betydelse är därför uppenbar. Men trots att många hinduer hävdar att Saraswati existerar som en osynlig underjordisk flod är det, rent empiriskt, bara Ganges och Yamuna som i dag kan observeras vid "treflodsmötet". Som ofta är fallet tycks myten alltså inte helt och hållet överensstämma med verkligheten.

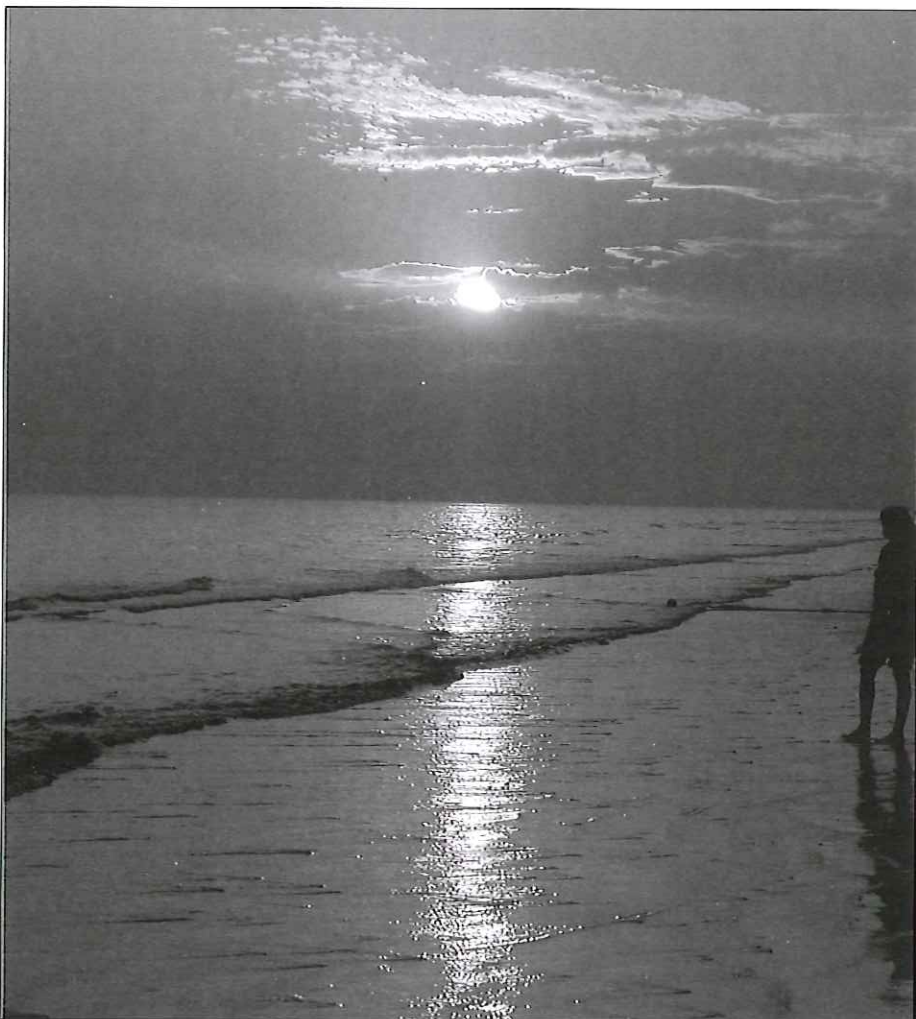

FOTO: ANETTE ERLANDSSON

Med hänvisning till ett antal forskare hävdade för några månader sedan journalisten **Bertil Falk** i tidningen *Dagens Nyheter*, i en artikel kallad "Somliga gudar syns bäst från satellit", att det numera finns vetenskapliga belegg för att Saraswati en gång i tiden faktiskt flöt samman med de andra två floderna i Allahabad. Digitalt behandlade satellit- och radarbilder har avslöjat underjordiska utrymmen i Tharöknen (i Rajasthan och Haryana, långt från Allahabad som ligger i delstaten Uttar Pradesh).

Med hjälp av C14-prover ska forskare vid Bhaba Atomic Research Centre ha påvisat att grundvattnet i dessa utrymmen "är

ett par tre tusen år gammalt, vilket stämmer bra med tidpunkten för Saraswatis försvinnande". Forskarna tycker sig alltså ha funnit spår efter den Saraswati som omnämns i vedaskrifterna.

Men om Saraswati kan spåras till Tharöknen kan den väl omöjligt ha flutit samman med Ganges och Yamuna vid Triveni i Allahabad? Jo, enligt Falk har denna motsättning visat sig vara skenbar. Med hänvisning till forskarna **G Feuerstein**, **S Kak** och **D Frawley** påpekas att Saraswatis tidigare biflod, Sutlej, under historiens gång ändrat riktning och i stället förenat sig med Yamuna. "Med andra ord har det vatten som skulle ha run-

"vedisk" vetenskap

nit i Saraswatis gamla flodfåra i väster i stället tagit vägen österut".

Detta låter inte orimligt, eftersom sådana förändringar av flodernas flödesriktning har varit, och fortfarande är, vanligt förekommande på den indiska subkontinenten. Det nuvarande Bangladesh är till exempel i hög grad en produkt av att Ganges huvudfåra under Mogulperioden ändrade riktning från Bhagirathi-Hooghly (som passerar Kolkata i Västbengalen) till det flöde som i dag är känt som Padma och som i Bangladesh förenar sig med Brahmaputra (eller Jamuna) och Meghna.

Det aktiva deltagandet i Bengalen har sedan under århundraden förskjutits österut. Minnet av många sådana landskapsförändringar, vilka ägt rum genom sedimentering och erosion, lever bland bengalerna vidare i myter, sånger och berättelser.

Problematiskt påstående

Men trots att myterna alltså kan vara verklighetsförankrade är det ytterst problematiskt att som Falk, och de forskare han hänvisar till, påstå att hinduernas uråldriga föreställning "sammanfaller med den moderna forskningens rön" och att myten i detta avseende "har förenats med sin verklighet". Denna upptäckt torde nämligen inte vara resultatet av någon spännande och lite kuriös tillfällighet. Att få myt och vetenskap att flöda samman är snarare såväl utgångspunkten som slutmålet med den verksamhet som bedrivs av forskarna Frawley, Kak och Feuerstein. De är samtliga kända företrädare för den "vediska vetenskapen".

I sin bok *From the River of Heaven* skriver Frawley att den vediska vetenskapen är en andlig vetenskap som omfattar livet i sin helhet och förbinder oss med evigheten på alla nivåer (*a spiritual science encompassing the whole of life and linking us up to the eternal on all levels*, 1990: 22).

Den vediska vetenskapens grundtanke är att Rig Veda, den äldsta Vedaskriften, liksom Upanishaderna och andra religiösa urkunder i själva verket innehåller moderna vetenskapliga rön inom ämnen som fysik, astronomi, matematik och logik. All väsentlig kunskap finns där, om än i kodad form. I *The astronomical code of the Rig Veda* (1994) menar sig till exempel Kak finna "astronomiska koder" i designen på de altare som användes vid vediska offer.

En av den vediska vetenskapens argaste kritiker heter Meera Nanda. Hon är utbildad mikrobiolog, men har under senare tid ägnat sig åt Science & Technology Studies (STS) vid Rensselaer Polytechnic Institute i USA. I sin utmärkta bok *Prophets Facing Backward – Postmodern Critiques of Science and Hindu Nationalism in India*

(Rutgers University Press, 2003) granskar hon bland annat den forskning Frawley, Kak och Feuerstein bedrivit.

Frawley presenteras som "en amerikansk hindu som driver ett ashram för vedisk astrologi i Kalifornien". Nanda tydliggör också den vediska vetenskapens kopplingar till hindunationalismen. Hon påpekar bland annat att Frawley själv har beskrivit sig och sina kollegor som "intellektuella *kshatriyas*" – det vill säga som "krigare" i termer av den indiska hierarkins fyra varna eller "kastgrupperingar" – vars främsta uppgift är att försvara den hinduiska kulturen mot indiska liberaler och marxister och mot eurocentriska stereotyper utomlands.

Den vediska vetenskapens företrädare förvandlar helt enkelt sin religions mytos till den moderna vetenskapens logos. Detta, som enligt religionshistorikern Karen Armstrong är karaktäristiskt för all fundamentalism, leder till en nedvärdering av såväl tro som vetenskapen.

Den historiska och geografiska identifieringen av Saraswati blir viktig då man söker länka samman Rig Veda med den äldre Indus-, eller som man nu säger, "Indus-Saraswati-civilisationen". Detta tvåflodsland betraktas inte bara som det moderna Indiens urhem, utan som hela den indoeuropeiska civilisationens vagg. Utifrån detta synsätt tar Frawley och hans anhängare även avstånd från "den ariska invasions-teorin", det vill säga den mer vedertagna åsikten att arierna anlände till området som invandrare från Centralasien.

Politisk strid om astrologi

Under senare år har den vediska vetenskapen varit omstridd på högsta politiska nivå i Indien. I april 2001 lyckades den indiska rymdforskningsorganisationen skriva historia genom att skjuta upp en satellit i en bana 36 000 km över jorden. Tre månader senare föreslog hindunationalistiska Bharatiya Janata Party (BJP), som då hade makten, att vedisk astrologi skulle införas som vetenskapligt ämne på indiska universitet.

Förslaget var kontroversiellt. Kritikerna ville förstas försvara det indiska utbildningssystemets sekulära och vetenskapliga karaktär. Att staten ville tillskriva astrologi vetenskaplig status sågs i förlängningen som ett allvarligt hot mot de demokratiska och sekulära principer som varit grundläggande för indisk politik sedan självständigheten 1947. Det slutade med att BJP gav vika och gick med på att introducera astrologi som ett humanistiskt, snarare än naturvetenskapligt, universitetsämne.

Man kan fråga sig hur hindunationalismen och den vediska vetenskapen ändå fått

en så stor betydelse och acceptans. Enligt Nanda är den frågan relaterad till det ofta välvilliga, men politiskt och intellektuellt naiva, jämförelse av alla kulturer och kunskapstraditioner, inklusive vetenskapen. Denna långtgående kunskapsrelativism eller "epistemologiska jämlikhet" spårar hon bland annat till det så kallade "starka programmet" inom kunskapsociologin. Samma tanke förenar många samtida idéströmningar i och utanför Indien.

I sin skepsis mot "den västerländska vetenskapliga sanningen" kan således akademiska företrädare för postmodernism, postkolonialism och social konstruktivism förenas med hindunationalister och andra religiösa fundamentalister, men också med mer vänsterinriktade, antiimperialistiska, ekologiska och feministiska organisationer som vill värna olika alternativa och lokala kunskapstraditioner. Deras gemensamma fel är, enligt Nanda, att de inte inser att Indien behöver mer vetenskap, upplysning och verklig sekularisering, inte mindre!

Nanda menar också att företrädarna för den vediska vetenskapen lanserat sina idéer genom att skickligt utnyttja människors öppenhet för multikulturalism och "radikalt alternativtänkande", inte minst inom den nordamerikanska media- och universitetsvärlden.

Efter senare decenniernas erfarenhet av afro-centrism och feministisk epistemologi tycks många människor nu anse att det inte kan skada med lite indo-centrism. En liknade resonansbotten för vedisk vetenskap finns säkert bland många svenskar. Förhoppningsvis utnyttjas den inte medvetet av journalisten Bertil Falk.

Jan Johansson

Meera Nanda – den "vediska" vetenskapens främsta vedersakare.

FOTO: BEHNOUSH PAYVAR

Köp Saikals bok om Afghanistans historia

□ SYDASIEN säljer för närvarande Amin Saikals utomordentliga bok "Modern Afghanistan. A History of Struggle and Survival" utgiven på Tauris förlag. Boken som anmäldes av Lars Eklund i nr 1/05 under rubriken "Stormaktsspel och polygami förödande för Afghanistan" säljs till specialpriset 400 kronor. Beställ via postgiro 795496-9 (SYDASIEN), ange "Saikal".

Tillsammans blir vi starka

Kvinnoorganisation värnar om änkor i Rajasthan

Kvinnors livsvillkor på landsbygden i indiska delstaten Rajasthan är hårda. Malena Wåhlin har besökt staden Rajsamand och träffat företrädare för organisationen ENSS som aktivt arbetar för utsatta kvinnor.

På ett tak i staden Rajsamand sitter en grupp kvinnor i olika åldrar och berättar historier. De har kommit från byar i närheten för att liksom jag delta i mötet som hålls varje månad av ENSS – en organisation som arbetar med änkor och skilda kvinnor i delstaten Rajasthan, nordvästra Indien. Historierna är deras egna, inte särskilt muntra och många påminner om varandra.

Marju, en ung kvinna i ljusblå sari reser sig med värdig min.

– Efter mitt giftermål flyttade jag till min svärföräldrar och efter ett år födde jag en dotter. Min man sa att han ville ha en son och slog mig. Fyra år senare födde jag en dotter till. När hon bara var fem dagar kastade han ut oss och tog sig en andra fru. Nu bor jag hos mina föräldrar.

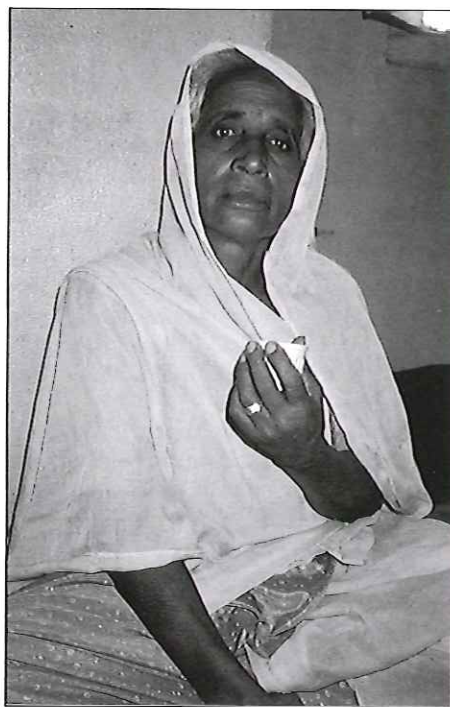
Hennes röst låter spänd och hon rör inte mycket på munnen när hon pratar. Kvinnorna lyssnar uppmärksamt och hyssjar på någon som avbryter henne. Nerifrån gatan hörs trafikens buller och den eftermiddagsheta luften andas avgaser. Uppspända tygskynken i rött och gult sprider ett varmt ljus över allvarliga ansikten.

Kämpar mot byråkratin

Tillsammans med några andra kvinnor från ENSS polisanmälde Marju sin man men han släpptes sedan mot borgen. Nu vill hon ha skilsmässa och skadestånd men den indiska byråkratin är svår att manövrera för den som varken kan läsa eller skriva.

De andra kvinnorna suckar igenkännande åt hennes berättelse och någon antecknar i ett block. ENSS har en heltidsanställd biståndsarbetare i varje distrikt som har huvudansvar för att möten hålls regelbundet och på ett demokratiskt sätt. Men tanken med organisationen är att grupperna ska få redskap att kunna fungera helt av sig själva.

Min blick faller på en kvinna i ljusgrå klänning med små gula blommor. Hon måste vara bland de äldsta men är fortfarande obegripligt vacker. Minst hälften av deltagarna den här eftermiddagen saknar bindi, den traditionella prick i pannan som visar att man är gift. Som änka får man enligt seden inte heller bära färgstarka kläder,

Mira Kanwar, änka sedan tre år tillbaka.

henna eller smycken. En äldre gråhårig kvinna berättar:

– När en kvinnas man dör får ingen se hennes ansikte på sex månader. Hon måste bo ensam i ett mörkt rum eftersom hon för olycka med sig.

De vidskepliga föreställningar som ger en änka skulden för allt ont som händer i byn är svåra att tvätta bort. Skällsord som *rand* (hora) och *dakan* (häxa) är vanliga. Eftersom kvinnan flyttar till mannens familj när hon gifter sig har hon ingen som skyddar henne när han dör.

Hennes egna föräldrar har sällan ekonomisk möjlighet att försörja en dotter de redan gift bort. Svärföräldrarna är ofta ovilliga till att låta henne bo kvar. Trakasserier, även sexuella sådana, är för många ett ofrånkomligt inslag i vardagen och gör det ibland omöjligt att stanna i byn.

– Efter mannens död får hon ingen respekt, varken från familjen eller samhället. Hon måste fråga sina släktingar om lov till allt och de vill åt hennes egendom, fortsätter samma kvinna upprört.

Enligt den indiska lagen ärver en kvinna sin man men i praktiken är det svårt att utkräva den rättigheten. I Rajasthans halvöken gör klimatet mycket av jorden obrukbar. En liten bit mark är ofta det enda man äger och efter att den har delats upp mellan barnen gör man allt för att den ska stanna kvar inom familjen.

När mötet lider mot sitt slut och deltagarna börjar se trötta ut tar jag mod till mig och ber tolken ställa några frågor till den

äldre vackra kvinnan. **Mira Kanwar** är 70 år och blev änka för tre år sedan. Hon ser mager men stark ut och hennes mun och ögon är stora. Efter att hennes man dog delades marken upp mellan hennes två söner. Men sönerna tar inte hand om henne och den lilla bit mark hon har till sitt förfogande går inte att odla på. Som många fattiga kvinnor arbetar hon med vägkonstruktion och kan nått och jämt försörja sig. Hon lutar sig tillbaka i skuggan, hennes blick är lugn och stadig.

– Nu är jag fysiskt i form för att kunna arbeta på byggen men hur kommer det att gå när jag blir äldre?

Rösten är sträv och utdragen på ett behagligt sätt. Hennes händer viftar oupphörligt medan hon pratar. Med armar som rör sig i dramatiska gester avslöjas den förtvivlan som rösten lyckas dölja.

Inger hopp

Trots dystra framtidsutsikter har ENSS gett Mira hopp. Hon känner i alla fall till sina rättigheter och försöker nu få marken delad i tre delar.

– Jag har en medvetenhet nu och vet vart jag ska vända mig. Jag förstår regeringsstrukturen och kan själv gå och tala med en tjänsteman, säger hon.

Hon har varit medlem i en av ENSS självhjälpsgrupper i två år och de andra kvinnorna ville välja henne till ordförande. Eftersom hon är analfabet var det svårt för henne att klara av posten.

– Men annars hade jag varit det! säger hon stolt. Hon skrattar stort och drar en ljusrosa sjalen över huvudet med en van handrörelse. Mötet är slut och kvinnorna reser sig långsamt. Deras bara fötter trängs på mattan. Mira och jag följs åt en bit på vägen mot bussen.

Vi kan inte prata med varandra utan ler bara ursäktande och lite förläget mot varandra. Plötsligt viker hon av och höjer armen för att vinka adjö. Jag ser henne försvinna bort mellan lastbilarna på den dammiga vägen.

Några dagar senare har jag bestämt träff med **Dr. Archana Sharma** utanför hennes hem i Udaipur. Under ett år har hon arbetat med att samla ihop fallstudier av änkors situation till ENSS. På vespa och i svarta solglasögon anländer hon i pastellfärgad punjabi. Eftersom hon fortfarande är ogift bor hon hos sina föräldrar och hennes flickrum är fyllt av affischer på indiska filmstjärnor.

– Fallen jag arbetat med är alla markre-

Deltagare från ENSS samlades efter mötet tillsammans med representanter för Mahila Manch, en kvinnoorganisation för gifta kvinnor som man samarbetar med.

laterade och problemen har börjat efter det att kvinnorna blivit änkor, berättar Archana.

Hon bekräftar de diskriminerande seder som änkor utsätts för och svårigheterna med att kräva sin rätt till marken. De patriarkala strukturerna är tydligare i norra Indien än i södra där utbildningsnivån är högre. Rajasthan är en av de fattigaste delstaterna och gamla traditioner är starka där.

– Inom ett av kasten säger seden att den som hållit dödsfesten får rätt till marken. Vanligtvis är det någon manlig släkting eller granne som har råd med det.

Archana talar snabbt och med självförtroende. Det är tydligt att hon känner sig väl insatt i problematiken efter året med ENSS. Jag tvivlar inte på att Archanas engagemang är äkta trots att kvinnorna det handlar om lever ett liv så långt ifrån hennes eget.

Många av fallen i Archanas studie kommer från dem som kallas "schedule castes and tribes" – lågkastiga och stamfolk, de mest marginaliserade i det indiska samhället. Livet på landsbygden i Rajasthan har varit ovanligt svårt på sistone. Efter fem år av dåliga monsuner är torkan akut och skörden så gott som förstörd.

Delstatsregeringen har inte hållit sina löften om att sätta in vattencisterner och i vissa byar finns inte ens dricksvatten så det räcker. I en överlevnadskultur finns ingen

plats för den som inte längre fyller någon funktion och en änka blir lätt behandlad som en parasit.

– De kvinnor som kommit i kontakt med ENSS får självförtroende att kämpa för sina rättigheter tillsammans med de andra. Hon kan gå till polisen och anmäla om de kallar henne skällsord. Polisen stöttar henne för att de vet att organisationen är stark, fortsätter Archana. Hennes långa fläta svänger av och an på ryggen när hon går omkring i rummet.

– Genom att gå flera tillsammans och vara påläst försöker man förhindra att lokalpolitiker och tjänstemän faller för frestelsen att låta sig mutas av den starkare parten. Korruptionen är utbredd och kan försinka efterfrågade utredningar och andra nödvändiga handlingar i oändlighet, förklarar hon.

Rätt till pension

Vid sidan av markrättigheter är rätten till pension en annan viktig fråga. Som det är nu har man inte rätt till pension om man har en son över 18 år. Men Archanas studier vittnar om en utbredd erfarenhet av söner – som Miras – som själva försöker driva sina mödrar från hemmet och lägga beslag på marken. Hon konstaterar:

– Att ha en son garanterar inte din försörjning som ensam kvinna.

Malena Wåhlin, text och foto

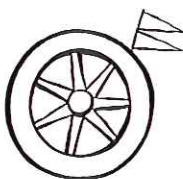
Kräver rättigheter åt Indiens 40 miljoner änkor

□ ENSS står för *Ekal Nari Shakti Sanghatan* – the Association for Strong Women Alone. Det är en indisk frivilligorganisation och har ett deltagarperspektiv på utveckling. Totalt har ENSS 16 000 medlemmar och projektet kom igång på allvar 1996 efter en studie av Martha Alter Chen några år tidigare där änkornas situation för första gången började belysas och ifrågasättas. Under några år fick ENSS biståndspengar av Sida, och projektet är initierat av den indiska organisationen Astha som bidrar med biståndsarbetare i varje distrikt.

I oktober 2004 ordnade man ett nationellt möte i delstatens huvudstad Jaipur. Under tre dagar samlades 1 300 änkor, de flesta från Rajasthan, för att diskutera sina rättigheter och problem. Konventet i Jaipur fick mycket uppmärksamhet i media. Hindustan Times konstaterade att 33 miljoner änkor i Indien utgör en inte obetydlig politisk kraft. Enligt ENSS är 40 miljoner en mer korrekt siffra. De politiska kraven som utformades under mötet kräver att fem procent av jobben ska reserveras till ensamstående kvinnor och att nya tydligare lagar stiftas mot både fysiskt och mentalt våld. Markrättigheter och rätten till pension är andra tunga frågor.

SASNET

Intresserad av forskning och akademiska studier med inriktning på södra Asien?

Gå då in på vår hemsida:
<http://www.sasnet.lu.se>
och anmäl dig till
vårt nyhetsbrev!

Välkommen till Nätverket för
Sydasienstudier i Sverige

Staffan Lindberg
Lars Eklund

Drömmar om det nya Indien

De ekonomiska reformerna i Indien 1991 sanktionerade Indiens definitiva inträde i den globala marknaden. Socialantropologen **Paolo Favero** beskriver i sin avhandling (*India Dreams: Cultural Identity among Young Middle Class Men in New Delhi*), som han i februari 2005 försvarede vid Stockholms universitet, ett Indien som tidigare sällan skildrats i västerländska massmedia, nämligen Indiens moderna medelklass med dess strävan efter materiellt välmående och dess tro på landets alldeles speciella och överlägsna kulturella arv.

Paolo Favero tar avstamp just i de ekonomiska reformerna 1991 och tittar på den unga generationen som symboliserar denna nya epok. Han har bedrivit fältarbete i New Delhi bland unga, medelklassmän som aktivt bygger upp sin roll i samhället

genom att utnyttja landets öppnande. Det är män som är aktiva inom turism, Internet, idrott, multinationella företag och journalistik. De framhäver sig själva som "brokers" i den pågående dialogen mellan Indien och den övriga världen. Samtidigt framhäver de även sin stolthet över att vara indier och sin tro på landets centrala framtida roll i en globaliserad värld. Favero beskriver en värld där det att vara "indisk" och "traditionell" är framgångsrika tecken av ens globala och moderna identitet, i motsats till den konventionella västerländska stereotypen.

Avhandlingen handlar om kulturell identitet, frågor kring identitetsskapande, kring kopplingen mellan samtida diskurser om samhällsförändring och landets koloniala förflutna, kring maskulinitet, kärlek och sex. Samtidigt utgör den även en resa genom en av Indiens växande metropoler - New Delhi - som nyligen blivit symbol för Indiens framtid.

Paolo Favero, född i Italien, undervisar i dag i antropologi i Italien men arbetar även med fotografi och video och har nyss i samarbete med italienske filmaren **Angelo Fontana** gjort en dokumentär om sin forskning som heter FLYOVERDELHI.

Svenskt och indiskt i internationella Emmausrörelsen

□ Emmausrörelsen inleddes när **Abbé Pierre** i Frankrike mötte efterkrigstidens lidande inte med att ge bidrag utan med att be de nödställda själva om "hjälp att hjälpa andra". Under de mer än 50 år rörelsen funnits har den vuxit till att omfatta uppemot 400 självständiga grupper i 40 olika länder. Grupperna arbetar med både lokala rättvisefrågor och internationell solidaritet. Mest kända är de i Sverige för återbruk, loppmarknader och direktstöd till inhemska organisationer i länder i Syd.

Nyligen möttes den internationella styrelsen hos ett lumpsamlarkollektiv utanför Lissabon i Portugal och utsåg bland annat nya förtroendevalda. I den nya verkställande gruppen på sex personer ingår för första gången en svensk representant. **Birgitta Göranson-Iiste** kommer de närmaste åren att verka som vicepresident för Emmaus. Till vardags är hon knuten till Svalornas Indien-Bangladesh-sektion i Lund och är också NGO-representant i SASNET:s styrelse. I den verkställande gruppen finns också **S Kousalya** från organisationen VCDS i Tamil Nadu. Hon har i många år arbetat för kvinnorörelsen Navayothi Women's Movement.

Abbé Pierre, i dag 93 år gammal, är för övrigt, sin höga ålder till trots, ännu självskrivnen medlem i alla möten.

Happy Days!

Med Teleman Happy Days ringer du gratis till alla svenska hemtelefoner dygnet runt!
Det enda du behöver betala är 50 kr/månad samt startavgift som är 45 öre per samtal. Du måste vara förvalskund hos Teleman för att kunna använda tjänsten.

	Teleman	Telia	Tele2
Fri samtalstid	Dygnnet runt	Dygnnet runt	Dygnnet runt
Månadsavgift	50 kr	65 kr	58 kr
Öppningsavgift	45 öre/samtal	45 öre/samtal	45 öre/samtal
Gäller	All fast telefoni inom Sverige	All fast telefoni inom Sverige	All fast telefoni inom Sverige

Teleman AB är en svensk teleoperatör som allt sedan starten 1996 erbjudit telefonitjänster till både företag och privatpersoner. Vi arbetar för hög kvalitet till märkbart låga priser och marknadsför telefonitjänster för Dig som konsument. Det finns inga fasta kostnader eller dolda avgifter. Du betalar endast för dina samtal, inget mer.

JA, jag vill ha förval med Teleman och erbjudandet Happy Days!

Personnummer: _____

Namn: _____

Adress: _____

Postadress: _____

Telefonnr: _____

Underskrift: _____

Namnförtydligande: _____

Datum: _____

Teleman betalar portot

TELE MAN

Svarspost
201 400 600
228 20 Lund

Fyll i och posta - portot är betalt

Kontakta vår kundtjänst: 020-140 00 46 / www.teleman.com

TELE MAN

the total telephone service

Ny busslinje över världens högsta toppar

Historia skrevs den 1 maj i år då det Kina-kontrollerade Tibet öppnade sin tidigare stängda huvudstad för vanliga nepaleser. Detta genom lanserandet av den första direkta busslinjetrafiken över Himalaya som binder samman Kathmandu och Lhasa.

Tidigt på morgonen flaggade kinesiska och nepalesiska ledare av en buss med destination Lhasa. Ett stort antal åskådare vinkade och applåderade då den luxuösa bussen med plats för 40 passagerare startade sin 94 mil långa resa. Enligt tidtabellen skulle bussen anlända den tibetanska huvudstaden Lhasa omkring 30 timmar senare.

– Jag känner mig mycket entusiastisk, berättade den nepalesiske affärsmannen **Sudarshan Karki** för IPS när han leende stod och väntade på avfärd kostymklädd och med en portfölj i sin hand.

– Banden mellan Nepal och Tibet börjar äntligen få sitt erkännande.

Fram tills nu har de båda stä-

derna bundits samman genom Air Chinas flyg. Flyget är dock betydligt dyrare än bussresorna. Bussrutten till Lhasa kommer att bli ännu viktigare då järnvägslinjen mellan Lhasa och Kina står färdig eftersom detta leder till att Nepal blir ett viktigt transitland för handeln mellan Kina och Indien.

Kulturella band

De kulturella och affärsmässiga banden mellan Nepal och Tibet är flerhundraåriga. Passen på de höga höjderna i Himalaya var tidigare viktiga för handeln med bland annat salt. Tibetanska affärsmän transporterade salt på jakoxar genom bergen ned till Nepal. På vägen tillbaka till Tibet transporterade man hem säd och annan proviant som inte fanns att tillgå hemma på de höga platåerna.

Turistbranschen på båda sidor om gränsen välkomnar den nya bussförbindelsen.

– Den närmaste jämförelse man kan göra är romantiken kring transsibiriska järnvägen

som man kan läsa om i den klassiska ryska litteraturen, säger affärsmannen **Pemba Sherpa**.

Sedan de kinesiska kommunisterna befast sin makt 1949 invaderade man Tibet och annekterade illegalt landet. Sedan den brutala invasionen har fler än en miljon tibetaner förlorat livet. Ett okänt antal människor sitter dessutom fängslade för brott som att exempelvis fredligt ha protesterat mot det kinesiska styret över det tidigare självständiga landet.

En tibetansk flykting som inte vill avslöja sitt namn berättar att det finns anledning att fundera noga innan man som exiltibetan sätter sig på bussen.

– Om du är tibetan med indiskt eller nepalesiskt id-kort bör du tänka efter flera gånger innan du sätter dig på bussen till Lhasa. Så vitt jag vet betraktas vi av Kina som utländska kineser och de kan mycket väl se våra besök som att vi återvänder.

Akhilesh Upadhyay
IPS

SYDASIEN, RÅBYGATAN 5A 223 61 LUND

Telefon och fax: 046-222 73 40
E-mail: sydasien@sydasien.se
Webb-sida: <http://www.sydasien.se>
Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
Tidskriftsredaktör: Lars Eklund
Redaktion för detta nummer: Katarina Sandström Blyme, Lars Eklund och Johan Mikaelsson
Tryck: Luleå Grafiska
Prenumerantregister: Nätverkstaden Väst, 031-743 99 05, ekonomitjänst@natverkstan.net
ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner i Sverige 270 kr. Prenumeration för institutioner och bibliotek 325 kr. Utanför Sverige kostar en prenumeration/medlemskap 360 kr.

Lösnummerpris: 65 kr
Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.
Nästa nummer utkommer i september.

Manusstopp: 1 augusti 2005
Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att sprida information om situationen i södra Asien. Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Föreningen är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens såväl som i Sverige.

Flyg till

Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal, etc.

Med

Gulf Air, Lufthansa, Taron, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42 · 111 37 Stockholm

Tel. 08-10 45 58 · Fax. 08-723 06 66

E-mail: metropolresor@telia.com

Hemsida: www.metropolresor.com

**Avsändare:
SYDASIEN
RÅBYGATAN 5 A
223 61 LUND**

**POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING**

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

**Utgivningspostkontor
LULEÅ 1**

Nobelprisutdelning i Shantiniketan. Honoratiore slipar på sina högtidstal till Tagores ära, däribland utrikesminister Natwar K Singh, nobelpristagaren Amartya Sen, försvarsminister Pranab Mukherje, guvernör Gopal Krishna Gandhi och ambassadör Inga Eriksson Fogh.

Tagore fick Nobelpris på nytt

Den indiske författaren **Rabindranath Tagore** fick Nobelpriset i litteratur 1913, men det dröjde ända till 1921 innan han kunde besöka Sverige för att ta emot priset. Nobelmedaljen kom att förvaras på Visva-Bharati, det universitet som Tagore själv grundade i Shantiniketan, ungefär 150 kilometer nordväst om Kolkata.

I mars 2004 drabbades den indiska nationen av ett hårt slag. Nationalskaldens medalj stals av inbrottstjuvar tillsammans med hans fickur av guld, hustrun **Mrinalini Devis** armband, en guldring som tillhört fadern **Debendranath Tagore**, värdefulla tyger samt åtskilliga föremål av silver och elffenben. Förövarna har ännu inte kunnat gripas.

Händelsen blev en stor skandal, eftersom bevakningen på museet varit bristfällig. Nobelstiftelsen i Sverige fick så småningom en förfrågan om den kunde låta trycka en kopia av medaljen. Det blev inte en, utan två medaljer. Den ena tillverkades i guld och ska förvaras i ett bankfack, medan en kopia av förgylt brons blir tillgänglig för allmänheten genom att den ställs ut på universitetet.

Medaljerna överlämnades vid en vacker

och högtidlig utomhuseremoni på Visva-Bharati lördagen den 7 maj i år. Närvarande var bland andra Sveriges ambassadör i Indien **Inga Eriksson Fogh**, Indiens utrikesminister **Natwar K Singh**, försvarsministern **Pranab Mukherjee**, samt delstaten Bengalens guvernör **Gopal Krishna Gandhi** (**Mahatma Gandhis** barnbarn, och f d indisk ambassadör i Norge). Även nobelpristagaren i ekonomi **Amartya Sen** fanns på plats. Sen har själv studerat i Shantiniketan och har ett hus i närheten.

Tagores författarskap lever

Intresset från indiska medier var stort att döma av alla TV-kameror som förevigade ceremonin. De ovan nämnda celebriteterna höll varsitt tal till Tagores minne, och flera av talen var påfallande känslösa. Tagore är fortfarande en högst levande författare i Indien.

Samtidigt med medaljen överlämnades också en skrift om Tagores resor till Sverige 1921 och 1926. Den har publicerats av svenska ambassaden i New Delhi tillsammans med undertecknad. Den arti-

kel som skriven bygger på trycktes ursprungligen i SYDASIEN nr 1/03. Även **Per Olov Henrikson**, flitig medarbetare i SYDASIEN, har bidragit till skriften.

Jag hade förmånen att själv få närvara vid överlämnandet av medaljerna. Efter den två timmar långa ceremonin blev det dessutom gemensam lunch med tillfälle till samtal under lättare former. Så småningom flög ministrarna iväg i en helikopter medan festligheterna fortsatte på universitetet. Själv tog jag dock kvällståget till Kolkata för ett tidigt morgonflyg tillbaka till en relativt obemärkt tillvaro i Sverige.

Indiska tidningar har fortsatt att skriva om den ovanliga sammankomsten i Shantiniketan. Rimligtvis kommer överlämnandet av medaljerna att stärka relationerna mellan Indien och Sverige under mycket lång tid.

Olavi Hemmilä, text och foto

TAGORE IN SWEDEN
1921 & 1926

